

HOC VOLVMI CONTENTA.

ASCLEPII EX VOCE AMMONII HERMEÆ IN METAPHYSICAM ARISTOTELIS PRÆFARIO, INTERPRETE MARCELLO PEPPIO SANCTO-PETRINATE MEDICO, & PHILOSOPHO CLARISSIMO.

DANTIS ALAGHERII FLORENTINI POETAE, ATQ.
PHILOSOPHI CELEBERRIMI, PROFUNDISSIMA QUESTIO, DE FIGURA ELEMENTORUM, TERRÆ, ET AQUÆ.

MARCI ANTONII ZIMARÆ QUÆSTIO, DE SPECIEBUS INTELLIGIBILIBUS.

HIERONYMI GIRELLI FRANCISCANI DISCEPTA-
TIO DE SPECIEBUS INTELLIGIBILIBUS, ADUERSUS ZIMARAM.

AMBRACII DE ALIS GRAVINATIS SPECVLATIO
DE SCIENTIA, QUAM DEUS HABET, ALIORUM A SE.

FRANCISCI STORELLÆ AD NOTATIONES IN
PRÆFATIONEM ASCLÉPYI.

EIVSDEM STIMVLVS PHILOSOPHORVM.

EIVSDEM PRIMA LECTIO, DVM IN GYMNASIO
NEAPOLITANO LIBRUM DE ORTU, ET INTERITUS
AGGRESSUS EST.

+2-
NEAPOLI
APUD HORATIUM SALUIANUM.

M.D.L.XXV.

LIBRARY OF CONGRESS

FRANCISCVS STORELLA
ILLVSTRISSIMO FERDINANDO
SANSEVERINO
FOELICITATEM.

Vm annis elapsis & Alexanio, quod nostra est Patria, Illustrissime Ferdinand, Cretensis quidam transiret, qui secum Asclepij & vetustissima scholia in septem prioreis Metaphysicorū libros afferebat, nullo modo ob eo optimere potui, ut illa mihi venundaret; Sed tandem magno præcio vietus illa nobis transcriptis, quæ postea nostro suau Marcellus Pepius Santopetrinas Medicus, & Philosophus celeberrimus, ut qui fuerit magni Ingardie Alumnus è Grecis latina fecit. Animaduertens autem ego Alexandri expositionem in Metaphysicam, & Græce, & latine acephalā circumferri, decreui Asclepij exordium in prædictum volumen inuulgare: ne amplius tantum opus Graci expositoris præfatione careret, cui adnotatiunculas quasdam nostras adiecimus, quæ (ni fallor) non minus utilitatis lectori allatura sunt quam ipsa Asclepij præfatio: verunque sicut opusculum Illustrissime Ferdinand iam ad iemitto, non ob aliud, nisi, ut te etiam sponte velociter currentem ad ipsius Metaphysics studium excidrem: spero enim, quod non minns in hac facultate proficies, quam in Mathematics, Dialecticis, atque Naturalibus Disciplinis profecisti. Quod perfectò tunc omnibus apertissimè demonstrasti, cum Mensibus elapsis vix Decimum quartum annum agens, in edibus Diuī Dominici publicas cōclusiones in magna doctissimorum virorum corona, aliorum perplexissimas obiectioneis replicando, & replicatas subtilissime, atque clarissimè interfingendo, cum omnium adstantium stupore maximo, substituisti: Mitto etiam, & primam nostram lectionem in librum de Generatione, quam transcriptam desideras. vale.

A S C L E P I I E X V O C E
AMMONII HERMÆÆ SCHOLIA
IN LIBRVM METAPHYSICES
ARISTOTELIS.

OMNES HOMINES NATURA COGNOSCERE DESIDERANT.
SIGNVM AVTEM EST SENSVVM DILECTIO.

Adnota-
tio. 1.

Pereprecium nobis est, opus hoc incohantibus eiūdeī intētiōnē, ordinē, & inscriptionis cām-explicare. ¹ Intentio itaque huius operis est de rebus diuinis disserere, nanque in hoc theologicas Aristoteles scribit commentationes. Ordo autem est, quòd à posterioribus ² natura nos principium capessimus, cùm isthēc nobis magis cognita sint, ob id ergo Aristoteles prius res naturaleis commentatus est; sunt enim hæ natura posteriores, nobis verò priores. Verūm præsens commentatio natura prior est, ³ vt quæ, quod absolute est, & perfectum, continet, nobis verò posterior, incorrupta etenim, & ingenitæ priora sunt ijs, quæ corruīpūtur, & generantur. ⁴ quāobrem Aristoteles prius sermonem nobis fecit in lib. Meteo. de ijs, quæ inordinate mouentur, & in lib. De cælo rursus de ijs, quæ ordinate; de stellis inquam, & orbibus, atquè posthemo de ijs, quæ pœnitus nō mouentur; in hoc pertractat opere, hoc ipsum autem

est Theologia, id enim diuinis cōpetit rebus. ⁵ ob hanc igitur causam hic liber *metræ tæquina*; hoc est post naturalia inscribitur, quoniam prius *tæquina* commentatus est, & postea *tæmetræ quinæ*. Post physicas ergo cōmentationeis hic legēdus est liber quemadmodum, & inscriptio ostēdit. ⁶ Atqui & in libris suis naturalibus, præfertim in finibus Theologus est, ac se ipsum redducit. Inquit enim in fine lib. De generat, & corrupt. Reliquo modo compleuit vniuersum Deus perfectam faciens generationem. Similiter & in lib. VIII. Physic & in lib. De anima, atque in cunctis suis naturalibus tractatiib⁹ hoc fecit.

Omnes homines natura cognoscere desiderant.

Librum itaque incohantes, operis intentionem, utilitatem, ordinem, & inscriptionum causas explicare debemus, multę enim feruntur inscriptiones, quibus totius operis modum ostendimus, atquè de maiori, & de minori, hoc est de primo, & secundo libro, & vnde in notionem primæ philosophiæ deuenit Aristoteles.

Intentio ergo huius operis est,
de

7. de ijs; quæ sunt, quatenus sunt
et dicunt græci, tractare, & sim-
pliciter de omnibus ijs, quæ sunt,
quatenus sunt differere, quarè & de-
finitionem ita dicebamus, philoso-
phia est cognitio eorum, quæ sunt
quatenus entia sunt, non enim de
particularibus hic differit, de co-
metis scilicet ut in libro Meteor.⁷
neque de vniuersalibus, ut in libro
De celo, sed vniuerse de omnibus
ijs, quæ sunt, diuinæ enim res in hoc
opere declarare intendit, siquidem
De Elementis, & principijs dispu-
tat,⁸ manque solius est primæ phi-
losophiæ munus omnium sciëtia-
rum principia demonstrare, Cæteræ
enim scientiæ propria non de-
monstrant principia, verum sola
prima philosophia omnium scien-
tiarum principia demonstrat; Et
hæc de intentione.

8. Deinceps de maximo bono, de
utilitate inquā dicendum est, quā-
doquidem utilis est presens com-
mentatio, cōfert enim intellectui,
non practico, sed speculatiuo, quē
instruit de rebus diuinis, hoc est ve-
ritatem à falso discernere, bonorū
enim, quæ in hominibus sunt, ma-
ximum bonum est intellectus spe-
culatiuus, cùm per ipsum singula
signentur, ac figurētur characterē,,
per quē à cæteris differunt, ut puta
equo proprius est character, quatenus
equus, & cani, quatenus canis
est; causa enim est, ut summatim di-
cam eo quod in singulis propria
communicatur perfectio, secundū
quam naturā singula sunt, quando
sunt, perfectissimumque esse, & ma-
ximum bonum singulis nanq; per-

fectio, & extremitas naturæ singu-
lorum quod perfectissimum bo-
norum est, est singulis, Equo qui-
dem, ut dictum est, quatenus equus
& cani, quatenus canis, & homini,
quatenus homo, & ī cæteris simili-
ter tū animatis tū īanimatis, atqui,
& hoc pro cōfesso habetur singulis
eorum, quæ sunt, secundum pro-
priam speciem, vel formā esse, for-
ma autem singulis propria est, qua-
tenus à cæteris omnibus differunt.
Nunquid ergo nō ab omnibus cō-
ceditur hominem à cæteris differre
per intellectum speculatiuū ? pra-
cticum enim, & artificiale cætera
animalia quodammodo partici-
pant, & ob vestigiū ipsius practici
intellectus singula animalia multa
circa propriam machinantur salu-
tem: ut puta formica in hyeme ali-
menta sibi thesaurizat, & hirundo
nidū cōstruhit procreationis, atq;
utilitatis suę causa; similiter, & apes
colligēdo sibi thesaurizat alimēta:
sed hoc donum à Natura per Deū
sortita sunt, quò seruentur. Rursus
que armavit Natura animalia con-
tra inuidentium insidias, & hæc
non extra rationalem sunt intelli-
gentiam; At cætera animalia sci-
entiæ, & speculationis ad discretionē
verorum, & falsorum, & præcipue
rationalis facultatis pœnititus inex-
pertia sunt. Igitur si per huiusmodi
commentationem intellectus spe-
culatiuus circa res diuinæ, & ea,
quæ propriæ sunt, operatur: si que
primæ philosophiæ est cæterarum
scientiarum principia demonstrare,
& ea est scientia indemonstrabilis,
patet, quod longe utilissimus sit hic

præsens tractatus; & hec non maxime proprius, nam cetera animalia prudentiam hanc sortita sunt ad vitam, quam degunt, ut resuunt, & nutriantur; sed homines, & ad vitam, quam degunt disciplinas habuere, & ad ipsum intelligibilem.¹⁰ Si enim nouerimus, quod hic astra hanc tetuant figuram ad hunc astrum, quoniam pacto non conferit nobis ad vitam agendam? Similitet, & de ceteris plurimis. Et hec de utilitate.

Ordo ex ijs, quæ prius dicta sunt, manifestus est, quandoquidem.¹¹ Natura à perfectioribus incohata, nec licet nobis ob nostram imbecillitatem statim perfectiora metiri, quoniam solemus ab ijs, quæ naturas ut perfectiora, & imperfecta incipere, & ita ad perfecta currere. Cum itaque in physicis de imperfectis disputatur, merito hic de perfectis præsens pertractat commentatio, ut puto quæ nobis ultima sunt.

Sciendum autem est, quod inscribitur Sapientia, & philosophia, & prima philosophia, & metaphysica, quia cum prius differuerit de rebus physicis, in hac comminatione differit de rebus diuinis: propter ordinem ergo hanc habuit appellationem, ut scilicet metaphysica dicatur.¹² Sapientia vero dicitur, græcis σοφία perinde ac σοφία quædam sit, hoc est manifestatio. Diuina enim clara, & manifestissima sunt, nam de rebus diuinis differit, hanc ob causam appellavit sapientiam. Atqui in libro De demonstratione inquit, ut dictum est in sermonibus de sapientia: inde monstrabilis enim quæ principijs vtitur

scientia, sapientia est.¹³ Et primæ dicunt philosophiam, quia differit de primis causis, & principijs inde monstrabilibus.¹⁴ Philosophia quoque dicitur, quoniam maximè propria, & præcipue philosophia est, quæ in speculatione, & eorum, quæ sunt, cognitione consistit. Siquidem sapientia propriè circa eligibilia per se est, & non per alia. Sola enim rerum optimarum contemplatio per se est eligibilis.¹⁵ Vocant eā, & Theologiam, quoniam principia eorum, quæ sunt, & eorumdem causa primæ, & perfectissimæ; maximè ea, quæ sunt diuina existunt, de quibus hic considerat, atque speculatur.^{16 17 18}

Modus compositionis, & constructionis est, quoniam præsens commentatio nō eodem modo se habet, vt in ceteris Aristotelicis libris, nec bonum videtur habere ordinem, & continuationem, sed quædam deficiunt quoad continuationem, quædam vero ex ceteris libris integrâ translata sunt,¹⁹ & saepius eadem dicit. Defendunt autem in hoc, & bene Aristotelem, quia cum hunc scripserit librum, misit eundem Eudemum amico suo Rhodio, deinde ille existimauit nō decere utcunquè, & temere in vulgus prodire librū. Et interim mortuus est, & non nulla ex libro corrupta fuere, neque posteri ausi sunt ex se aliquid addere, & si multa desiderarentur pro mente auctoris: sed adduxere ex alijs suis libris, quæ deficiebant, aptantes, ut fieri potuit non tamen, & in his, quæ seruarentur inueniret aliquis tractationem

corum,

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

corum, quæ dicuntur. Restat nunc dicendum de maiori^a. Oportet ergo scire quod Aristoteles. xijj. scripsit libros in praesenti opere, nam usque ad literam scripsit, eam etiam includendo; quidam autem dixerunt quod. xijj. scripsit²⁰. Maius enim^a, de quo nunc primum differit, inquit, non esse ipsius, sed Pasicles filij Boethii Fratris Eudemii sui amici, & hoc minime verum est; seruatur enim gratias Aristotelis ex dictione, & contemplatione, & eo magis, quia mentione facit de eo, in minori^a, hoc est in secundo²¹. libro, ergo in maiori^a, differit de notione philosophiae, & ostendit, quod materialis causa non sunt propriè principia, quemadmodum Plato ait. ideo, & Anaxagoram recipit: Inquit enim, ceteris dormientibus, tanquam a sumpore excitatus Anaxagoras, solus docuit, atque nouit intellectum uniuersi dominum esse; neque ideas inquit esse prima principia, ut aliqui suspicantur, sed rationes²². in minori autem^a, differit de manifestissimis, hoc est primis causis, quæ manifestissimæ extant suapte natura. Nos vero ob nimiam imbecillitatem non possumus eas consequi, veluti Solem clarissimum noctuæ non ferunt ob suæ naturæ imbecillitatem²³.²⁴.

Igitur quoniam de notione philosophiae locuti sumus, dignum sci tu est, unde in philosophia notio nem venerit Aristoteles, ut itaque hoc noscamus, oportet nos dicere ita, quod animalia habent cognitivas facultates, sensituæ enim fa-

cultates cognitiæ existunt; & hanc rūm quæ habent memoriam, & sensum, quædam disciplinarum sunt capaciæ, quædam sunt prudentia; prudentia autem, & disciplinarum capaciæ, dicitur quæ sentiunt sonos, & cognoscunt, quæ voces extant minaces, & quæ non, haec autem sunt canis, equus, asini, Alexandrinorū, ut in Philosophus, & cetera id genus: Prætacutus quoque, & sentit, & disciplinæ est capax. Prudentia uero sunt animalia, quæ recte circa vitæ actionis vertuntur, ut hirundo apis, formica, & rufus animalia, quæ memoriæ habent, omnino habent, & sensum, non tamen omnia quæ habent sensum, omnino, & memoriæ habent. Præterea sensus indiget externis, ut agat, memoria autem non indiget externis ad agendum. Adhuc experimentum magis particulare est: Etenim ab experimento accipimus, & postremo memoramus. Præterea peritia, vel experientia magis vniuersalis est, quam memoria: Et ideo ait Plato, Peritia efficit, ut vita nostra per artem incedat, & imperitia, per fortunam, experientia enim, vel peritia, & memoria sunt multa experimenta, patet autem, qui pluries experimentū fecit ad vniuersale recurrere. Veruntamen memoria contemplatur, & in substantijs, & in actionibus, dicimus enim quod habeo memoriam patris, vel huius amicis, & mini hoc egisse: sed experimentum in sola actione dicitur, non in substantijs; nemo enim ait, experimentum habeo patris, sed experimentum habeo rei, non itaque substantia,

etia, sed actionis, quæ ex substantia fit. Ars autem potior est experientia, vel peritia, habet enim ipsum proper quid: ideo inquit Diuinus Plato, artem non appello, quod iam sine ratione esset, at in actionibus experientum arte melius est, quoniam ars vniuersalia nouit, experimentum vero particularia, & actiones circa particularia versantur. Rursus Architectonica superior

est arte; ordinat enim Architectus singulis artificibus, quemadmodum Medicus. Veruntamen scientie circa immaterialia versantur: Errursus omnes particulareis scientias prima Philosophia excedit, ut quæ earum demonstrat principia, hinc ergo singulatim progrediens Aristoteles in notione venit primæ Philosophiae, quæ est scientia scientiarum, ut quæ eisdem demonstrat.

STO RELLAE IN ASCLEPII P R A E F A T I O N E M A D N O T A T I O N E S.

P R I M A A D N O T A T I O :

Vix Asclepius inquit, buius operis Scopū esse discerere de rebus diuinis, quæ penitus non mouentur: liquet, ipsius nolle substantiam compositam metaphysicis negotiis subiectum esse adequatem, ut quidam arbitrantur: Tale siquidem subiectum substantias abstractas minime contineret, de quibus hic Asclepius intentionē esse dicit: Nec inuit dicere, quod continentur sub ratione Principij: Nam, ut ipsi etiam constentur, Tractatio de Principijs dirigetur ad tractationem de subiecto, ut ad finem: Quare tractatio de substantijs Abstractis, esset ad Scopum, & non esset Scopus, ut Asclepio placet. Asclepij opinionem, & David Niceta, & Ammonius, dum in Cathegorias prefantur apertissime amplexi sunt; Quod etiam fecisse videmus Alexandrum Aphrodisiensem cum Duodecimū librū finem, & fructum totius Metaphysics esse dixit: Quod si quis dicat, expositionem illam non esse Alexandri; Sed Michaelis Ephesij, vel, ut alii, Alexandri Aegei, hic ad Auerroem accedat, & clare cognoscet buius opinionis fuisse Aphrodi-

sicem: Hoc autem opinio ex eo suaderi posset, quod Ens quatenus Ens subiectum in Metaphysica Dixit: 4. Diuinorum esse Aristoteles; Sed primo dices, quod per Ens quatenus Ens intellexit substantiam compositam, que vere est Ens. Contra illud Ens subiectum in Metaphysica dixit esse Aristoteles, quod conuertitur cum uno, & ex consequenti cum definitione unius: Sed Ens quod est substantia composita, non conuertitur cum definitione unius: Igitur Ens, quod est substantia composita, non est illud ens, quod dixit esse subiectum in Metaphysica Aristoteles: Probatur minor; Siquidem esse Indivisum à se, & Divisum à quovis also, (quod unius est definitio, ut ipsi etiam dicunt.) Non solùm cōpetit substantia composita; Sed etiam substantijs Abstractis, & magis; sed de his diffusius diximus in proprio Quesito.

S E C U N D A .

CVM Aristoteles sepe dicere soleat quedam esse nota nobis, quedam vero Naturæ: Dicitur enim 12^a bitant, si Natura, ut Averroes scribit, nihil cognoscit, quomodo dicitur, Quedam esse nota Naturæ? Quod dissoluentes dicunt: Divisionem (Natura) non esse casum Datiui ex dictione (Nota)

2.
 10.
 lib. 3.
 tex. 8.
 11.
 cap. de
 differ.
 2. physi.
 31.

pendentem, sicut est dicitio (Nobis) Sed esse se-
 ptimum casum adverbialiter positum: Greci autem
 carentes casu ablativi eius vice dativo, pro septimo
 casu utuntur: Idem ergo, dicunt, est dicere apud
 Grecos (notum naturae) ac apud nos, (notum na-
 turae) vel (naturaliter) Quibus perlitter aſ-
 sentirer, ni obstat, quod quoties Greci dictione
 (etiam) adverbialiter utuntur, non aſtronunt ar-
 ticulum, quod non solum liquet ex Aristotele in-
 finitis fere in locis, et ſpecialiter ex-textu praeferti
 dum dicit omnes homines φιλος και cognoscere deſide-
 rant; Sed etiam ex ipso Asclepio hic, cum dicit
 prius, vel posterius ratione, idest naturae, hoc eſt
 natura, vel naturaliter: At cum Aristoteles scri-
 bit (notum naturae) ſemper articulum preponit,
 quod ex i. physicorum, & 7. Diuinorum eſt ma-
 nifestum, dum dicit notum ratione, idest notum
 ipſi naturae: Signum euidentiſum, quod ſicut
 dicit, quaedam eſſe nota nobis, ut ſenſata; ſic etiam
 dicere veſit, alia eſſe nota ipſi naturae, veluti ſunt
 cauſas: Mirum enim videtur, quod nulli articu-
 lum apponit, niſi cum dicit, notum ipſi naturae: Si
 vellet tunc, ſicut in alijs locis pro septimo caſo:
 vel adverbialiter ponit, non poneret articulum τι: Qua-
 do autem quaeritur ſi natura non cognoscit,
 quomodo dici potest, quadam eſſe nota ipſi naturae?
 Dicerem profeſſo quod Aristoteles 2. Caeli, deter-
 minat orientem eſſe dextram partem caeli: Quia
 inde incipit motus eius: Quod ſi opponatur motus
 caeli eſt aeternus, quomoſo ergo dicit, quod incipit
 ab illa parte caeli? Respondet, quod dicit incipere
 ab illa parte caeli, non quod incipiat; ſed quod ſi
 inciperet ab illa parte inciperet. Ad propositum
 responderem, quod dicere ſollet Aristoteles cauſas
 eſſe notiores ipſi naturae, non quod natura cogno-
 ſcat, ſed quod ſi cognofceret, primò cognofceret il-
 las.

T E R T I A.

lib. 3.
 tex. 8.
 11.
 cap. de
 differ.
 2. physi.
 31.

Perfectum prius eſſe natura imperfeſto in hiſ
 Asclepius affirmat, quae philosophi eſt ſen-
 tentia non ſolum in hiſ, quae de motu; Sed etiam in
 hiſ, quae de Cælo, lib. 1. textu 13: Sed dubitatur:
 Nam Mundus quia perfectus eſt, prior erit natura,
 quam ſue partes: Rursus cum species refectu Ge-
 neris ſit quid perfectum, igitur species prior genere
 natura exiſtit: Aſſumptum non ſolum habetur in 3.
 Metaphysices: Sed etiam ratione ſuadetur: Nam
 totum ex principio de cælo perfectum eſt: Species
 vero, ut Porphyrius inquit: Totum eſt, Genus uero
 pars, species ergo eſt perfectum quid, Genus uero
 imperfectum: At prius natura dicit eſſe Aristote-
 les, a quo noſ conuertitur ſecundum eſſe conſequētia,
 cuiusmodi eſt genus ad ſpeciem relatum. Omis-
 his, quae circa hoc ab Alexandro, atque Simplicio 1.
 Cæli dicuntur, libere dicerem, Mundum eſſe
 partibus priorum natura, prioritate intentionis,
 atque cauſae ſinilis: Partes vero priorum natura uia
 origiua, atque prioritate cauſae materialis, dum par-
 tes materia exiſtant prius vero, prioritate cauſae

formalis, dum totius partes ſomma ſunt. Et hoc qui-
 dem Aristotelem uoluſe credo, dum 1. Politico-
 rum dixit, ciuitatem eſſe priorem natura domo:
 Quia totum partibus prius natura exiſtit: Licet
 illud dictum, de priu, idest perfectiori exponi poſſe
 non negem: Sic etiam dicere poſsumus, ſpecie natura priorem Genere: Quia ad ſpeciem, ut pars
 ad totum dirigitur Genus: Genus vero ſpecie prius
 natura exiſtit, tum quia eius pars, & cauſatum.
 tum quia uniuersalius, atque ſimplius eſt. Secundo
 principaliter contra hoc Asclepij, & Aristotelis
 dictum eſſet dubitandum: Si perfectum eſt prius
 natura Imperfeſto: cum in quolibet Genere detur
 una species, quae eſt perfectior aliis, ergo illa erit
 prior natura reliquis, & non igitur datur uniuocum
 Genus: quia ea in quaे Genus diuiditur ſimil na-
 turā exiſtant, ut dixit Aristoteles; Sed hoc lo-
 culis diſſoluendum dimittamus. cap. de
simili

Q V A R T A.

IN hiſ verbis librum de Cælo, post librum Me-
 teororum ordine doctrinae colloquandum: As-
 clepius dicere videtur, quod ſi modo hoc dicit, ex
 inde falſum eſſe colligi poſt quod prima verba li-
 bri de Generatione cum ultimis libri de Cælo con-
 nectuntur, ut Diuinus Thomas, & multo ante ip-
 sum Philoponus adnotauit: Sunt enim Aristotelis
 verba haec: De Graui igitur, & leui, & ijs,
 quae circa haec accident, determinatum ſit no-
 bis hoc modo: De Generatione autem, & cor-
 ruptione eorum quae natura generantur, & cor-
 rumpuntur ſimiliter, de omnibus, & cauſis diui-
 dendum, & rationes eorum determinandū: Con-
 ſimili argumento post praedicamenta praedica-
 mentis adnexa eſſe ostendit Ammonius. Librū ve-
 ro de Generatione libro Meteororum praeferriri
 debere, ex poſtibulo libri Meteorologicorum eſt
 manifestum.

Q V I N T A.

CV R prima Philosophia Metaphysica fit ap-
 pellata, quidam rationem reddere conantur
 dicentes, quod dicitur à dictione (Metra) quae
 ſignificat ſupra, Et (φυσικη) idest naturalia: Quia
 de Diuinis pertrahat, quae ſupra naturalia ſunt:
 Si dicitio (Metra) ſupra ſignificaret (quod non vides-
 tur) non omnino ab eis diſſentendum eſſe iudica-
 rem. Alii vero omnia perturbantes quandam chi-
 mericam opinionem conſingunt, quae in dictis qui-
 busdam conſiſtit: Quorum primum eſt, quod octo
 Physicorum libri prime philosophia pars ſunt: Se-
 cundum quod initium philosophiae naturalis eſt à
 libris de cælo ſumendū: Tertium, quod octo Phi-
 sicorum libri à prima philosophia ob commoditatē
 naturalis philosophiae, cui praeponuntur, ſunt ſegre-
 gati. Quartū quod primā philosophiam poſt nau-
 ralia id est uera ratio, vocavit Aristoteles, ut
 ſignificaret eam eſſe adiſcendā poſt octo libros Phi-
 sicorum, noſ poſt philosophiam Naturale: quandoq;
 quidem

quidem ipsa prima philosophia non indiget naturali philosophia: propter ea quod Res superiores non indigent ad cognitionem ipsarum, quatenus sunt superiores inferioribus: vocare igitur primam philosophiam post physicam, non est dicere primam philosophiam esse simpliciter non primam philosophiam: Sed quod illa pars, quae relata fuit primae philosophiae debet addisciri post illam partem, quae continetur in libro physicorum: Quod si quis querat ab hoc, quae in parte prima philosophie collocata suissent ea, de quibus agitur in libro physicorum, si hanc partem non apposuisset Aristoteles naturali philosophiae? Respondet collocaturu fuisse Aristotelem illam partem in 12. prima philosophiae libro: Quandoquidem eo in loco eadem querit, quae in libro physicorum; Sed non ita copiose: At dum haec cōminicatur hic, dñeat queso, ne principium post finem addiscendū: atq; etiam principium, post finem, appellandum esse velit: Non enim dicere iuuat, quod quae in physicorum libris traduntur, debent legi circa finem prime philosophiae, id est in libro 12. quia tamē faciunt ad scientiam naturalem ei, et prime philosophiae praeponi debent: Nam si, ut inquiunt, prima philosophia naturali philosophia, & doctrina, & natura ordine prior existit, ac ea, quae in physicorum libro traduntur, esto quod naturali philosophiae praeponi deberet: sive ultima tamens sunt in prima philosophia: Quid nam Bone Deus est in causa, ut principium prime philosophiae post eius finem collocandum esse velit: Atque ab hoc peruerso ordine denominandum? At Asclepius hic, Auerroes in principio Epithoma Metaphysicalis, & Simplicius dum in physicorum libros prafatur aperte cogitentur, ideo dici Metaphysica ab ordine doctrinæ; quia post naturalem ordine doctrinæ est collocanda: Solet enim inscriptio libri quandoque ab ordine sumi: hoc enim modo, non solum Antepraedicamenta, & post praedicamenta ab Aristotele inscripta esse videmus; sed etiam praedicamenta ante topica inscribenda esse volebat Adrasitus: Ex quibus illud obiter adnotamus, quod maxima lis est de ordine scientiarum speculatiuarum: Nam quidam contēdunt Metaphysicam veluti de vniuersalibus esse primam: Alij autem è quorum numero Ammonius esse videtur, quod Naturalis sit prima, ultima Metaphysica, media vero Mathematica: Nam cum à Naturalibus ad Diuinam transmitti continuò nequeamus: & ab his, quae pœnitentia cum materia coniuncta sunt ad ea prouehi non possimus, quae à materia omnino secluduntur: iter per Mathematica facimus, utputa quae partim auulta à materia, partim cum ea simul coniuncta: Si enim à corporibus ad primum omnium principium repente accedere vñimus illud quoque corpus esse arbitramur, ac figura de scriptum. Diuinus quoque Plotinus Mathematicas disciplinas Adolescentibus tradendas esse censet, ut scipios Naturę, quae corporis expers est, assuetos reddant: Quoniam si eos statim à Naturalibus ad Diuinam traducere voluerimus

, cōcos faciemus, quod posita exemplo apertissimo declarat: Ex his vero, quae à nobis iam adnotata sunt, liquet utrāque opinionem esse falsam: Cum enim post naturalem Metaphysicam sequatur prima ordine doctrinæ esse nequit, quod prima opinio dicebat: vniuersalia siquidem tunc ordinis doctrinæ praecedere debent, cum sint sub eodem modo considerandi, quod iam non est in proposito nostro: Nec Mathematica erit media, vt Ammonius volebat: nō enim pēta rā ovo irā; Sed pēta rā Metaphysica prima philosophia fuiſset inscripta: Nec Ammonij, vel Plotini ratio est formidanda: Transentes enim à pœnitus immersis ad pœnitus abstracta pertransitum de Intellectu qui inter hec, ut Auerroī, atque Simplicio placet medius est; Nec omnium principiū corpus esse arbitramur; Nec etiam cœci nostri sicut intellectus, veluti oculi à tenebroſissimo loco ad solis lumen statim egredientes.

2. phys.
26.

S E X T A.

A RISTOTELEM nedum in Metaphysicis: Sed etiā in physicis quandoq; Theologum agere solere, non solum hic Asclepius, sed etiam Olimpiodorus in principio Metheorologicorum, atque Philoponus in primo de anima declarat.

13.

S E P T I M A.

C V M in libro De celo, de vniuersalibus pertractari dicit, per vniuersalia, credo, quod quinque simplicia corpora intelligat, quae vniuersalia sunt in causando: nos enim solum cometem, & Irides, (de quibus particolaribus in libro Meteororum agitur) Sed etiam multo plura producunt.

O C T A V A.

C V M solius prime philosophie omnium aliarum scientiarum principia demonstrare minus esse dicit: per principia profecto primas dignitates minime intelligere debemus: Haec siquidem cum omnino indemonstrabiles, & per se noti sint: Nec etiam à primo philosopho demonstrari possunt, ut Asclepius, atq; Alexander in 4. libro huius facultatis apertissime declarant, quod si Aristoteles ad Metaphysicum spectare de illis agere dicat Respondebit, quod primum philosophi de dignitatibus disputare ait, non quod ipsarum quampiam deminet, sed quod ipsarum Natura, quae sit, & quomodo nobis ingeneretur inuestigat. & quomodo sit eis vñendum: At si dictum hoc defendere volumus: Metaphysicus demonstrat principia entium per se

lib. 4.5.
7.

nora aliarum facultatum: Auerrois distinctio quo-
, nem afferit ambiguitatem, quae est, Demonstra-
tionum sunt duas species: Quodam species, qua
verificat naturaliter ignota: Et alia species, qua
verificatur per se Intelligibile apud illū, qui illud
negaret, et hoc commonstratur per premissas ma-
xime vulgatas, quibus contingit cum hoc, quod
sunt vulgatae, quod sint etiam veraces: Ille enim
iuuant hanc rem: Et hic speculādi modus est ma-
ximus modus speculationis, qui fit in Metaphysi-
cis fin verificando principia scientiarum parisi-
cularium.

NONA.

Hec quatuor sunt notationē digna. Primum
est, quod dum vult hominem à ceteris dis-
ferre per intellectum speculatiuum, veluti per dif-
ferentiam, & propriam formam: Intellectum for-
mam informantem, & non assilientem dicere vi-
detur. Secundum est, quod Intellectum speculatiū
hic accipit Asclepius nō eo modo, quo accipit auer-
roes in tertio, de Anima: Cum de Intellectu specu-
lativo cum Theophrasto, Themistio, atque Auem-
pāce altercatur; Sed, ut est contra practicū distin-
ctus, quomodo ab Aristotele in tertio, de Anima
vsurpatur Tertium est; quod Galenus in oratione
suasoria ad Artes, & Scientias, siue sit ille Medi-
cus, siue aliis Menodotifilius, Plutarchus, atque
Porphyrius contendunt Animalia, que à nobis ir-
rationalia dicuntur esse rationalia: Ab hoc Scelestis-
sim o dogmate Asclepius hic nō abhorrete videtur,
cum illis Intellectum practicum concedere videa-
tur: Ac à Natura non extra naturalem Intelligen-
tiam aduersus inuidentiū insidias armata esse dicit
licet non practicum Intellectum absolute; sed pra-
etici Intellectus vestigium habere dixerit phanta-
siam forsitan Intelligens, qua mediane operantur,
ut Aristoteles in huius operis probatio dicit.

Quarum est si homo à ceteris differt per Intel-
lectum, quomodo Intellectum nō omnibus homini-
bus in esse scripsit Aristoteles: Hoc enim ob Tig-
meos dictum est, quos nusquam extare, Neoterici,
qui totum universum peragrarunt fidem faciunt;
et si secus dicat Aristoteles, stultum est afferere: nā
si homines sunt, Intellectū, qui forma est hominis,
babent; si homines non sunt: Non dicit itaque nō
omnibus hominibus Intellectū in esse ob Pygmeos,
qui homines non sunt: Dicerem ergo omnibus ho-
minibus Intellectum inesse, quodad actum primum:
non tamen quodad actum secundum: Cum quidam
vitā potius brutorum more, quam intelligentis Ani-
malis agere comperiantur: Iteat Alij dicant ibi per
Intellectum intelligi cogitatiū, que cum ad In-
dividuorum multiplicationem multiplicetur, non in
omnibus hominibus eodemmodo reperitur.

DECIMA.

C V M., cognoscere, quod hic Astor, ad hunc
astrum hanc seruat figuram, p̄tile esse di-
cit, ad vitam agendam aperte Astrologiam Iudi-
ciariam amplectendā innuere videtur; Quod Nos
quidem vna cum sacrosancto concilio in tribus ca-
ribus faciendum arbitramur: In his scilicet, qua
sine superstitione, spectant ad Medicinam, Na-
tūram, atque Agriculturam.

V N D E C I M A.

NATURA ordinem à perfecto esse ad im-
perfectum nō solū hic affirms Asclepius;
Sed etiam eius Preceptor Ammonius dum librum
Perihermenias exponit: Quae Aristotelis senten-
cia esse videtur, tūm in ottano Physicorum, tūm in
mono, primæ philosophiæ. At si hoc verum, quo-
modo non solū Ammonius scripsit; Sed etiā ipse
Aristoteles, quod natura hoc modo procedit, quod
Homo primò vivit vita planta, postea vita bruti,
& tandem vita hominis. Perfectius ergo homo vi-
vit, dum vivit vita plantæ, tūm ab hoc Natura
incipiat, quād dum hominis vita vivit? An Na-
tura procedit à perfecto ad imperfectum cum in di-
uersis subiectis perfectum, & imperfectum con-
spicitur incipit enim ex corde membrorum perfe-
ctissimo, & tendit ad alia membra nō ita perfecta:
Ad dum in eodem inspicitur perfectum, & imper-
fectum, tunc incipit ex imperfecto, & tendit ad
perfectum: ex imperfecto siquidem homine proce-
dit ad perfectum, & à viuente vita vegetante pro-
cedit ad viuens anima sentiente.

D V O D E C I M A.

PRIMAM Philosophiam sapientiam dici
declarat Aristoteles in probōmio: In hoc
autem tria adnotare decreuimus: Primum est, quod
hoc nomen (σοφία) idest Sapientia, ut Greci vo-
lunt dicunt, quasi (σοφία) idest manifestatio:
Reddit rationem Asclepius: Quia tractat de Diu-
inis, quae clara, & manifesta sunt: Quibus si quis
obīciat sapientis munus esse tractare de difficilli-
mis, ut Aristoteles inquit: nō ergo dicitur saphia: In prob.
quia de manifestis pertractat? Ad hoc ex ipso Metha.
Aristotele ex principio minoris, a, fit satīs, rbi
dicitur: Diuina ex sui Natura manifestissima ēsē,
difficillima autē ob nostri Intellectus imbecillita-
tem. Melius autem mihi dicere videtur Philoponus
qui in calce primi posteriorum dicit sophiam idest
manifestationē dici, quia Intelligibilia manifestat,
que eisī se cuudum suam naturam manifesta sunt:
tamen ratione nostri Intellectus obscurissima exi-
stunt. Possimus etiam, nō fallor, afferere, quod
manifestatio dicitur: quia aliarum omnium prin-
cipia manifestat. Secundum est, quod hoc nomen
Sapientia ab alijs facultatibus non omnino negan-
dum ēsē velle videtur Aristoteles, cum in quarto
Divinorum,

7.

In prob. 7. Metb. 7. ut supr. 3.

Diuinorum Naturalem sapientiam quandam esse testetur : licet non primam, neque simpliciter ; sed quandam esse dixerit : Quinimò veteres, vt Ammonius declarat sapientem eum vocabant, qui quamquam esset arte eruditus : vt Archilochus tridem validum, ac sapiens Nauita : Quod etiam Aristoteli in 6. libro Nicomachiorum placuisse videtur : cum inquit sapientiam autem in artibus attribuere illis consuevimus, qui absolutissimi in ipsis sunt : unde Phydiam sapientem Marmorariū, Polycletum statuarum sapientem dicimus : Nihil aliud hinc sapientia nomine, quam artis ipsius, virtutem significantes : At si hoc verum, quomodo sapientiam tantum primam philosophiam dici inquit Aristoteles ? Ad hoc in sequentibus verbis respondere videtur, quod hi sapientes ex parte quadam dicuntur, vt sapiens statuarius, & sapiens Marmorarius, & horum cognitio sapientia quædam, vt sapientia faciendi statuas. Ceterū esse alios quosdam omnino non ex parte sapientes existimamus : Quapropter exactissimam scientiarum esse sapientiam manifestum.

Tertium est, quod dubitari potest: si prima philosophia sapientia est, non ergo est scientia, quod non solum prædictis; sed etiam his, quæ primo posteriorum, & 4. Diuinorum scribuntur aperte contradicit : Deducitur consequentia : Nam 6. ethicorum sapientiam habitum esse intellectus à scientia contradicunt inquit Aristoteles. Ad hoc duas, solutiones assignant, quas, cum minime displiceant, adducere non grauabor. Prima est, quod scientia, & sapientia dupliciter considerari possunt: uno modo, vt sunt habitus per demonstrationem acquisiti : Alio uero modo, ut sunt uirtutes habentem perficientes. Si primo modo considerentur, sapientia scientia est : At si secundo modo (cum alio modo Intellectus perficiatur iudicando de rerum Naturis per causas altissimas (Alio uero modo per causas Inferiores) sapientia à scientia est contra distincta : Secundo dicitur, quod sapientia non distinguitur contra scientiam, sicut una species contra aliam ; Sed sicut perfectissimum Animal contra Animal communiter dictum.

TERTIA DECIMA.

1. phis.
ultimo .

81.

VOCA RI etiam solet ab Aristotele prima philosophia non solum, ut Asclepius inquit, quia de primis causis, & principiis indemonstrabilibus differit ; Sed etiam, ut Alexander 4. Diuinorum dicit, dupli ratione dicitur prima, tunc quia de primis substantijs, & ceteris omnibus, quorum esse pendet ab his, edifferit: tunc quia de ente communiter contemplatur: At si queres: si ultima est (ob hoc enim Metaphysica ea nuncupatur) quomodo prima philosophia dicitur? Respondet Auerroes in principio epithome Metaphysicalis, quod est prima in esse, ultima uero ordine doctrina. Possumus etiam dicere, quod dicitur prima primitato nobilitatis, & perfectionis, non solum respectu su-

biecti principalis, quod est Deus, uel substantiarum abstractarum genus, sed etiam respectu suobiecti totalis, quod est ens quatenus ens: cum enim communissimum sit quis profecto negabit esse perfectissimum ad minus permisive est universalis enim perfectio esse minus universaliter dicere haud absurdum est. Indicamus: cum Philoponus primo prorum: Ideo prædicatum subiecto perfectius esse dicat; quia est universalis, quod etiam Ammonius apertissime confessus est: Dum orationem enuntiatione, & enunciationem negatione, & affirmatione perfectiore scribere non dubitanit; Quod sequitur ex tertio Metaphysices opponat: ubi dicitur, quod species perfectior est genere, Dicitur, quod authoritas ex illo libro illata nullius roboris est, ut et Averroes, & Antonius Andreas : Atque Angelicus Doctor clarissime confitetur: vel dici potest illud dictum de perfectione positiva esse intelligendum, quo etiam modò Averrois dicitur 2. de Generatione glossare possemus: cum hoc etiam dici potest Averroem, ut non de minus universalis respectu magis universalis; Sed de individuo respectu speciei esse loquendum; sed obstreput: si ens in sua communitate sumptum est perfectissimum permisive, tunc esset perfectius Deo : Quia non solum in Deo permittitur; sed etiam in omnibus alijs à Deo. ad hoc Ego dicerem, quod sicut totus Mundus cum Deo, ut Diu Augustino placet, non est perfectior Deo solo : Quia nulla est perfectio in Mundo, quæ eminenter non continetur in Deo : sic ens non est perfectius Deo permisive: cum nullum sit ens, quod eminenter non continetur in Deo: Dicimus ergo superius esse perfectius permisive, cum superius comparatur ad inferius, quod non continet in se eminenter omnem perfectionem superioris.

QUARTA DECIMA.

SIC VIT primam philosophiam per excellentiem absolute philosophiam dici, ut Asclepius affirmat, non negamus: sic etiam hoc nomen, philosophia absolute prolatum quandoque apud Aristotelem aliud à prima philosophia significare contendimus : Dum etenim 2. phisicorum scribitur :

Dupliciter enim est id cuius causa: Dictum est, autem in his, qui de philosophia, Aristotelem ibi non librum Metaphysicorum; Sed ethicorum intellegere uolunt Simplicius, Philoponus, atque Themistius, quibus non assentiretur Cicero, uolens, ethicorum librum, & Nichomaco, & non ab Aristotele ad Nichomacum esse scriptum: sicut nec etiam assentuntur Neoterici quidam, contendentes distinctionem illam de dupli fine in prima philosophia, & non in ethicorum principio, ut Graeci uolunt, ab Aristotele scriptam: His tamen non obstantibus, Aristotelem treis libros scripsisse, quibus peculiare nomen est de philosophia in quibus non scripta dogmata Platonis est complexus, Laertius, Simplicius, atque Philoponus testantur, qui alio nomine inscribuntur de Bono, quos Alexander, &

24.

in 1 reg in 4. Metaphysicē citare solet: Ex quibus Laertij panditur error, qui tres libros de philosophia diuersos facit a tribus, qui de Bono inscribuntur. Dum autem primo, De anima dicit: Si militer autem, & in his, quā de physiologia, sunt dicta determinatum est, nō Metaphysicē, sed hos treis de philosophia libros Aristotelem intelligere Græci volunt.

DECIMA QUINTA.

THEOLOGIA hæc facultas ab Aristotele appellatur in sexto huius voluminis libro: eo quod de Deo sermonem faciat: Non autem intelligimus h̄ic per Deum celeste corpus, ut 8. physicorum Aristotelem intelligere videtur; Sed super premam causam; vel, ut multi dicunt, totum Abstrarum substantiarum ordinem: Ad quod Asclepius hic accedere uidetur.

DECIMA SEXTA.

APPELLATVR etiam facultas h̄ec ab Aristotele in probæmio huius libri Diuina: vel à subiecto totali, ut in principio sua Metaphysics perbelle Magnus declarat Albertus: Vel potius dicitur Diuina à substantijs abstractis, veluti à nobilitati re considerata, quod Angelicum Doctor rem afferere videtur; à principaliori autem re considerata Inscriptio fieri posse: non solum primo Celi inuit Auerroes; Sed etiam Simplicius, in libro prefatione, apertissime testatur.

DECIMA SEPTIMA.

QUAE R E T autem aliquis, an hac facultas physica appellari possit? Dicerem proposito Naturalem philosophiam dupliciter sumi posse: unomodo, ut distinguitur contra moralem, atque rationalem, quomodo non solum latini accipiunt, ut Seneca in 14. libro epistolarum: & Decretorum, Author de Penitentia Dist. 15., cap. legimus: a quibus parum recedere videtur Macrobium, dum Scipionis Somnium exponit; Sed etiā vetustissimi Stoici, quorum nomina à Diogene Laertio in Zenone scribuntur eodem modo accipere solent: Alio vero modo accipitur, ut una est pars scientia speculativa, contra primam philosophiam atque Mathematicam distincta: quomodo sexto Metaphysics, & communiter apud Peripateticos accipissolet: Tunc dicimus haud inconueniens esse metaphysicam naturalem nuncupari, quomodo Aristoteles eam appellare videtur in calce primi posteriorum, quando dicit, reliqua vero quomodo oportet, distribuere, & in discursu, & intellectu, & scientia, & Arte, & Prudentia, & Sapientia, illa quidem naturalis, hac autem moralis speculations magis sunt; ubi Philoponus, physicam speculacionem dicit, non quod de rebus physicis tractet, quā proprie vocamus physiologiam, Sed quā simpliori-

ter de entibus tractet, quātenuis entia sunt, sine physica sint h̄ec, siue supra ista. Auerroes autem suum Arabicum contextum sequens, qui à Græco aliquātulum declinat, Aristotelēm propriè naturalem philosophiam intelligere arbitratur: cū enim textus, Arabicus dicat: Consideratio verò de alijs virtutibus Anima rationalis, quae sunt Ratio, et intellectus, & Scientia, & Ars, & Prudentia, & Sapientia, de quibusdam est institutionis naturalis, considerationis, & de quibusdam est institutionis, considerationis de moribus: Ipse exponit dicens: consideratione verò De natura intellectus est Scientia physice, Sed consideratio de arte, & sapientia est scientia Moralis.

DECIMA OCTAVA.

Alexandri Magni Macedonum Regis ad Aristotelem Epistolam, qua Auscultatorios libros editos conqueritur, ac illam Aristotelis, qua Regi satisfacit inquiens illos editos fore, tanquam non editos. Necio qua dementia ductus Ludovicus Viues in sua censura confictas esse putet, Cum non solum ex latinis scriptoribus Beſarion, atque A. Gelius sed etiam ex Grecis Simplicius, Plutarchus, atque philosophus Andronicus tanquam Alex. Sandri, atque Aristotelis eas agnoscant. Accedit ad hoc, quod ipse sibi met contradicens in primo, de corruptis disciplinis eas à predictis scriptis esse confitetur; Sed quorsum hac est ut notemus, quod Andronicus querelam illam de libro physicorum à Rege factam affirmat: Tamen Beſarion, atque Plutarcus de Metaphysicorum uolumine fuisse testatur: Ex quibus apparet ut et τὰ εὐεργέτια, Acromatica id est Auscultatoria ab eisdem esse vocata; Aristotelis siquidem scripta, ut Græci dicunt, in duo divisiones sunt genera in ea, que externa nominabat, cœu sunt Historia, & Dialogices meditationes, & pœnitus ea, que exactam, & summam diligentiam non postulant. Et in ea, que Auscultoria appellabat, in Auscultoriis data opera obsecrus esse voluit, ut segniores ab huicmodi studio repellat, & dehortetur: perinde ac obiliam Auscultatoria scripta fuisse non videantur: At dicet quis falsum esse externa ab Aristotele uocari que minimè exacte perfectionis curam gerunt; Sed ea omnia ab Aristotele externa dici, que extra propositam materiam aliquid considerant: Nec verum esse, quod exotericū est scriptorum Genus ab Auscultatorio contra diuisum: In 3. siquidem Politicorum, Ethica ad Nichomachum: & in primo Ethicorum, libros de Anima: Et quod magis uerget in Ethicis ad Eudemum, primam philosophiam inter exoterica scripta connumerat dicens, de hoc consideratum est in exotericis sermonibus, qui sunt de philosophia. Quod profectò non fecisset, si exoterica illa esse uellet, que leuiori studio atque cura scripta sunt.

Sed h̄ec facillimè diluuntur: Dicimus nempe ad primum, quod Aristoteles, ut ex Laertio liquet,

In pref.
Meta-
lib. 20.
cap. 4.
In pref.
phy.

In vita
Alex.

4.
13.
lib. 1.ca.
ultimo.

non paucaropūcula ad moralem philosophiam attinentia scripsit: Quorum aliqua exotericè scripta, & non librum de Anima Aristotelem innuere afferimus, in tertio Politicorum dum inquit: Saepe de his in exotericis sermonibus esse determinatum.

ad secundum respondet Eustratus, quod per extranea ibi non intelligit librum De anima; Sed ea, quae pro tempore ad propositas quaestiones dicta sunt De anima, & forsitan præcise intelligit Dialogum, cui nomen est Eudemus, quem de Anima Aristotelem scripsisse, non solum Laertius affirmit; sed etiam Philoponus, Simplicius, atq; Theomistius dum libros de anima exponunt ex eo sententias citare solent: Hic profectò est ille aureus libellus in quo Aristoteles animorum immortalitatem apertis simè confessus est: Ex hoc siquidem Plutarcus dū Apolonium consolatur, haec aurea verba allegat, non modò Beatos, uerum etiam faelices esse de functos arbitramur, & eos accusare, ipsi q; vt, puta melioribus, ac præstantioribus iam factis male dicere impium existimamus.

lib. 1.45
& i prin
cipio 3.
lib. 3. ca.
37.

ad 1.4.

et supra declarauimus.

ad secundum respondet Eustratus, quod per extranea ibi non intelligit librum De anima; Sed ea, quae pro tempore ad propositas quaestiones dicta sunt De anima, & forsitan præcise intelligit Dialogum, cui nomen est Eudemus, quem de Anima Aristotelem scripsisse, non solum Laertius affirmit; sed etiam Philoponus, Simplicius, atq; Theomistius dum libros de anima exponunt ex eo sententias citare solent: Hic profectò est ille aureus libellus in quo Aristoteles animorum immortalitatem apertis simè confessus est: Ex hoc siquidem Plutarcus dū Apolonium consolatur, haec aurea verba allegat, non modò Beatos, uerum etiam faelices esse de functos arbitramur, & eos accusare, ipsi q; vt, puta melioribus, ac præstantioribus iam factis male dicere impium existimamus.

ad Tertium Respondemus duplicitate. Primo, quod Authoritas obtruncata allegatur: Germana enim letio Graecè respondens est huicmodi: De ipsa multis modis est confid ratum, & in extero ribus sermonibus, & in his, qui sunt de Philosophia: Ex quibus apparet exotericos sermones alios esse ab eis, quos uocat de Philosophia: Et non eos qui sunt de Philosophia, ut falsò in oppositum adducuntur. Secundo esto, quod diceret, in extraneis sermonibus qui sunt de Philosophia, dicimus quod per philosophiam non intelligit Metaphysicam; Sed aliud opus exotericum in treis libros diuisum, in quo non scripta Dogmata Platonis Aristoteles collegit, ut supra declarauimus.

DECIMA NONA.

QUAE ab Asclepio dicuntur vera esse ex parte cognoscere; ex his, quae in principio nostri Tractatuli Stimulus philosophorū inscripti, declarantur.

VIGESIMA.

MA(V)SA, ab Aristotele minime scriptam fuisse, non solum opinantur qui a Pascile fuisse scriptum dicunt; Sed etiam, à quibusdam tradi Magnus inquit Albertus, librum illum Aristotelii Theophrastum addidisse, quod in causa fuisse putat, ut in Arabicis translationibus non habeatur: cui opinioni Secundus Mirandulanus Princeps in 4. libro examinis veritatis Christianae alludere vides est, cū dixit scio quoq; adhuc apud Doctos extare controuersiā, aliqua ex Aristotelicis Dogmata: An Theophrasto debeant adiudicari, & maxime, quae primo libro Metaphysicorum continentur: Nicolaus autem Bonetus, qui primus in luce Auerrois opera emisit, in sua præfatione scribit se à Gregorius fide dignis accepisse, Aphrodisiem Alexandru-

in 1. Metaphysicorum scribere, probemum illius libri à quibusdam non putari esse Aristotelis, & nō totum librum: At maius a. Aristotelis esse opus ex inde Asclepius affirmat conuinci, quod in eo seruat granitas Aristotelis ex distinctione, et contemplatione: & eo magis, quia mentionem facit de eo in minori a; Sed Neutrū cogit: Ad primum siquid In 5. de dem diceret Aduersarins, quod à Cicerone irridetur, qui hoc modo utuntur arguendi, hic liber est similis doctriuae, & phrasē Aristotelicæ, ergo est Aristotelis. De Ethicorum profecto libro verba facit, quem non ab Aristotele ad Nichomacū; Sed à Nichomaco scriptum esse contēdit: Dicens quid mirum si filius est similis Patri? Ad propositum, qui maius a, Theophrasta esse volunt ad Asclepij obiectiōnē diceret non esse mirū si Cordatus Discipulus similis est in scribendo præceptorī: Ad secundum dicent, falsū esse quod Asclepius affirmat de maiori scilicet a, fieri mentionē in minori; quod ex libri inspectione est manifestum; Sed queret quis: Nonne ex verbis, quae habet Aristoteles in principio tertij Metaphysics colligi possit maius a, esse ipsius Aristotelis: ibi enim probemum huius voluminis citat, & per probemum maius a, intelligendum dicere videtur Alexander: Dico, ut clariss etiam inferius dicitur, quod ista authoritas Aristotelis fugi potest: Nam per probemum non maius a; Sed minus intelligendum uult Asclepius Antonius Andreas, atq; Angelicus Doctor, quod etiam intelligi posse nō ignorauit Alexander.

VIGESIMA PRIMA.

IN minori a, quod (Asclepius referēt) Aristote lis quidam esse negant, de primis causis per tractatri quæ si apte naturā notissimæ sunt, quasq; Nos omniam in beatitudinem consequi nō possumus, velut nec noctuē solem clarissimum, non uidēo, quæ rationē scriperit Asclepius, cū de bī in 12. & non in hoc libro pertractetur.

VIGESIMA SECUNDA.

IL V D etiam hic est adnotandum, quod eti Asclepius maius a, minori præponat: In antiquis tamen commentariorū Auerrois exemplari bus, minus præfertur Maiori: Quod etiam Alexan der Achellinus in 3. quodlibetō subindicauit: cum via 4. scripsit, patet maior, & Metaphysics com. 4. 7. secundum antiquorum allegationes postponentes cōmenta hodie primo inserta, sexdecim cōmentis secundi. Hoc autem translatoris, & scriptoris errore bonus ille Bonetus, qui primus Auerrois opera inuulgavit factum esse putat: Ideoq; minori (illuminordinem inuertendo) maius præposuit; Sed non animaduertit, hanc esse ipsius Auerrois opinionem, quod ex præfatione, quam in Duodecimum librum conscripsit, liquidō constat: Quae opinio ex eo suaderi potest, quod Aristoteles in Tertio illud probemum vocat, quod profecto non fecisset si minus a, textu 2. primum

In media comen. primum esse voluisse; Sed in hoc Auerrois voluntate cōtradicenti nulla adhibeatur fides: Dum enim minus a, exponere incipit Minoris Mairis a, p̄ceptum esse apertissime declarat: Ad Aristocleis vero autoritatem dicimus, quod per probem non intelligit Mairis; Sed Minus a, ut vult Alexander: vel si Intelligit Minus a, ut Diu Thomae, Antonio Andrei, et Asclepio placet, dicimus quod illud probemum vocat, non quia sit ordine primū; Sed, ut Angelicus doctor inquit: quia est ad totam scientiam quasi probemum.

VIGESIMA TERTIA.

IL V D enim hic Silentio non est praterendum, quod Aliqui, eis Minus a, Aristotelis esse cōcedant: Tamen nolunt esse Metaphysicū; Sed contendunt quod principio 2. Physicorum est coniungendum: In calce siquidem huīne, Naturam Inferius esse definiendam promittitur: quod in 2. Physicorum absolui est manifestum; Sed hoc minimē cogit: Nam si in hoc volumine, non pauca ob Mortem Authoris desunt, ut Asclepius inquit, quid mirum si finis Minoris a, in quo natura definiebatur desideratur? vel dicere possumus falsum esse, ibi proponere Aristotelem, inferius Natura definitionem esse explicandam; Sed cum dixisset certitudinem Mathematicam, non in omnibus eodera modo esse inquirendam: In naturalibus enim, cum tota fere Natura sit cum Materia non est idem modus certitudinis: Subdit quod si quis vult scire modum certitudinis in naturali Philosophia primo ab eo perseruandum est, quid sit Natura, non tamen in alia facultate, quam in naturali Philosophia.

VIGESIMA QUARTA.

EX dictis quatuor aliorum dicta colliguntur: Primum quosdam arbitratos Mairis a, non esse Aristotelis: Secundum, non nullos velle Minus a, falso Aristoteli adscribi: Tertium, quod Auerroes Minus a, Maiori proponit. Quartum, quod aliqui arbitrantur: Minus a, 2. Physicorum praeponendum: Omnia autem hac quatuor dicta falsa esse ostenditur, si ultima verba in Maiori a, posita, secundum Alexandri, atq; Asclepij sententiam exponentur. Sunt autem hac: De his igitur, & antea manifestum est, quodcunq; autem de his quispiciam dubitanter rursus repetamus: fortassis

; enim ex eis aliquid facultatis habebimus ad futuras dubitationes: Quatenus enim dicit, (quodcunq; autem de his quispiciam dubitanter rursus repetamus) questiones de causis in Minoris a, mouendas proponit: quando autem dicit, fortassis enim ex eis aliquid facultatis habebimus ad futuras dubitationes, utilitatem tangit, quam habebimus ex dubitationibus in Minoris a, factis ad dubitationes futuras id est in β, mouendas, atq; inferius disoluendas: Ex quibns liquide constat hos tres libros ad inuicem sic esse coniungendos, ut communiter collocantur: Et sic conuincitur, & Mairis, & Minus a, esse Aristotelis: secus enim, & Tertium, id est, β. Aristotelis esse, foret negandū, quod ridiculum est: Colligitur etiam ex his Minus a, nec maiori (ut volebat Auerroes) esse praeferendum: Neque 2. Physicorum anteponendū: Rursus cūm tex. 2. circa initū Tertiū, primam Questionem de causis mouet, quam in probemio dubitatam esse dicit: Et per probemum, ut Latinis, atq; Asclepij placet intelligat finem a, Minoris, apertissime conuincitur: Secundum dictum atq; Quartum esse falsum, quod scilicet Minus a, non sit Aristotelis, vel quod sit secundo Physicorum praeponendum: Si aliquis autem a me queret: An iste due Authoritates aufugiat? Dicerem profectò quod sic: Nam si ea uerba (quodcunq; autem de his quispiciam dubitanter rursus repetendum) intelliguntur de Questionibus in Tertio libro, & non in a. Minoris, (quod Latinis faciunt) contra substantientes tria ultima dicta: Nec apparentia quidem habent, cū per illa dicat Aristoteles, quod ex dubitationibus in Tertio libro motis Inuestigabimus aliquid utile ad posteriores dubitationes, quas scilicet per libros sequentes, & tam istam scientiam determinemus! do prosequemur.

Secunda vero autoritas, si intelligatur, ut ab Alexandro exponitur: Quod nempe Aristoteles ibi non dicat, primam questionem esse eam, quamq; est in probemio, id est in Minoris a; Sed primā quæstionem esse de causis, de quibns dubitatam est in probemio, id est in primo; aduersus substantientes secundum, & quartum dictum nihil concludit: Benter, tamen primum dictum infringit: cū ostendat Mairis a ab Aristotele confitetur: Quo autem modo hanc authoritatem aufugerent, qui Mairis a Aristotelis esse negant superiori à nobis est declaratum. Explete sunt iste Adnotationes a me Francisco Starella ad laudem Divi Hieronymi, Doctoris sanctissimi, in eius festivitate: Neapoli 1574. 30. Setembris hora vigesimatercia.

F I N I S.

STORELLAE PRIMA LECTIO
DVM REGIO STIPENDIO CONDVCTVS
IN GYMNASIO NEAPOLITANO

aggressus est librum de Generatione.

Die 28. Octobris, hora 21.

Anno 1574.

Cap. 3.

I*vera est Philosophi sententia in libello De sensu, & sensibili, Confessus ornatisime, quod opposita iuxta se posita magis eluescunt, non dubito, quin immo certoscio, quod omnibus fere verbis hodie maxime ridiculis uidebor, nam cum alijs paulo ante suis mellifluis verbis vestras iam demulserint aures, atque suis subtilissimis conceptibus vestros intellectus ad tertium fere Caelum extulerint; quis ne strum iam mendicentem audiens, non dicet; Ut quid iste Hydrinus suis obstrepentibus verbis nostras aures obtundit, suisque obesos, rudibusque imaginacionibus nostras mentes interturbat? Verum quia Reuerendissimus Capellanus maior Antonius Laureus Stabiensis Episcopus dignissimus, atque buius Almae Neapolitani Gymnasii Moderator integrerrimus, atque instaurator oculatissimus iussit, ut hoc die, & bac hora Saxum mihi propositum voluere incipiam, tanti viri mandato coactus sum obedire; Sed dicet aliquis, quid facis? Non ne insania Storella, dum coram Excellenti, Illustriq; Regente Salernitano, atque Excellenti, & omniscio Consiliario Michaele Villanova, duobus scientiarum omnium fulgentissimis luminibus de re literaria verba facere aedes? Non ne vereris, ne illud iam tibi contingat, quod cuidam olim euennisse narrat, qui cum coram Alexandro de armis loqui vellat, ab eo fuit irrisus, ut qui coram ipso militaris disciplina monarcha de militia loqui auderet? Huic Ego respondeo, quod hoc minimè formido; Alexander enim gentili superbia tumens, ad illum deridendum deuenit; At hi grauissimi, atque Sapientissimi viri Christiana humanitate, ac charitate imbuti, ob eorum maximam benignitatem spero quod humaniter, & patienter me in dicendo quantu[m] vis rudem, audire non dignebuntur; quod quotidie facere solent, in eos quantum vis infime classis, qui ad ipsos velut ad uberrimos iustitiae fontes noctu, diuque recurrunt. Sed ne tempus in exordiis conteratur, ad rem ipsam accedamus.*

C*um Philosophia sit Dei similitudo quatenus homini concessum est, ut Plato ille Diuinus in Tebeteto afferit: Dei vero duæ sint actiones, notionis una qua cuncta cognoscit, Prudentiae altera, qua Mundum gubernat universum: binc duo philosophie genera, Practicum, sub quo iuria prudentia continetur, & speculatum, Vtrumque profecto nobilissimum, atque maxime amplectendum, cum mediante Practico similemur Deo gubernanti, & mediante speculatio[n]e siam similes Deo cuncta cognoscenti. Esto tamen quod utriusque nobilissimum sit, nihilominus Speculatum Practico multò nobilius esse Aristoteles in Decimo Ethicorum apertissime declarauit. At iuris prudentes suas partes defendantes dicunt, in hoc Aristotelis minime credendum esse, nam pars in iudicium vocata, in eodem iudicio testis esse non potest, quibus Ego dico, si Aristotelis credere nolunt, quod saltē credant Salvatori totius universi, Ipse enim hanc item apertissime determinauit, quando dixit, Mariam meliorem partem eligisse, quam Marta, in quibus verbis per Mariam, contemplatiuam vitam significari, per Martam vero negotiosam, & actiuam, qualis est iuris prudentiæ vita, est qui nesciat nemo. Cum ergo duo sint Philosophie genera, Practicum, & Speculatum Practico multò excellentius. Dimisso Practico, hoc anno, si Diuinum fuerit numen (ut spero, vosque Iuuenes eruditissimi benignas prestatibitis aures, ut soletis) circa Speculatum versabimur. Rursus adnotandum quod Speculatum Philosophiam tūm in 6. tūm in 11. Metaphysices in treis parteis diuisit Aristoteles, in Naturalem, Mathematicam, & Metaphysicam, hoc anno ex cōmuni omnium superiorum consensu Naturalem philosophiam vobis explicare tentabo: sed ne equivoatio vos decipiat, adnotandum, quod Naturalis Philosophia duobus modis usurpari solet, uno modo, ut distinguitur contra Rationalem, & Moralem, quomodo capta sub se non solum continet propriæ Naturalem, que Physiologia propriæ nuncupatur, sed etiam Mathematicā, atq; Diuinam. quomodo ea accipit Lucius Aneus in Epistolarum libro 9. Epis-*

C. Stola.

*Nota. q. 2. Decretorum Author in de p[ro]positi-
tua & distinctione 15. dap. legimus, à quibus pa-
rum recedere videtur Aurelius Macrobius dum
Scipionis Insomium exponit. Hoc modo acce-
perunt antiquissimi Stoici, ut Diogenes in Zeno-
ne narrat, quorū nōmīna ibi fidere potestis,
Hoc modo cāpit Aristoteles in calce primi Po-
steriorum, ut Philoponus ibi lucidissimē expo-
nit. Alio vērō modo usurpatū p[re]fessus apud Pe-
riplaticos pro una parte Philosophia specula-
tiuae contra duas alias, scilicet Mathematicam,
& Metaphysicā distinctā, ut supra declara-
vimus: Quando dicimus quod hoc anno sumus
explicaturi Naturalem Philosophiam, Natu-
ralem Philosophiam non in primo. Sed in se-
cundo significato intelligi volumus. Vtterius ad-
notare debemus quod Naturalem Philosophiam,
hoc secunda modo acceptam Algazel in prima
disputatione naturali, & Aucenna in libello De
divisione scientiarum, in duas dividunt partes, in
partem ramificantem, & in partem ramificatam,
dicunt nostri, subalternantem, & subalternatam;
partem ramificantem octo affirmant particulas
sub se continere, nempe librum Physicorum, li-
brum de Cælo, librum de Generatione, & cate-
r[er]is quas breuitatis causa omitto. Partem ramifi-
catam septem habere particulas afferunt, licet
in hoc eas refutetur Auerroes, scilicet Medicina-
nam, scientiam iudicij stellarum, Physiognomi-
cam, Alchimiam, & caeteras, q[ua]s apud
eosdem videre potestis. Quando afferimus quod
exposuimus Philosophiam Naturalem, ra-
mificantem, & non ramificatam intelligimus.
Rursus cū Naturalis Philosophia ramificans,
vt illi inquit, & Auerroes concedit, octo ha-
beat partes, & illarum tertia sit, quae in libro
de Generatione, & Corruptione continetur, Re-
uerendissimus Antistes mihi iussit, vt vobis hoc
anno, hanc tertiam partem, quae est de Genera-
tione, & Corruptione interpraeter. Nec ab re-
id ab hoc prudentissimo viro factum esse arbitre-
mini, sciebat enim hanc traditionem non solum
esse alijs Philosophiae Naturalis partibus summe
vtilem, sed etiam Sacrae Medicina per necessariam,
vt declarat Galenus in principio suae ex-
positionis, in librum Hippocratis de Elementis.
Sed dicit quis, hic liber, non solum legendus non
est, Sed etiam à Scholis explodendus, quinimò
comburendus, non ne Aristoteles in hoc docet
illud pestiferum Dogma, quod à morte ad vitam
non datur reuersio, cū impossibile sit, vt inquit,
idem numero redire? Et rursus non ne decla-
rat Generationem, & Corruptionem esse aeternā,
& ex consequenti Mundū aeternā, quod
vtrunque verissime fidei veritati repugnat? Ad
hoc respondemus ex Divo Hieronymo, dum ad
Damascum scribit dicens, quod Diuina Scriptura
cū in Deuteronomio Mulierem captiuam de-
scribit, quam Israelites in uxorem ducere vult,*

*dicens quod caluicium ei sedere debet, vngues
resecare, & pilos auferre, & cum fuerit munda,
tunc debet in vitoris amplexus transfire, non de-
bet ad vērbū intelligi, ridiculum enim hoc foret:
Sed per Mulierem captiuam Gentilium doctrinam
nobis Sacra Scriptura insinuat; quando enim Sa-
pientia Gentilium ad nostras manus peruenit, si
quid in ea vtile inuenimus, illud amplecti debe-
mus, atque in nostrum commodū conuertere,
At quando inuenimus aliquid perniciosum, &
veritati fidei repugnans, illud radimus, & vngui-
um more ferro acutissimo dexecamus. Ape-
culam enim imitari oportet, quae ad omnem ad-
duolans florem, ad omnem aduolans herbam, tan-
tum id excerpt, quod ad mellificium conductit;
quod vērō noxiū est, derelinquit. Secundū Ego
respondeo quod hic liber ob hoc ipsum, ob quod
videtur maximē abiectendus, est à Christiano phi-
losopho maximē amplectendus: Cum per hoc,
ob quod abiectendus esse videtur, tantum fidei,
atque meriti a nobis acquiratur, quantum dici non
potest; cui dubium quod ubi fides, ibi, & fidei
meritum? Sed ubi fides? Nonne ubi humana
ratio, vt Augustinus inquit; non prabet experimen-
tum? At qui Philosophus non est, quomodo
sciet, ubi humana ratio non prabet experimen-
tum? Credit profectō simplex Idiota quod mor-
tui resurgent, quia hoc Sacrum Euangelium di-
cit, credit etiam hoc idem purus Iuris prudens,
atque macilentus Heremita: magna profectō ho-
rum fides, ac fidei premium magnum, & sine-
scient, an resurrectio sit secundum naturam, vel
supra naturam, At quantū est maior fides Phi-
losophi, & quantū Philosophi fidei premium ma-
ius, cū cognoscat mortuorum resurrectionem,
secundū naturae leges esse impossibilem, & ta-
men ipsam per fidem credit futuram esse? O sœ-
lēs igitur terque, quaterque sœlēs Christiani
Philosophi, non solum quia rerum potestis co-
gnoscere causas, vt ille dicebat. Sed etiam quia
dum stolidum vulgus arbitratur vos à Sanctissima
fide quam longissimē abesse, tunc subiicientes ve-
strum intellectum fidei ad obsequium Christi, ad
summum fidei culmen ascenditis, & fidei meri-
tum tale, ac tantum consecuti estis, quale, ac
quantum nec iuris prudentia, nec quaevis alia sci-
entia humanitas inuenta tradere potest. Cum
ergo tanti ponderis sit liber de Generatione, me-
ritō ad ipsum exponendum aegredamus.*

2.cor.19

*Sed dicit quis, Non Entis nullae sunt partes,
Generatio non datur, ergo stultum fuit Aristote-
lem scribere, & inscribere librum de Genera-
tione, & multo stultius te illum exponere velle,
probatur assumptum. Si Generatio esset aliquid,
Generatio d[icitur] Mutatio, sed Generatio non est Mu-
tatio, ergo Generatio non est aliquid, deducitur
consequentia per Aristotem. §. Physicorum. 8.
& primo de Generatione §. ubi expressè vult Ge-
nerationem esse speciem mutationis. Falsitas con-
sequentis,*

sequentis, scilicet Generatione esse Mutationem, probatur. Si generatio esset Mutatio, tunc Generatum esset Mutatum. Sed hoc est falsum, ergo et antecedens, deducitur consequentia per locum, ab abstractis ad concreta declaratum ab Aristotele, & in 2. Et in 8 Topicorum. Si albedo color, ergo album coloratum. Si Generatio est Mutatio ergo Generatum est Mutatum, at hoc est falsum, & probatur. Ibi mutatur, quod aliter est nunc, quam erat prius; Sed quod est Generatum, non est aliter nunc, quam erat prius: quia prius omnino non erat. Si enim prius fuisset, tunc antequam generaretur, esset, quod deridet Aristoteles primo Physicorum 8. 2. igitur quod est Generatum, non est Mutatum, ergo Generatio non est Mutatio, ergo non est.

Secundo principaliter arguitur sic. Si Generatio esset aliquid; Generationis Subiectum esset Ens in actu. Sed Generationis subiectum non est Ens in actu, ergo Generatio nihil est. deducitur consequentia, supponendo duo. primum est quod Generatio pro fluxu forma, ut de Generatione loquimur, iam est accidens, ut declarat Auerroes 3. phys. 4. Secundum quod subiectum accidentis est Ens in actu, ut idem dicit i de Generatione, 16. Tunc sic. Si Generatio esset aliquid, per primum suppositum, esset accidens, ergo per secundum eius subiectum esset ens in actu. at hoc est falsum, probatur per Aristotelem 5. Physi. 8. & 9. nam in hoc differt Motus à Generatione; quia subiectum motus est Ens actuatum, at subiectum Generationis est Ens in pura potentia.

Sed aliquis insurgeret dicens: hoc argumentum procedit ex eo, quia Generatio cum sit accidens debet esse non solum in subiecto, sed etiam in actu. Cetera possibile est esse accidens sine subiecto, igitur si Generatio est accidens, non est necessarium, quod habeat subiectum neque in actu, neque in potentia. Antecedens probatur, arguendo sic. datur substantia sine accidente, ut Deus. datur substantia cum accidente, ut homo, ergo datur accidens sine substantia, modus arguendi est Aristotelis. 8. Physi. 37. & 12. Metaphy. 35. dum enim vult probare dari Motorem immobilem, arguit sic, datur Motum, absque hoc, quod moueat, ut Terra; datur Motum quod mouet, ergo datur Mouens, quod non mouet ut Deus. Sic à simili. datur substantia separata ab omni accidente, datur substantia cum accidente, ergo datur accidens separatum ab omni substantia. Sed dicet quis: hoc argumentum est solutum ab Auer. ad quid ipsum adducere oportet? dicit enim quod valet hic modus arguendi quoties sunt duo quorum neutrum est necessarium alteri, modo esto, quod accidens non sit necessarium ipsi substantia, tamen substantia est necessaria accidenti, & ideo non valet in substantia, & accidente. Ista respondens videtur prorsus tanto viro indigna, nam si esset vera, tunc ratio Aristotelis rueret, declaro: Aduersarius tenens quod, omne Mouens mouetur. & quod non datur Mouens immobile,

dicit quod mouere est necessarium ipsi Mouenti, quando Aristoteles arguit. datur Motum, quod non mouet; datur Motum, quod mouet; ergo datur Mouens, quod non mouetur, dicet ille, nego consequentiam, nam iste modus arguendi ualeat quod neutrum est necessarium alteri; at Ego dico, quod esse motum est necessarium ipsi Mouenti, & ideo non valet in Moto, & Mouente quare ratio adhuc stat in robore suo.

Ad hanc respondemus. Et primò ad primā. Consideramus primam consequentiam. Si Generatio esset aliquid ergo esset Mutatio; Et negamus secundam. Generatio est Mutatio, ergo, quod est Generatum est Mutatum, ad probationem a loco ab abstractis, aut econuerso. dico quod ad hoc, ut ille locus tenet, duas conditiones requiruntur; Prima est, quod prædicatum dicatur substantialiter de subiecto, ut albedo est color, ergo album est coloratum, & ideo non valet scilicet; dulce est album ergo dulcedo est albedo, quia album prædicatur de dulce accidentaliter, & non substantialiter. Secunda conditio est quod concretum sit concretum ex subiecto, & forma accidentalis, & non ex subiecto, & forma substantiali, & ideo valet album coloratum, ergo albedo color: aut albedo color, ergo album coloratum: at non valeat, homo est animal, ergo humanitas est animalitas, quia concretum est compositum ex subiecto, & forma substantiali. Ad propositum Generatum est compositum ex subiecto, & forma substantiali, & ideo non valet Generatio est Mutatio, ergo Generatum est Mutatum. Esto enim, quod ad sit prima conditio, non tamen adeo secunda.

Ad secundam negamus consequentiam. Generatio est accidentis ergo eius subiectum debet esse Ens in actu; ad probationem respondemus dupliciter primò, quod secundum suppositum est falsum, nec in hoc tetetur ab omnibus Auerroes: Gregorius enim Ariminensis in secundo distinctione 12. aperiisse tenet subiectum omnis formæ, tunc substantialis, tunc accidentalis esse Materiam primam quodad inhesionem, licet denominet forma accidentalis subiectum. ad Aristotelem respondeatur dupliciter; primò, quod Arist. ibi est in parte argumentativa, seu dubitativa, & ideo frustra adducitur illa auctoritas. Secundò, quod subiectum accidentis est duplex, inhesionis, & denominationis. Exemplificatio. Crispitudo in est pilis capitinis, uelut subiecto inhesionis, at denominat totum Socratem Crispum: Sic albedo inhaeret Materiæ prime, at denominat Socratem, & non Materiam primam: ad propositum; Generatio est accidentis, & fundatur in Materiâ prima, tamen non denominat Materiam primam, sed compositum 7. metaphy. 2. 6. non enim Materiæ; Sed Compositum dicitur propriè generari. dicit ergo Aristoteles quod subiectum accidentis est Ens in actu, quodad denominationem, & non quodad inhesionem.

Sed quia multi Auerroem ueluti Philosophorum primū colunt, ob hoc refondemus ad hanc du-

bitionem secundum ipsos, & dicimus quod accidens est duplex, quoddam, quod tantum est forma accidentalis, & secum nullam formam substantialem inducit, ut frigescatio, frigiditas, & cetera; quoddam vero accidens est, quod ultra quod ipsum est forma accidentalis, tamen secum afferit subiecto formam substantialem, ut est Generatio, quando Averroes dicit quod subiectum accidentis est Ens in actu, loquitur de accidente primo modo, quod secum non afferit formam substantialem, accidens enim secundo modo, cum secum afferat formam substantialem, que fundatur in Ente in pura potentia, merito, & ipsum etiam in eodem subiecto fundabitur.

Ad aliam objectionem, ut omittam Simplicium afferere rationem illam non esse necessariam, dico quod Aristoteles non facit illud argumentum divisiuum, ut communiter dicunt, arguendo: datur primum membrum, ut puta Motum sine hoc, quod moueat, datur secundum, datur Motum, quod mouet, ergo datur tertium, scilicet Mouens, quod non mouetur. Sed arguit ab eo, quod minus esse videtur, & est, ad id, quod magis: pro quo supponit unum fundamentum quod, magis est necessarium Mouens ipse moto, quam Motum ipse moueti: magis enim est necessaria causa effectui, quam effectus cause, cum prius possit abstrahi a suo posteriori, non tamen econuerso, ut declaratur. Metaphys. cap. de priori, tunc arguit Aristoteles sic,

minus videtur, quod Motum possit separari a Motu, quam Mouens a Moto: quia per suppositum Moto est magis necessarium mouens, quam motum Mouenti, & separatur, ergo a fortiori, magis separari potest mouens ab ipso Moto. At si vellemus hunc modum arguendi applicare ad propositionem falsa esset minor, nam argumentum esset huiusmodi. Si quod minus videtur esse, est, ergo et quod magis, sed minus videtur, quod substantia possit esse sine accidente, quam accidens sine substantia, & est: hoc est falsum, nam non est verum, quod minus videatur quod substantia possit esse sine accidente, quam accidens sine substantia. Sed est potius oppositum, ut est notum, quia ergo minus videtur quod motu possit esse sine hoc, quod mouet, quam econuerso, merito arguitur: datur motum sine hoc, quod moueat, ergo mouens sine hoc quod mouatur. Sed quia non minus videtur, quod substantia sit sine accidente; Sed econuerso magis videtur, quod substantia sit sine accidente, quam econuerso. Ideo non valet, datur substantia sine accidente, ergo accidens sine substantia. arguere enim ab eo, quod magis videtur ad id, quod minus videtur affirmatiuè non licet, vi ex 2. topicorum cap. 4. clare colligi potest.

E t ne amplius purgatissimas aures tot Excellentium atque Illustrium virorum meis obstreptibus verbis obtundam, lectionis finem impono,

F I N I S.

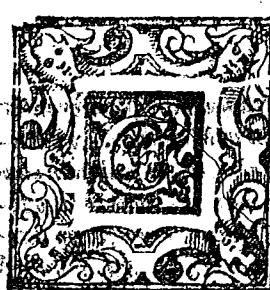
FRANCISCVS

FRANCISCVS STORELLA EXCELLENTI ANIBALI

MOLES, REGIÆ CAMERÆ

In Neapolitano Regno præsidi Meritis-
simo felicitatem.

VM interlegendum, in varios philosophos stimuli quidam mihi occurserint, Moles Excellens, eos in præsentem libellum colligere, collectosque inuulgare decreui, non quod omneis illos authorem, in quem immittuntur ad viuum pungere cogitem, (ex illis enim multos facile obtundi, posse animaduerto) sed ut philosophantium ingenia ad illos obtundendos excitarem : Hunc autem libellum (ut minimum obseruantæ in te meæ signum agnoscas) ad te mitto quem nanquè Moles virtutes ad ipsum amandum atque obseruandum non cogunt atquè impellunt ? tanta Hic si quidem iustitia fulget, ut Serenissimus Philipus magna cum sui voluptate, arduissima Regie Cameræ negotia commictat, et (ut vaticinor) non multum temporis transibit quod ob viri meritum, ad multò maiorem dignitatem ipsum est elaturus. Tanta pollet morum integritate, ut tertium è Cælo nobis Catonem lapsum dicere possimus . Sed de Moles laudibus Alij dicant, quibus fælicissimum dicendi genus datum est, Ego autem te Excellens Moles orarum velim, ut exiguum munus ea hilari fronte qua mictiur accipias, quod si feceris (ut Ipero) ex nostris multò maiora tuo fulgentissimo nomini consecrare non desistam. Vale.

STIMVLVS PHILOSOPHORVM:

FRANCISCO STORELLA
ALEXANIENSE PHILOSOPHO
AUTORE.

IN SEIPSVM STORELLAM; ATQVE PAVLVM EREMITANVM.

Stimulus Primus.

O n, solum per omnium
sere ora circumfertur,
Diuum Augustinum di-
xisse, Sola Logica me
discipulum fecit, Sed
etiam Paulus Augu-
stiniani ordinis professor
In Pradicabilium Pre-
fatione apertissime scrip-

treis Eudemiorum ipsum transuasasse, conferantur
ea; que ab ipso scripta sunt in Maiori a, ex parti-
cula vigesima quinta, ad trigesimam quintam cum
hinc, que ab eodem literis mandata sunt in duode-
cimo Diuinorum Capitibus secundo, & tertio sum-
ma secunda (quod à nemine, quod sciam, adhuc est
animaduersum) & quiuis agnoscet, quam bellua
breuitatis compressaque doctrina obseruabor fugi-
rit Aristoteles.

IN EVNDEM:

Stimulus Tertius.

A T non sit maius a, ab Aristoteles scriptum,
sed à Pasicle filio Boëthi fratri Eudemio.
ut quidam, vel à Theophrasto, vt ali dicunt, sitq;
Metaphysicum opus; antequam postremam accipe-
ret manum, ab Aristotele ad Eudemum Rhodium
amicum misum, iudicatumque haudquam de-
cere vtcumque, & temere in vulgus prodire, obq;
mortis aduentum, ut Asclepius Ammonij discipu-
lus inquit minime absolutum, ob quod nil mirum (vt
ille resert) si multa, quòd ad dictionis continuitatem
desiderantur, & sapius eadem repetuntur, que si
essent, forsitan bona fronde Aristotelis autoritas ex
Metaphysicorum uolumine posset negari, vt sint in-
quam omnia hęc, illud tamen ab Aristotele perli-
benter scire vellem, quomodo eam Aristotelis ra-
tionem saluant, qua magnum, & paruum quantita-
tes nō esse ostendit dicens (nihil ipsum per se ipsum
, magnum, vel paruum dicitur, sed eò quod ad
, alterum referitur: nām si per se ipsum magnum,
, vel paruum diceretur numquā mons aliquando
, paruu, granum verò milij magnum diceretur)
Supponit enim hac ratio, & granum milij dici ma-
gnum, & montem paruum, quod alias destruxerat,
cum oblitus forsitan regulę grammaticalis, quin immo
ab ipso metr quarto Politicorum assignatae, illas tam
bellas regulas deddit, à positivo licet arguere ad cō-
paratiuum, at à comparatiuo ad posituum minimū,
sequitur enim, vt dicit, est leue, ergo levius, est

cap. 2.

grauē.

IN ARISTOTELEM:

Stimulus Secundus.

in pref.
predicā.

A RISTOTELIS scribendi genus Com-
pressum esse, atquę breue, nedūm Ammo-
nius, Sed etiam Adraslus (Simplicio referente)
scriptum reliquit. Sed quām bellam breuitatem,
quāmque compressam in dicendo doctrinam obser-
nauerit Aristoteles, hi, qui ipsum, veluti Deum,
colunt, velim, vt animaduertant; Hic enim, cum
quinto Metaphysicorum libro his verbis finem im-
, posuisset (Manifestum In his quae determinau-
mus de eo, quoties unum quodquę dicitur, quod
, Ens multipliciter dicitur) continuò Sextum hūc
, in modū incipere non erubuit (Ens multipliciter
, dicitur, quēm ad modum in his, quæ de quoties
prius diuisimus) Et vt omittam treis integros Ni-
comachiorum libros, nullo quasi verbo mutato, in

grauē, ergo grauius, & est magnum, igitur maius; At mīnime est leuiss, ergo leue, vel grauius ergo graue, sicut nec etiam, maius ergo magnum, cū multa sint maiora, qua simpliciter sunt parua, ex non magna; inter quā mīlū granum esse quis negabit? Similiter etiam ob eandem regulam, nec arguere licet, mons est minor, ergo parvus, cū simpliciter non sit parvus, sed magnus.

IN THOMAM DE VIO.

Stimulus Sextus.

REVERENDISSIMVS Caietanus quādo in principio Prædicabilium citat Auerroem dicens [Auerroes autem in principio sua expositionis putat hunc librum non esse aliquo pacto necessarium] quis non animaduertit, quod finem, principium facit?

IN AVERROEM.

Stimulus Septimus.

AVICENNAM nesciisse naturā mediam inter naturam, quam significat nōmē unitōrum, & naturas, qua non communicant, nisi in nominibus tantū, aut aēcidenti remoto apertissime scribit Auerroes; Sed quād inique Auerroes in hoc Avicennam carpat, ex quinto metaphysics ipsius Avicenne, apertissimib[us] liquet. Ex quo uero, ne mentiatur etiam Auerroes, dūm scripsit, Avicennam Topicorum libros Posterioribus Analyticis ordine doctrinæ præponendos opinatum. Magnus siquidem Albertus affirmat, oppositam opinionem bābuisse Avicennam: Quod etiam ex libello de Diuisione sc̄tiarum ipsius Avicenne clare colligi potest, si modo Avicenna, & non Algazelius, est ille libellus: tota enim diuisiō, & subdivisiō Naturalis Philosophia, que in eo libello sub Avicennam nomine inuulgato, legitur, Ab Auerro in prima disputatione naturali ad verbum ad Algazelem refertur.

IN SVESSANVM.

Stimulus Octauus.

CVM Postiores Analyticos ordine doctrinæ Topicis postponendos, Sophisticis verò Elenchis præferendos Philoponus affirmet non in prim. deo qua de causa Augustinus Sueßanus, dūm in poster. Elenchorum libros expositionem exorditur affirmet, eos, & Dialectico, & Sophistico negotio postponendos Herminium arbitratum, subdens, quod Herminium Philoponus est imitatus, Quæ, si quis pro Suezano Clypeum sumens, defendere tentabit, dicens eum afferuisse quod Herminium Philoponus est imitatus, non quod ad totam, sed quod ad alteram opinionis partem, Hic profecto, que à Suezano in Posteriorum exordio scripta sunt, nullo pācto defendere poterit: ait siquidem, Postiores Analyticos, & Topicis, & Sophisticis Elenchis ordine doctrinæ preferendos Philoponum arbitratum, quæ tūm his que ab ipso in Elenchorum principio affirmata sunt contradicunt, tūm etiam ipsi Philoponum apertissime repugnant.

IN

IN ALMOMONIVM.

Stimulus Quintus.

AMONIVS dūm expositorum sententias de subiecto libri Prædicamentorum enarrat, quatuor opiniones adducit, prima est, Afferentium Aristotelis propositum esse de solis vocibus differere, secunda eorum, qui de solis rebus disputare arbitrantur, Tertia eorum, qui de solis conceptibus sermonem fieri dicunt, Quartademum est quorundam afferentium Aristotelis propositum esse differere de vocibus significantibus res medijs conceptibus, ac Porphyrium omnium bonorum aucthorem (si fides Simplicio est adhibenda, licet haud quād inter Philosophia Principiis valde notum fuisse scribat Auerroes.) Tertiæ opinionis fauorem facit: Quod falsum esse ex Simplicio ostenditur: Simplicius enim, à quo Boethius non videtur recedere, non tertii, sed quartæ opinionis Porphyrium defensorem dicit; In hoc enim non Ammonio, sed Simplicio esse credendum, ex ipso Porphyrio liquet, qui in suis Interrogationibus manifeste affirmat, primariam Intentionem esse, non de conceptibus, sed de vocibus, non tamen ob hoc res, vel conceptus excludit, quin immo concedit totum sermonem esse de rebus, obiter tamen, quia gratia vocum res significantium. Genera etiam declarari non negat, quatenus ad ea voce relationem quandam habent.

Accedit ad h[oc], quod si verum est, quod, qui semel est malus, semper in eodem genere malus, malus presupponitur, verendum est ne etiam mendax sit Ammonius, dūm Alexandrum prima opinioni adhäsisse affirmat, Cū & Aphrodisiensi, & Ageo Alexandro Simplicius non primaria, sed quartam opinionem adscribat.

In pref.
predicā.
In 28. 3.
displ.

cap. 3.

IN MARSILIVM NICINYM.

Stimulus Nonus.

CRITIAM velut animam Aereum corpus statuerit vnde cum Diogene Apolloniate Ficinus in sexto de Platonica Theologia coniungit; At si animaduertisset non solum Gracos expositores, sed etiam ipsum Aristotelem In primo De anima, Critiam à Diogene separarem, Cum iste Aerem, ille autem, sanguinem animam esse arbitratu*s* sit, forsitan hoc tam Celebria Philosopher non affirmasset.

O viuam autem, n̄ grauius peccatum commisſet; opus enim, quod Scrutinium scripturarum inscribitur aduersus Hebreos & Paulo Burgense Compositum, qui multo ante quam Ficinus floruit, totum sere de verbo ad verbum (variato tamen ordine, ut fuit magis lateret) in suum De religione Christiana volumen transportauit.

IN AVERROEM.

Stimulus Decimus.

DVM Aristoteles primò Posteriorum tria, quæ sunt In demonstratione declarare vult, Inquit. [vñm quidem, quæ demonstratur ipsa conclusio, hoc autem est quod inest generi aliquo, cui per se] ubi quidem Averroes, dixit uero intelligere, & non dixit quod ostenditur Inesse, aut non Inesse subiecto, quia affirmativa demonstrationes sunt ut & demonstrationes. Ac, si ibidem velut summet oblitus non scriperit [& haec sunt propositiones per quas monstratur prædicatum Inesse subiecto per affirmationem, aut per negationem].

In hoc loco illud obiter est notandum, quod hęc Aristotelis autoritas apertissime fauere viderur his, qui conclusionem esse de essentia Syllogismi contendunt: Tamen nō solum ex Arabico contextu atque Averrois expositione, sed etiā ex ipso Aristotele, tum hic, dum subdit, [hoc autem est quod, Inest alicui generi per se] tum clarissimum aliquantulum inferius liquidò constat, per conclusionem nō orationem ex maiori, & minori termino constitutam intelligere Aristotelem, de qua vertetur dubitatio, sed passionem concludendam.

IN AVERROEM.

Stimulus Undecimus.

Si prædicata In primo modo dicendi per se ea essent, quæ sunt, vel sumuntur in subiectorum definitionibus, ut inquit Averroes: Cum ex Aristoteli sententia, definitio in definitione non sit, nō ne definitio prædicatum, in primo modo dicendi per se per Averroem non erit? Quod quantum eius doctrina repugnet, est quin nesciat nemo. An vero

ex his que Aristoteles scribit primo Posteriorum 103. Stimulus hic obtundi possit est consideratione dignum.

IN PHILOPONEM.

Stimulus Duodecimus.

VBI demonstratiuam scientiam ex prioribus, & causis conclusionis esse Aristoteles affirmit Philoponus inquit [sub uno & per totum hoc legendum est (prioribus causis) ut enim verbo (Immediatis) coheredantur (primis) sic, & nunc dicit (prioribus causis) prioribus autē, pro propinquis intelligentem est.] At non animaduertit quā pulchrum argumentum faceret Aristoteles, quando hanc particulam declarans dicit (& priora, siquidem) causa arguendo enim causa ergo priores id est propinq; ut ipsi placet, non secus esset, ac si argueret, anima ergo homo.

IN AVERROEM.

Stimulus Decimus tertius.

EA quæ sunt In secundo modo dicendi per se, non nisi accidentia esse primo Posteriorum, scribit Averroes; At si hoc verum est, non immērito contra Averroem quis dubitare posset, quomodo Alexander In primo libro Questionum Naturalium formam In Materia esse In secundo modo dicendi per se assenerauit, cum forma præcipua substantia sit?

com. 31.

cap. xl.

ca. de ab aliquid & tex. 33.

§ 92

Imaginari autem posset quis Averroem saluari posse dicendo, formam accidens Materiæ quodammodo dici posse, non quia sit In Prædicamento accidentis, sed quia non est in essentia Materiæ, quomodo in Cathegorijs, homo, & bipes dicuntur accidentia domini, & secundo Physicorum animal, & homo dicuntur accidentia statuarij, quemadmodum enim homo vere est substantia licet accidentia domino, sic forma vere est substantia, licet accidentia Materiæ. Quod etiam Philoponus tertio Physicorum expresse visus est dicere, cum scripsit [Quamquam ipsa Materiæ suscipit formas, at tamen non per se, & in ratione substantia eius, inest forma; Sed accedit substantia eius] In quibus verbis dicit formam accidere Materiæ, non quia sit accidentis, sed quia Materiæ non inest per se. Nec tamen ob hoc Philoponum Alexandro contradicere credamus: negat enim formam inessere Materiæ primo modo, quod explicauit cum dicit (attamen non per se, & pro id est in ratione substantia eius inest forma) Alexander autem ei secundo modo inesse contendit.

Ego autem arbitror, quod hoc dicere Averroem minime iugat; ibi siquidem Averroes ponens discrimen inter prædicata primi, & secundi modi dicit, prædicata primi modi stat in Prædicamento

4. physi.
tex. 24.
& infra.

fide.

substatię, & in singulis predicationis. At predi-
cata secundi modi non sunt nisi accidentia, eoru-
mē subiecta sunt Prædicamentū substantię, & Ceterorum prædicamentorum. Ex quibus clarissime
patet, quod per Accidentia intelligit ea predicamen-
ta, quae à substantiis predicamento sunt separata,
& non accidentia in eo significato, quo Materiae
formam accidere est declarat. Non igitur ad huc
Stimulus contra Auerroem obtusus est, cum uelis
in secundo modo perfectatis tantum accidentia, quae
sunt contra substantiam diuisa reponi, & Alexander
contendat formam substantiarum praesupponit
materię in eodem modo perfectatis inhärente. Aliud
igitur Auerrois salus in hoc (si possibilis est)
patenda esse videtur.

I N P H I L O P O N V M. Stimulus Decimus quartus.

MATERIA primam actu corpus esse
se in undecimo tractatu contra Proclum
pluribus ostendere conatur, & tamen dum primū
librū de Ortu, & interitu exponit hoc apertissime
negat. An vero Simplicy de duplice corpore distin-
ctio, qua contendentes ad Aristotelis & Platonis
mentem Materiam esse corpus cum his, qui eā cor-
pus esse negant consiliare conatur, bac Philoponi
pugnantia dicta concordi pace ligare possit, alio-
rum est iudicium.

I N A V E R R O E M. Stimulus Decimus quintus.

QVAM fidus sit Auerroes aliorum opinionū
recitator, non solum ex his, quae supra dicta
sunt est manifestum, sed ex eo etiam liquidū constat,
quod in primo de Ortu, & interitu Alexandrum
dicit opinatum Argumentationē fieri secundū ma-
teriam, quod quam falsissimum sit qui nō agnoscere
potest, qui ipsum Alexandru, dum in primo libro
Quæstionum naturalium ex intento de hac materia
pertractat, aliquantulum inspicerit.

I N S I M P L I C I V M. Stimulus Decimus sextus.

ALEXANDRVM, atque Ammonium di-
centes, quod à substantiis principijs sunt
principia accidentium redarguit Simplicius dicens,
[si à substantia est alijs Prædicamentis contra
uetas, esse, & genus, profecto substantia sola
erit vnu primū genus, & non decem prima ge-
nera, item neque ens à substantia defluit ens in
alijs Prædicamentis, neque per eam ceteris cō-
petit; sed primo inest substantię ceteris uero cō-
petit post ipsam] Quem locum Scotizantes sub-
stinentes vniuocationem entis atque Inhaerentiam
non esse de essentiis accidentis aurea manu signare
deberent, licet Simplicy rationem Aduersari faci-
tē dissoluere possent dicendo verissimum esse vnu

esse primum genus primariae causositatis, decem
nō esse prima genera primariae prædicationis.
Cum supra se superius genus non habeant.

I N A L E X A N D R V M. Achellinum. Stimulus Decimus septimus.

LEXANDER Achellinus primum Phy-
sicorum exponens ad Auerrois aures quan-
titates interminatas declarat, quas D. Thomā &
Magnum Alberum negantes adducit, at si legisset
ea quae ab Alberto primo Cœli aperiissime scribi-
tur, vel si legit, eorum recordatus esset absque du-
bio. Albertum in hoc ab Auerrois dissentire non
exarasset.

I N A V E R R O E M. Stimulus Decimus octauus.

LIVB. etiam Auerrois dictum Nos admirari
magnope rē facit, quod & in expositione, & in
paraphrasi primi de Generatione scriptū reliquā,
scilicet Alexandrum dixisse, quod materia non dis-
soluit secundum totum, sed semper remanet in
ea aliqua res fixa, & si non, possibile esset formā Lib. 1.
separari, bac enim etsi dicere videatur Alexāder cap. 5.
in principio. Quæstionis dū dubitantis partes agit,
tamen in fine suam opinionē concludens dixi, quā
cumq; n. materię sumperis, haec quoq; flui, &
permittatur, & nihil ipsius idē numero manet,
forma vero eadā manet, quousq; res seruetur.

I N T I B E R I V M B A C U L L E R I V M Bononiensem. Stimulus Deci- mus nonus.

V B S T I N E T E S principium individuationis
non esse materiam signatam, eo nomine arguit
Tiberius, dum primum Physicorū exponit, quod
Auerroes, quem veluti primum Phylosorū colit
primo de Ortu, et interitu scripsit, quod Materia
totafuit: variato autem principio individuationis
& ipsum etiam principiatum variari necesse
est, quarē non erit idem individuum à principio
vitæ usq; ad finē, quasi nullibz scripsit Auer-
roes [Materia autē impossibile est, quod augumē
tetur per omnes suas partes, ex eo, quod est Ma-
teria, impossibile est enim corpus transire in toto
corpore, sed argumentat̄ aliquid per omnes
suas partes, ex eo quod habet formā, Materia
autem mutatur per augmentationem. Et di-
nitur per resolutionem, forma vero semper
existit uno modo sicut dicitur, & in umbra
arboris cadentis, si per flumen Quemadmo-
dum enim illa umbra existit per se uno mo-
do, sed partes fluminis, super quas cadit umbra
mutantur: similiter dispositio est in forma augu-
mentati, cum illo materiali, quod venit super
cum, sed hoc non potest esse in omnibus partibus

Stimola
Septi.
38.

Cap. 5.

a phys.
50.

Tract 3.
cap. 4.

6.

38.

,, materię nisi poterat forma materialis separa-
,, ri, sed in quibusdam partibus eius: Alexander
,, autem attestatur, quod in animalibus existant
,, partes quedam à generatione usque ad corru-
,, ptionem ut signa plagi, que remanent in longi-
,, tudine vite. 9.

I N O L I M P I O D O R V M A T-
que Philoponum. Stimulus.
Vigesimus.

OLIMPIODORVS, atque Philoponus dubitantes, quomodo Aristoteles in exordio Meteorologicorum dixerit secundum naturam inbordinariē primo elemento corporum, cum in eo nulla sit inordinatio? Solū dientes comparatiuum pro simplici acceptum esse. Quem interpretandi modum ipse Philop. in secundo Physicorum secutus est, cū Aristoteles naturalia minus abstra Etā Mathematicis esse dixit. Forsan ē cālo hēc non a grammatica cecidit ut cōparatiuum quando post se cōparationis casum habet accipiatur p̄positiūo.

I N N E O T E R I C O S .
Stimulus Vigesimus primus.

GAUDIANT ergo Neoterici dūm enim primo Posteriorum subtilem illam, atque Aristoteleis verbis valde congruentem dubitacionem mouēt, cur Aristoteles dixit propositiones notiores conclusionis, cum comparatiuum non exigat genitiū, sed ablutiū, ne siquidem stolidi eorum videatur dubitatio dicere posse, quod Gr̄ci secundum hanc nouam grammaticam ē cālo lapsam ablutiū casu minime priuantur.

I N P H I L O P O N V M , E T I O .
Rasarium. Stimulus Vigesimus secundus.

PHILOPONVS dūm verba illa secūdi Physicorum (natura autem, & substantia) expōnit, dicit substantiam ibi Aristotelem vocare formam. Ac si Antiphon formam, & non materiam arbitratus fuerit substantiam rei; Nec noua Rasarij translatio ipsum saluat, quę non formam, sed naturam legit, cum Gr̄ce lectioni minime respondeat. In Gr̄co siqđe Codice nō p̄vōit sed c̄dōs legitur.

I N A V E R R O E M , E T
Simplicium. Stimulus Vigesimus tertius.

CV M Aristoteles secundo Physicorum dicit quosdā antiquos posuisse terram naturam, & substantiam eorū, quę sunt, Videns Auerroes, quod hoc alij Aristoteles negauerat, hēc Aristoteles telic uerbaglosat dicens] dum dicit & quidam terram intendebat cum alijs elementis, ut dixit Parmenides terram, & ignem: nūllus enim

,, dixit solam terram esse principium] At hēc dicens non animaduertit, quod contradicit textui: Aristoteles siquidem ibi triplices antiquos narrat, quosdā scilicet ponentes unum elementum, quosdā plura, quosdā verò omnia, & inter eos, qui unum ponunt numerat eos, qui terram arbitratur elementum omnium: An verò Simplicius in eundem inciderit errorem, cum dixit, terram autem solam naturam nemo posuit, sed eandem concursu aliorum posuit Aristoteles, vel potius per hēc verba dicere voluerit, terram ab Aristotele exemplariter per aliorum elementorum concorsum positam, aliorum est iudicium.

I N R O M A N V M E G I D I V M , E T
Gentianum Heruetum. Stimulus
Vigesimus quartus.

ROMANVS Egidius, dūm ea verba exterrito de Anima exponit (quę cognoscit & sapit) inquit, quod per sapere, & cōgnoscere secundum Ioannem Grammaticum intelligit Aristoteles intelligere speculatiū, & practicum: ita quod sapere referatur ad speculabilia, cognoscere ad agibilia, ac si Philoponus non scripserit [Recētē autem dixit qua anima cognoscit, & est sapiens & prudens; anima enim & contemplatiū habet partem, & actiūam & per id quidem quod dixit, quia est sapiens, & prudens actiūa eius partem declarauit: per id verò, quod dixit, qua cognoscit contemplatiū. Vbi aduentum particulam illam (& prudens) nec ab Aristotle, nec à Philopono esse positam, sed à Gentiano Herueto sūisse adiectam.

I N A V E R R O E M . S T I-
mulus Vigesimus quintus.

VIS, quęso, quantumvis continentissimus risum continere poterit, si aueroem leges, in primo Diuinorum dicentem [et postquam inventi fuerunt isti modi Philosophi, scilicet Pythagoricorum, & vniuersaliter qui ponebant Mathematica principia entium naturalium scilicet Anaxagorę Empedoclis, & Democriti] Anaxagoras igitur, Empedocles, & Democritus Mathematica entia faciebant principia entium naturę? Non ne Anaxagoras sua affert Omiomera, Empedocles quatuor elementa, & Democritus corpuscula inseccabilia & inane? Quod si in his irridendus est aueroes multo magis inferius, cum dicit [inuenta fuit Philosophia Platonis, & dicit quod consequebatur illa in multitudine, idest quod Plato consequebatur in pluribus suis opinionibus opinionem Pythagoricorum, & in paucioribus opinionem Italorum] Pythagoricos distinguit à Philosophis Italicis, quasi alij fuerint Itali, quam Pythagorici, Quod nec pueri quidem ignorant. Nec minus his ludibria sunt quęsequuntur] & fuerunt primi naturales in Italia

Monimus sicut *Anaxagoras*, *Empedocles*, &
[*Democritus*] *Anaxagoram ex Ionia*, *Empedo-*
doclem ex Sicilia, & *Democritum ex Thracia*
in Italiam transfert.

I N A M M O N I V M.
Stimulus Vigesimus sextus.

AMONIVS dūm caput de differentiis exponit inquit] Quemadmodum quādam solum species sunt, quādam, & generis, & speciei subeunt rationem, ita etiam in differentiis euenit ex differentijs formarum procreatis, alia tantummodo diuidentes sunt atque summorum generum sunt, aliæ solum confluenteaque insimis sunt attributa, quae uero utrumque faciunt ad intermedia, quae genera & species sunt, ille pertinent & quae secunduntur. Sed qua veritate hac scriperit ammonius, Ego non video, etenim substantiae differentiae corporeum, & corporis expers, sicut substantiam diuidunt, sic inferiora ut animalia atque animal constituant: Hominis etiam differentiae rationis particeps, atque mortale, sicut hominem constituent, sic animal diuidunt. Sed dices, Ammonium afferere substantiae differentias simul sumptas, & corporeum, & incorporeum diuidere solum & non constitutere: hominis vero ut rationale, & mortale simul sumptas constituere, & non diuidere. Animalis igitur differentiae, & rationale, & irrationale mortale, & immortale diuisiuae sunt, & non constitutiae erunt, quod ipse negat: simul enim sumptae diuidunt tantum, & nihil efficiunt.

I N A V E R R O E M E T
Alexandrum. Stimulus Vigesimus septimus.

Cap. de
accid.

52.

FAM accidentis definitionem, quae dicit, accidens est, quod eidem contingit inesse, & non inesse, tantum accidenti separabili competere non solum Averroes in prædictibus, sed etiam cum ipso Alexander primo top. dicere videtur. At, si hoc esset verum nec rueret Aristotilis ratio, dum primo Posteriorum probat demonstratiuam scientiam non esse ex accidentibus, quae non sunt per se tali modo: accidentia quae non sunt per se non sunt necessaria, demonstrativa scientia est ex his, quae sunt necessaria, igitur: probat maiorem Aristoteles ex prædicta accidentis definitione, & ipse etiam Averroes inquit, sic & quae contingunt non inesse, non sunt necessaria, accidentia non per se contingunt non inesse, igitur. Diceret siquidem Adversarius pro sylogismi negandam esse minorem, illa siquidem solum vera est de accidente separabili, quod à demonstratione abiciendum esse ambigit nemo,

non autem verificatur de inseparabili quod demonstrationem ingredi contenditur. Quod si quis aduersus hanc nostram sententiam obijciat Aristotelem primo Physicorum aperte dixisse hanc accidentis definitionem solum separabili competere, non autem inseparabili, hic animaduertet, queso, quod per separabile accidentis Aristoteles Commune intelligit in cuius definitione non ponitur subiectum, siue sit separabile, siue non, per inseparabile verò, ut ex ipsis Aristoteles verbis est manifestum illud in Cuius definitione clauditur subiectum.

I N A M M O N I V M.
Stimulus Vigesimus octauus.

CV M Qualitatem Aristoteles descripsit (Ammonio referente) dicens, qualitatem esse, à qua denominatiuē qualia vocantur, quae participant, rudiusque hac nec subtiliter de qualitate pronunciquerit, Cum hoc non consequatur omnem qualitatem, quasi eam definitionem corrigere voleans, qualis descriptionem addidit dicens, qualia verò sunt, quae secundum has denominatiuē dicuntur, vel quomodolibet aliter ab his. Sed quām mēdax in hoc sit Ammonius, quis puerulus Aristoteles verba in ipsis animaduertet: nullibi siquidem Aristoteles dixit qualitatem esse, à qua denominatiuē qualia vocantur quae participant: Sed qualitas est: ex qua quales aliqui dicuntur, dici autē omnibus qualitatibus competere ex qualis definitione est manifestū. Vbi non qualitas definitio ne corrigens, sed ea manifestans dici in qualitatis descriptione possum diuisiū patescere subdividit indenominatiuē, & quomodolibet aliter dici. 33.

I N N E O T E R I C O S.
Stimulus Vigesimus nonus.

HA V D absimile est illud, quod Neoterici latini Committunt, dūm primo Posteriorū adnotant Aristotelem dixisse de propositione præcognosci quia verū est, & non quia est, Cum hoc sic mendacium apertissimum dictio siquidem verū præcognitioni quia ibi ab Aristotele non additur, ut singunt, sed propositionis prædicatu est, quām prō exemplo adducit Aristoteles. Et iterū dūm eodem in libro querunt, Cur Aristoteles dixerit dē monstratiuam autem scientiam voco, & non demonstrativa autem scientia est, Cum tali verbo eo in loco Aristoteles minime sit vsus. Gratia autem habebantur huiusmodi Latinis, qui cū Gracis semper altercantes nec in mendacijs vinci permittant.

I N P O R T H Y R I V M.
Stimulus Trigesimus.

SI hac definitio differentia est, quae est apta diuidere ea quae sunt sub eodem genere, ideo est abicienda, quod alijs à definito connuiciat

conuenias quo modo superius; Porphyrius affirmabat, quod dividere genus in species solius differentiatione specificis munus est. Aut si hoc uerum, quomodo illa definitio alijs à definito cōpetere potest?

I N S I M P L I C I V M , D A V I D E M D E
Diuinando, atque Alexandrum Rho-
dium. Stimulus Trigesimus primus.

56.

C V M Aristoteles, prima physicorum principia nō plura tribus esse ostendisset, nēpē vnum subiectum, atquē vnam contrarietatem, ex eo quod nec ex parte subiecti, nec ex parte contrarietatis additio fieri potest. Simplicius rationē addit ad ostendendum, quod ex parte subiecti additio fieri nequit dicens [sed fieri quidem non potest, vt aliud subiectum adjiciatur, si enim eadem erit natura, quae est eorundem susceptrix, quatenus in eo ipso consistit, quod sit receptaculum, vnum & solum erit subiectum, si autem inter se differunt, etiam differentiae erunt, formæ, & non erunt amplius subiecta, sed cōposita, & cum repugnantia, differentiae enim consistunt per oppositionem, omnino autem subiectum rite esse simplicius, vt quod suscipiat in se ipsum mutationem].

Consimile est argumentum Davidis de Diuinando, quo materiam primam, & Deum idem esse ostendere conatus est, dicens, aut differunt, aut non, non est dicendum, quod differunt, quia essent composita, ergo non differunt, At quae non differunt sunt idem, Deus igitur, & materia

Vide pri mophys. hoc eodem arguendi modo Alexander deceptū tract. 3. dixisse, quod idem est Deus, Mens, & materia prima, verū, dūm hāc de Alexandro Magnus c. 1. 13. & Albertus affirmat, ne credas de Aphrodisiensī in tract. 1. c. 1. & 4. & 5. & 11. metaphys. Rhodium quidam fuisse scribunt, & sc̄lta non tr. 2. Peripateticum, sed forsan Epicureum, quod ipse Albertus primo Physicorum dicere uisus est.

Solut autem hoc argumentum Alexander negans omnia quae differunt esse composita, cūm duo suprema genera, atquē etiam non entia differant, & tamen composita minime sint. At nos animaduertentes ea solum differre decimo Diuinorum ab Aristotele dici, quae sub eodem genere ponuntur, & ex consequenti eſe composita, aliam Responsionem assignamus dicentes, quod sunt tria nomina, differens, diuersum, et non idem, Quae sunt aliud, & aduersus idem opponuntur. Hæc autem sic ad inuicem distinguuntur, vt inferius & superius, omne siquidem differens est diuersum, at non econuerso. Cum ea differre velit Aristoteles, que sub

codem genere sunt, diuersa verò non solum hæc, sed etiam, quæ diuersa genera sunt: unde homo, & equus non solum differentes, sed etiam diuersi sunt, at substantia, & quantitas non differentes, sed diuersæ esse dicuntur. Rursus, quæ differunt, vel diuersa sunt, sunt non idem, at non econuerso, cūm non idem non solum entibus eiusdem generis, & diuersis generibus, sed etiam non entibus competere possit, de quibus nec differens nec diuersum dici potest: homo enim, & equus, qui tūm differre, tūm diuersi esse dicuntur, & substantia, & quantitas, quæ diuersæ sunt, non idem etiam esse dicuntur, at non entia, vt Chimera, & bircocerus dicuntur non idem: non tamē differentia, vel diuersa. Quo stante respondetur ad argumentum, nec illa duo subiecta, si essent, nec Deum, & materiam, vel mentem differre, quando infertur, ergo sunt idem neganda est consequentia, nam etsi non differunt, sunt tamen diuersa, vel non idem. Quod si queratur, hæc simplicia si differentijs non differunt, quo modo à se inuicem distinguuntur & respondemus cum Angelico Doctore. In prima contra Gentes, & Diuo Lamblico, In libro De mysterijs Aegyptiorum, quod seiungitur se ipsis.

Si iterum quæres, Alexander igitur Aristotelii contradixit? Respondeo quod differens verificari vult de his, quæ sunt diuersa genera, atque etiam de non entibus abusus verbo, differens pro diuerso vel pro non eodē accipiēs, quod Aristoteles quinto Diuinorum fecisse etiam videtur.

cap. 17:
cap. 4.

I N A V E R R O E M .

Stimulus Trigesimus secundus.

T V M formationem, tūm etiam verificationē duas cognitionis species necessariò præcedere, inquit. Aueroes, quarum alteram præcognitionem agentem, alteram verò præcognitionem dirigentem vocitare solet; At si hoc verum est, non immerito quis ipsum stimulare posset quærens (cur tertio De anima, cognitionem de genere actuum esse negavit,

I N 10. A N G L I C U M , E T R O M A num Aegidium. Stimulus Trigesimus Tertius.

A N T I Q U A M priorum Analyticorum latinam expositionem in vulgaribus codicibus Romanis Aegidiū esse ostendunt. Ego autem 10. Anglii eā nomine insignitam inuenio in antiquissimō Pergamineo, volumine, In quo alia quam plura 10. Anglii opera continentur, quod apud Donatum Crassum Alexanensem Artium, & Medicinæ Doctorum Excellentissimū seruatur ex reliquijs illius vetustissimæ Bibliothæcæ omnium librarum genere reserte, quæ Nicolai Crassi eius Patrui medici ac Philosophi per totum orbem celebratissimi fuit: Hic autem auctor sine 10. Anglicus sine Romanus Aegidius

Aegidius fuerit in exordio illius libri in cassuno laborat in reddendo causam cur Aristoteles. De demonstratione mentionem faciens virtutem prepositione, circum, at dum [demonstrativa discipline] meminit non amplius prepositionem, circum, sed prepositionem, de, accipit in r̄sum, cūm particula, de, ab Aristotele ibi non apponatur, Cōsimile apud Aegidium primo de Generatione inuenitur cūm rationem reddit cur Aristoteles non dixerit de Generatione simplici absolute, sed addiderit, elementorum, cūm nec hoc etiam verbum ibi Aristoteles agnoscat. Indulgendum autem est ei, quia Gr̄carum literarum ignarus à falsa forsan translatione fuit deceptus,

IN AMMONIVM,
atque Magentinum. Stimulus
Trigesimus quartus.

90.
cap. de
uomine.

CVM non omnem sonum vocem esse, sed eum tantum qui significatiuus est, secundo de anima clarissime Aristoteles doceat, atque etiam hoc ipsum Gr̄ci expositores, & presertim Magentinus in libro Peribermenias confiteantur, merito quis contra Ammonium atque Magentinum ambigere posset, quo modo uelint, Aristoteli dicentem (Nomen est vox significativa) apposuisse particulam, significativa, ut vocem non significativam excludat, sive scribi, sive non scribi illa possit, Cūm nulla sit vox, qua non sit significativa?

IN MAGNUM ALBERTVM,
Antonium Andream, Thomam de
Vio, & Boetium.

Stimulus Trigesimus quintus.

ABORANT Latini expositores, ut Magnus Albertus Thomas de Vio, Cui Porphyrius intellectus non solùu nudos, sed etiam pueros appellauerit, sed frustra cum ultimam partculam Porphyrius non agnoscat. Quod etiam non solum ipsi met, sed etiam Seuerino Boetio contingit, dum patefacere conantur, cur Aristoteles dixerit denominativa differre solo casu, cūm illa particula, solo, in Aristotelis contextu minime degatur.

IN ARISTOTILEM AVER-

roem, & Tiberium Bononiensem.

Stimulus Trigesimus sextus.

DEFINITIONEM cum definito conuer-

tibilem esse, multoties Aristoteles affirmat, At si hoc verum est, quomodo accidentia quedam secundum nomen non autem secundum definitio-

nem de substantijs predicari, in Pr̄dic. ipsem scriptis Aristoteles. Si dices, ut Tiberius Bononiensis ex Auerroe dicere videtur, quod dum Aristoteles dicit, accidentia predicari secundum nomen, intelligitur de nominative quando verò subdit (non autem secundum rationem) voluit dicere, quod non predicantur quidditatib⁹. Hoc Aristotelis, verbis quatrare non videtur dicentis [In aliquibus autem nomen nihil prohibet predicari aliquid de subiecto, ut album cūm in subiecto sit corpore predicatur de subiecto, dicitur enim corpus album, ratio verò albi numquam de corpore predicabitur] Ecce quod vult rationem alb⁹ non dici de corpore, non tamendicit quod album, vel eius definitio de corpore non predicatur quidditatib⁹, vel secundum rationem. Si dices obiectionem primam concludere, quod, & nomen, & ratio accidentis predicatur de substantia denominativa, at negat Aristoteles accidentis rationem predicari de substantia quidditatib⁹, quod auerquidem afferere visus est. hoc minime licet, querā enim de qua predicatione loquitur Aristoteles de quidditatib⁹, uel denominativa? Si dices quod d' denominativa, cōtra, sicut nomen accidentium de substantijs predicatur denominativa, sic etiam eius definitionem de substantijs predicari denominativa concedere debebat Aristoteles. At si dicatur quod loquitur de predicatione quidditatib⁹, Dicam, sicut talium definitionem quidditatib⁹ de substantijs predicari negauit; sic etiam, & nomen horum de substantijs, quidditatib⁹ predicari negare debuisset.

Verū quia ex Aristotelis sententia dictum est definitionem cum definito conuerti debere, ut Tironum ingenia excitemus contra hoc vulgatissimum dictum stimulos quosdam emittimus. Quorum primus sit praedictus. Secundus verò ex definitione substantiae primae, quae alijs etiam à substantia prima competere videtur, ut Deo materiae primae, & plerisque alijs. Tertius ex ijs quae Aristoteles dicit in cap. de nomine, ubi vult casus nominum nomina non esse, nominis tamē definitionem habere. Quartus ex definitione puncti, quam Euclides assignat, illam siquidem, & ipsi nunc, & unitati ac etiam Deo Benedicto competere est manifestum. Quintus ex Auerrois autoritate qui primo Metaphysics apertissime dixit, quod definitio numeri non est numerus, sicut definitio animalis non est animal. Sextus ex animæ definitione. Esto enim q̄ omnis actus corporis physici organici sit anima, nō tñ omnis anima est actus corporis physici organici, actus enim carnis anima est, & tamen non est actus corporis physici organici, caro enim non organicum, sed similare corpus est. Septimus ex definitione animalis, oculus siquidem substantia animata sensibilis est, non tamen animali ad Petri Mantuani sophistae insaniam accedere velimus qui quamlibet animalis partem animal esse contendit, quam etiam opinionem Apollinaris, in secundo De anima (probabiliter tamen) substituere non dubitauit.

IN

I N A V E R R O E M , E T
Simplicium. Stimulus Trigesimus. septimus.

CV M Aristoteles in 7. Metaphysices dicit
cetera verò entia dicuntur, eò quòd taliter
entis quædam sunt quantitates &c. Auerroes in
commento scribit alia Prædicamenta Accidentium
non dicuntur esse nisi quia accidentia enti, quod est
ens per se, id est substantia. Quod Scotus in 12.
queſt. I. 2. quarti non immixtò irridere videatur dicens Ali
qui etiam istum textum perweyunt, quasi esset
ex textu Aristotelis Accidentia non sunt entia,
nisi quia taliter entia, quam propositionem nec
Phylosophus dicit, ne cest ibi, nec sequitur. ex
propositione Phylosophi: Nam Eoquòd] sicut
in antecedente potest denotare causam illius quod
precedit: Ita potest denotare quancumq; cau-
sam illius, quod precedit talem causam, non ta-
men precisan, & per consequens non denotat
talem precisionem.

Haud absimile est illud, in quod & ipsem
Auer. & Simplicius primo Physicorum incidisse
videtur. Scribit enim Auerroes, & ista Natu-
ra, quac subiecta substantiae non potest intelligi
per se, cum non sit aliquid in actu habens quid-
itatē; sed intelligitur secundum comparationem.
Et Simplicius materiam autē Plato quidem adul-
terina ratione dicit posse comprehendi. Aristoteles
verò, & ante ipsum Timaeus Pythagoricus pen-
proportionem solū, & conuentientiam. Sicut n.
verum est Aristotelem dixisse Materiam cognoscī
per Analogiam, sic falsissimum est Aristote-
lem absuerasse non per se; sed solū per Analo-
giam compræbendi.

I N P O R P H Y R I V M , E T
Ammonium. Stimulus Trige-
simus octauus.

TL V D Aristotelis dictum scilicet: Impossi-
ble est Accidens esse sine eo in quo est, ab Am-
monio, atque Porphyrio vertitur in dubium: Odor
enim cum Accidens sit in pomo existens, pomo re-
lieto, in Aerem diffunditur. Quod soluentes di-
cunt, Aristotelem non dixisse Accidens esse non
posse sine eo in quo erat; sed sine eo in quo est:
Nam odor separari quidem potest ab eo subiecto
in quo est: seorsum autem per se esse non potest;
sed vel corruptitur, vel in alio subiecto transfe-
ritur: At hęc tam magnorum virorum responsio Sti-
mulo carere non videtur: Cum enim odor ex uno
subiecto in aliud subiectum transfertur, illum sine
subiecto dicere cogemur. Nec dicere iuvat, quòd
universum est continuum, vel per contactum, uel
per unionem, cum vacuum non detur: Ideoq; ex
uno subiecto in aliud priori continuum accidens
transmigrari posse: Nam cum trasmigratio mo-
bus quidam sit: Motus autem omnis in Tempore

fiat necessariò dum Accidens ex uno subiecto in. 6. phy.
aliud etiam priori contiguum trasmigrat tempore 60.
intermedio sine subiecto existet. Rursus quero an
in eodem instanti quo idem Odor est in pomo est
etiam in Aere, vel non? sed induceris instanti-
bus? Non possumus dicere primum: Quia tunc
vnum Accidens duo subiecta specie differentia in-
formabit, quo quid stultius dici potest? Nec etiam
secundum dicere licet: Nam cum inter duo instan-
tia, ut Aristoteli placet necessariò intercidat me-
dium Tempus, illo tempore medio Odor erit sine
subiecto. 26.

I N E O S D E M . S T I M U L Y S
Trigesimus nonus.

CONTENDUNT aliqui eius quòd est in
subiecto descriptionem ab Aristotele male
assignatam, cum non solū Accidentibus; sed etiā
corporibus congruere videatur: Cum omne cor-
pus sit in loco, non sit pars loci: & sine loco esse
non possit: Quod Ammonius, & Porphyrius sol-
luentes dicunt. Aristotelem dixisse, quòd Accidens
non potest esse sine eo subiecto in quo est: Nam si
ab eo separetur corruptitur: corpus autem, et si
absq; loco esse non possit, sine tamen eo loco in quo
est esse potest. Sed hęc Responsio duplicem Stimu-
lum habet: Primum est: Nam in his hi contradice-
re videntur, illis, que dicebant cum de odore fie-
bat dubitatio: Dicebant enim ibi, Aristotelem vel
Accidens esse posse sine eo subiecto, in quo erat:
Quia de subiecto in subiectū migrare potest. Iam
verò hoc apertissime negant. Secundus est, quia
nec penitus dubitationem remouent: Esto n. quòd
Socrates sine eo loco, in quo iam est esse possit, quid
dicemus de elementis totis: & cœlestibus orbibus
circa primum? Omnia enim haec sunt in loco, non
illius pars, nec sine illo loco, in quo sunt, esse pos-
sunt. Competit igitur eis esse in subiecto? Nec
etiam illud, quod Ammonius addit satis tutum
esse videtur: Dicit enim, quòd falsum est assump-
tum scilicet omne corpus esse in loco: cum supra-
ma sphaera corpus sit, nontamen est in loco. Nam
ut hoc ipsi concedatur, quod non omnes conce-
dent: Non ne etiam dubitatio manet in robore suo
probans descriptionem illam falsam esse? Quia et
si non competit supremæ sphæra, congruet tamen
omni corpori, quod est in loco.

I N G E N T I A N U M H E R V E-
tum. Stimulus Quadragesimus.

PARMENIDES Ignem, & Terram Prim
cipia rerum naturalium posuisse Nemo est
qui nesciat: Vnde mirari desinere non possum, cur
Gentianus Heruetus Aristotelis, atq; Simplicij
verba, quibus primo Physicorum Parmenidis opi-
nio explicatur hoc modo transtulit: Ea autem ap-
pellat Ignem, & aquam, quod etiam fecit in se-
cundo

cundo Physicorum dum Simplicii verba in comen-
tario sexto traducit hunc in modum: Ut Parme-
nidem Ignem, & Aquam) cum hoc, & veritati,
& Græcis codicibus apertissime contradicat, qui
non Aquam; sed Terram clarissime legunt. Sed
magis mirandi (ne dicam potius deridendi) sunt
illi qui volentes primam translationem Græca le-
ctioni correspondentem corrigeret in primo Physi-
corum in veneta adiunctione facta 1558. eam corrum-
perant: cum amouentes dicti Terram, eius
loco Aquam) reposuerunt.

IN GENNERVM, ET SIMONEM
Portum. Stimulus Quadrage-
simus primus.

In lib. de
uita Plo-
tini.
In expo-
sitione
sup Thib-
meum.
In prin-
cipio pfa-
tionis in
lib. pe-
rchip.
In secun-
do tract.
pdicab.

A Nidem fuerit Ammonius Alexandrinus, Ammonius Hermeas, & Hermeas simpli-
citer, ignorare se Gennerus confessus est. Nos autem arbitrantes hos diuersos esse iam ostende-
mus, & primò quod Alexandrinus Ammonius ab Ammonio Hermea fuerit Alius: Alexandrinus Ammonius (ut Porphyrius narrat) Plotini Praeceptor existit: Plotinus ipsius Porphyrii, ut ipse-
met fasus est Porphyrius Hic (Suida referente) Iamblicum institut: Iamblicus autem Proclo, aut prior, aut saltim coetaneus fuit: citat. n. eū sepiissi-
me Proculus: Proculus autē cognomine successor Ammonium Hermeā instituit, ut ipse etiā Ammo-
nius scriptum reliquit: Maximum itaq; temporia Interuallum inter Alexandrinum, & Hermeam Ammonium præteriit: signum euidentissimum quod hic Porphyrii introductionem explicarit: Ille ve-
rò Plotinum Porphyrii Praeceptorem docuerit: Quod vero Alexandrinus Ammonius ab Hermea simpliciter aliis fuerit, ex diffis facile colligi po-
test: ostensum enim est, Alexandrinum Ammo-
nium Proclum longe præcisissime: quadere, & Her-
meam: Hermeas enim vna eum Proclo (autore Suida) Syriani audiuimus: solum itaq; restat declarandum quod Ammonius Hermeas ab Hermea simpliciter aliis fuerit: Ira enim reliqua, que re-
trocedendo inquirent posse iuxta Porphyrii regulā superflue inquirerentur Hos diuersos esse, Gensne-
rus alibi ex hoc est coniectatus, quod horum diuer-
sis in locis meminerit Suidas: Nos autem hoc id-
dem asserentes afferimus ex Suida, Hermeam Ammoni Patrem fuisse; ex quibus coniectura est haud forsitan falsa, quod scribendum est Am-
monius Hermea. quomodo Xenophon Grilli apud eundem Suidam scriptum esse comperimus: Ex his etiam liquet non satis esse tutum, quod Excellen-
tissimus Portius in cathedra dixit, ac etiam Nobis intra domesticos parietes D. Michaelae Lofredo præsente confirmavit, scilicet expositionis in prædicabilia Ammonium minorem autorem esse, eius vero, que in prædicamenta maiorem: Exposi-
tor enim hic cum Porphyrii quinimo Iamblici à Porphyrio edicti opinionem de intentione libri Pre-
dicamentorum citet, non video quomodo ille Am-

monius esse potest, qui Plotinum Porphyrii Do-
ctorem instituit: Ad stipulantur Nobis prima ex-
,, positoris verba, scilicet [quemadmodum cum in
,, troductiones auspicaremur ea dicebamus, que
,, ad omnem Philosophiam spectant: Deinde pro
,, positi nobis inventionem libri definiebamus: Ita
,, nunc quoque exordientes priusquam Aristotelis
,, Tractatum aggrediamur dicamus ea, que ad
,, Aristotelicam omnem Philosophiam pertinent,
,, tum sic, quem premanibus habemus Prædi-
,, mentorum libri intentionē decernemus] ex his
enim quiuis eundem fuisse, qui prædicabilia, ac
cathegorias exposuerit clare percipere potest.

IN PHILOPONVM. ATQVE
Gentianum Heruetum. Stimulus Qua-
tragesimus secundus.

4. phys.
lib. 13.
epist. ult.
In Zeno
ne.

VI D Zeno sibi voluerit cum dubitatione
illam adduxit] nam si omne quod est, in loco est, patet & loci locum esse, atque hoc in Infinitum abibit] Philoponus inquirens inquit, quod cum ad hoc quid plane dicendum sit non habeat. Coniectatur tamen per hanc, locorum differentiam Zenonem dextruere voluisse, que multitudinem entis exhibet, atque ostendit, ut ostendat unum tantum esse ens, at Anni Seneca autoritas est, quod Zeno ne dum preter unum aliquid esse negauit, sed quod nec etiam unum esse concessit, velut nos nihil essemus, totaque rerum natura umbra esset, aut manis aut fallax. Accedit ad hoc quod si Dico geni fides est adhibenda Zeno non solum multitudinem entis admisit, sed etiam mundos infinitos esse eius placitum fuit. Quod si alicubi ens unum esse dicit per ens Deum forsitan intellectus, ut ipse Aristotleles, cum de Zenone ex intento loquitur innuerit videtur.

Ibidem

Coniectatur secundo Philoponus dubitationem à Zenone ductam, ut infinitum introducat ascribit Aristoteles, quod Zeno infinitum non ens esse putat. Quadere tertiam coniecturam quam minus Philoponus approbat Ego dicerem amplectendam quod scilicet allata est à Zenone illa dubitatio, re orationem è medio tolleret, que omnia que sunt locum occupare dicit.

295

At si ambiguitatem patiuntur he Philoponi con-
iucture declarantes cur dubitationem illam inuexe-
rit Zeno, non minorem tamen perplexionem pati-
tur ipse Aristoteles, cum dubitationem prædictam recte dissoluere credit, in qua perplexione remo-
uenda non parum (nescio tamen quam sciliciter) in sua expositione simplicius laborat. In hac autem illud adnotandum arbitror, quod Herueti transla-
tio in illis verbis (ipse quidem reprobans du-
bitationem) falsa est, cum nec sensui, nec Graeco contextui satisfaciat, verbum n. illud επιτηδεῖον non reprehendens, sed magnificiens, seu cum ma-
gnificerit, Latine reddi debet.

I N S I M P L I C I V M . S T I-
mulus Quadragesimus tertius.

SIMPLICIVS in Tertio Physicorum aduersus Porphyrium contendens, quod Aristotelica divisione sit haec: Est igitur eorum quae sunt aliud, quidem actu solum, aliud vero potentia, & actu, dubitat si in uitabilis divisione esset haec ex his quae sunt alia quidem actu solum sunt, alia vero potentia solum, alia potentia & actu, cur secundum divisionis membrum omisit? respondet quia nihil est quod potentia solum consistat: materiam enim primam, quae maxime solum potentia esse videtur actu esse contendit. quod etiam secundo de Anima declaravit Quos locos aurea manu Scotizantes ob actum quem eutatinum vocant ab eorum duce decantatum, signare deberent. Verum dum Simplicius nullum ens sola potentia esse concedit per libenter vellem, ut Aristotelis verba glosset dicens, alia nunquam actus sunt, sed potestates solum.

I N A M M O N I V M . S T I-
mulus Quadragesimus quartus.

IN Calce ante predicamentorum Syllogismum in secunda figura confidere Aristotelum scribit Ammonius dicens (id ipsum ostendit Syllogismo, qui in secunda figura conficitur medium terminum veritatem, ac falsitatem sumit, atque ita probat omnis affirmatio, aut negatio verum, aut falsum significat, nulla vox simplex affirmationem, vel negationem significat) atque Syllogismus non magis in secunda, quam in prima figura esse videtur, atque virtuosus quidem, cum quia minor est negativa, cum quia obliquum communat in rectum aduersus Philosophi regulam in libro de Syllogismo declaratam. Accedit ad hoc, quod medium terminum non veritatem, ac falsitatem sumit (vt scribit) sed affirmationem, & negationem. Nec audeo dicere, litteram esse corruptam, & minorem sic esse legendam, nulla vox simplex verum, & falsum significat, esto quod exemplaris ratio subanexa hoc dicere videatur, quod etiam nos quandoque dicere solebamus: hoc enim non solum omnibus translationibus, sed etiam Graecę lectioni repugnat.

I N N E O T E R I C O S . S T I-
mulus Quadragesimus quintus.

NEOTERICI quidam terram frigidorem aqua sic demonstrare arbitrantur, supponunt nempe quod contrarij effectus à contrarijs causis procedunt, quodque sive alterum & oppositorum se habet ad alterum, sic & reliquum ad reliquum, tunc arguunt sic, summa in elementis lenitas, raritas, & mobilitas prouenit à summa caliditate, eamque insequitur, ergo & oppositi effectus ut summa grauitas & densitas & quies à constricta causa id est frigiditate proueniunt, cumque

insequuntur. Sed quia terra inter clementa est summa grauis, densa, & quiescens, ergo summa frigida. At quoniam calido sicco quod summa leuitas, raritas, & mobilitas consequitur, non vult Aristoteles, quod contrarietur frigidum siccum, quod est in terra, sed frigidum humidum, quod est in aqua. Insequitur secundum ipsos, quod summa grauitas dicitur, & quies consequetur frigidum humidum, & sic non terra per eos, sed aqua erit summa granis densa & quiescens, quod quād sit verum consicerent ipsi.

I N H E R M O I A V M B A R B A R V M ,
atque Themistij Scholiastem. Sti-
mulus Quadragesimus
sextus.

CIRCA illa Themistij verba (Alter, qua-
tuor elementa & Sphaerum id est Deum puta-
uit esse principia) tria adnotamus. Vnu est, quod
declaratio illa (id est Deum) ab Hermolaō defor-
mis est addita. Cimā Codice Graeco minime agnos-
catur. Alterum est, quod ille qui in Themistium
Scholia emisit, scribit (Sphaerum interpretatur
Hermolaus, id est Deum, quod unde accepit ne-
scio) At legatis Simpliciū in 8. Physicorum dicētē
(eius quidem qui consistit in intelligentia amiciū
facientem Sphaerum per rationem, qui etiam I enī
nominat.) Et Empedoclem Sphaerum Deum vo-
rassē clarissimō addiscet. Clarissautem hic Scholias-
tes errat cum ibidem scripsit (Non. Anaximā
der, sed Anaximenes legiūr vni m. sec. p. principiū
quod sit natura quādam igne cressor, &
aere gracilior, & ubi id arbitrantur hunc locum
Themistij nec carere mendō etiā in Grecis coa-
cibus) cum omnes rāzimenter concedant Anaxi-
menem aerem, & Anaximandriū hoc medium
inter aerem, & ignem principiū posuisse, quod
clarissime Simplicius primo Physicorum declarā-
uit. Tertiū vero si quod quis non immetit Tis-
misticū admirari posset quod medo dicat, Empedo-
clem quatuor elementa & Sphaerum posuisse prin-
cipia: cum Sphaerum ex quatuor elementis amici-
tiae esse constituat? An ut Aristoteles inquit, in-
certum est, utrum secundum Empedoclem qua-
tuor clementa sint principia illius Sphaeri, vel po-
tius hic Sphaerus sit materiae principiū quatuor
elementorum, quod Empedocles confineri vultus
est cum dicit.

Accedit aī alias vt plura oriātur ab uno
Ignis, aqua, & terra immēli visq; aeris ingens.
Quod si omnī naturaliū quatuor clementa Em-
pedocles principia facit, & Sphaerū ipsorum elemen-
torum, meritō dicere potuit Themistius, quod Em-
pedocles quatuor clementa, & Sphaerum prin-
cipia posuit, illa quidem propinqua, Sphaerum au-
tem remotum. Vel forsitan dici potest, quod ad me-
ticum Empedoclis ex quatuor elementis per amici-
tiam constituitur Sphaerus seu mūdus, qui in intel-
ligentia consistit, per litum vero ex illis sit vnu. us.
se p. 32. 1. phys. 32. 1. phys. 32. Com. 4. Com. 3. 32. Com. 3. 32.

sensibilis; sed, quia intelligibilis; ut oltus Physi-
corum Simplicius inquit, est instar exemplaris, vt
sensibilis instar imaginis, merito ille mundus, seu
sphaeris principium à Themistio fuit appellatus.

I N H E R M O L A V M B A R B A R V M .

Atque Auerroem.

Stimulus quadragesimus septimus.

*V*erb a illa (Et mores pati solere) quae
peimo post in Themistio ab Hermolao la-
tinitate donato leguntur, quid sibi velint, saepd
sepius Tironum mentes perturbare solent, nec abre,
cum ea in Graeco exemplari minime reperiantur:
puto tamē ab interprete (quod ab eo sepe fieri solet)
addita fuisse, Et non (mores) sed (motus) legi debere,
cum enim Themistius, ut ei Auerroes etiam im-
ponit, uelut praecognitiones ab Aristotele ibi declara-
tas esse illas, quae necessario quae sita praecedere
debent, volens declarare, quod praecognitio quia
praecedit quaesitum propter quid, dicit, nam qua-
rentibus, quamobrem à Magnete ferrum trahitur,
praecognoscendum est, ferrum à Magnete trahi;
subdit interpres (Et motus pati solere) quasi dicit,
praecognoscendum etiam est à quaerentibus
hoc, ferrum à Magnete motus pati solere: Sed hic
illud etiam adnotare lubet, quod sicut verum dicit
Auerroes, Themistium noluisse, praecognitiones
quaesitis praeponi debere sic, apertissime mentitus
est, dum scripsit, Themistium noluisse has praeponi
praemisis demonstratis, cum hęc uerba ipse The-
cap. 21. misius scripserit (proloquia utrumque desiderat,
Et quia est, Et quid significant antequam demon-
strationes, sciendum).

I N S C O T V M , T H O M A M D E V I O ,

Simplicium, atque Porphyrium.

Stimulus Quadragesimus octauus.

*S*VENTILIS Doctor in primo Priorum (si mo-
do titulus non mentitur autorem) dū nominis
(subiecti) significata inquirit, scribit (Tertio
modo dicitur subiectum de seruo, & sic dicitur
primo Politicorum, quod secunda combinatio
principalis ipsius coniunctionis est interprinci-
pans, Et subiectum, quae à natura est propter
salutem. Quarto modo dicitur subiectum de in-
teriori per praedicationem, vt dicitur in ante-
praedicamenis quando alterum de altero prae-
dicatur, vt de subiecto id est de inferiori) Ego
autem in utrumque hoc dictum stimulum habeo, in
primum quidem, nam subiectum inhaesioneis prae-
dicationis, Et etiam considerationis utrumque ab
Aristotele vocitatur, quoquidē nomine seruum ibi
minime appellavit esto enim, quod in antiqua trans-
latione legatur principans autem, et subiectū pro-
pter salutē, græcē tamē legitur sic, ἀπό τοῦ φύσης,
τοῦ ἀρχόντερον διὰ τὴν εὐτυχίαν. Hoc est Imperans
verò natura, Et parens propter conseruationem.
In secundum uero dictum (quod etiā est Thomae

de Vio) quis obūcere potest, si dum Aristoteles di-
cit, ut de subiecto, per subiectum inferius intellige-
ret, regula solum ueritatem haberet i predicatis,
quae sunt uniuersa liora subiectis, quod Simplicius,
atque Porphyrius clare dicere videtur. At, [quia
particula (ut de subiecto) non solum in primis pre-
dicatis, sed etiam in secundis necessario requiri
ostendit Ammonius, stulte quidem Aristoteles ar-
gumentatus esset ad probandum, quod substantiae
secundae nō solum quod ad nomen, sed etiam quod ad
rationem praedicanter de substantijs primis, Esto
enim, quod homo de Socrate dicatur, vt de subie-
cto, ratio autem hominis de homine, vt de subiecto
id est inferiori non praedicatur.

I N A M M O N I V M

Stimulus Quadragesimus nonus.

CVR Scientiae mathematicae quatuor sint,
non autem plures. Ammonius sic ostendere
conatur, cùm Mathematicae versentur circa quā-
titatem, aut circa Continuam, aut circa discretam,
si circa continuam, vel immobilem, Et est Geome-
tria, aut mobilem, Et est Astronomia, si circa di-
scretam, aut in se, Et est Arithmetica: si aut, ut re-
fertur ad aliud, Et est Musica, quae conderat nume-
rum, vt refertur ad sonum; Sed dicat quaeso ea,
quae versatur circa continuam non nē, Et hoc etiā
modo subdividi potest? Aut enim considerat illam
in se, et sic est Geometria, aut, vt habet habitudinem
ad aliud, Et sic est Perspectiva, atq; Stereometria.

I N A R I S T O T E L E M .

Stimulus Quinquagesimus.

NO nē deridendus esset ille, qui probare uo-
lens, assitum non ēsse irrationalē, sic ar-
gumentaretur, omne rationale, aut mortale, aut im-
mortale, assitus rationalis non est, ut inductione pa-
tot, cum nequē rationalis mortalis, nequē rationalis
immortalis sit, ergo irrationalis non est, cum irra-
tionalē sub rationalis ambitu non solum non conti-
natur, sed etiam ei prorsus aduersetur? Consimili
arguendi modo usus est Aristoteles, dū enim quarto
physicorū eius, quod est in alio circiter octo signi-
ficata enumerasset, volens postea probare, quod id
dē nō est in se ipso, ex inde probat, quod ei, q; est id-
dem ēsse in se ipso nullum modorum, qui sunt ei us.
quod ēst in alio competere est manifestum, cum id-
dem ēsse in se ipso sub eo, quod ēst ēsse in alio non
solum non continetur, sed etiā prorsus aduersetur;
Si hoc arguendi genere Storella vsus esset profe-
cto, quod non solum ex scholis studentium fibillis
fuisse explosus, sed etiam cum ausigere oportuiss-
set ad poenitū toto diuīsos op̄e Brittanos, sed quia
hoc argumētum fit ab Aristotele, non solum nō reii-
citur, sed etiam ab omnibus ferè amplectitur, Et
osculatur.

E I N J S .

NOMINA A VTHORVM QVI IN HOC LIBELLO

Stimulantur.

Egidius Romanus. 24. 33.
 Albertus Magnus. 35.
 Alexander Achellinus. 17.
 Alexander Aphrodisiensis. 27.
 Alexander Rhodius. 31.
 Ammonius. 5. 26. 28. 34. 38. 39. 44. 49.
 Antonius Andreas. 35.
 Aristoteles. 2. 3. 36. 50.
 Aueroes. 7. 10. 11. 13. 15. 18. 23. 25. 27. 32. 36. 37. 47.
 Augustinus Sueffanus. 8.
 Boetius. 35.
 Corradius Gensnerus. 41.
 David de diuindando. 31.
 Franciscus Storella. 1.
 Galenus. 4.
 Gentianus Herueus. 40. 42.

Hermolaus Barbarus. 46. 47.
 Joannes Anglicus. 33.
 Joannes Grammaticus. 12. 14. 20. 32. 42.
 Joannes Rofarino. 22.
 Joannes Scotus. 48.
 Magentinus. 3. 4.
 Marsilius Ficinus. 9.
 Neotherici. 21. 29. 43.
 Olimpiodorus. 20.
 Paulus Eremitanus. 1.
 Porphyrius. 30. 38. 39. 48.
 Scholastes Themistiy. 46.
 Simon Porcius. 41.
 Simplicius. 16. 23. 31. 37. 43. 48.
 Thomas De Vio. 6. 35. 48.
 Tiberius Bacillerius. 19. 36.

MARTII MARVLLI AD LIBELLVM ACVTISS.

PHILOSOPHI FRANCISCI STORELLAE.

SVI PRÆCEPTORIS

Decastichon.

FARE agè doce liber ne tu vereare minates
 Nec rabidos dentes, oraqué dira timere
 Namque Storella tuis Stimuli tibi tradere nomen,
 Ut stimules cynicos, hac ratione finit.
Quod si te mordent, ferientia spicula mordent,
 Liuida nec poterunt tela nocere tibi,
 Nam Stimuli tibi nomen adest, ut punigere possis
 Illorum linguas, quæ tua dicta præmunt.
 Iria igitur vadas tutus clypeate libelle,
Vt Stimulo Stimules, tu stimulosa tuo.

FRANCISCVS STORELLA

ILLVSTRIT ARQVINIO MOLIGNANO
FOELICITATEM.

ROF VNDISSIMAM Dantis Alagherij Quæstionem de figura elementorum Terræ scilicet, & Aquæ in uulgaturis Illustris atque Doctissimè Tarquini: cum rem suam, non solum subtilissimis Naturalibus: sed etiam evidentissimis Mathematicis rationibus Author defendat, eam tuo fulgentissimo Nomini nuncupari decreui: cum enim, & Mathematicas Disciplinas, & cæteras contemplatricis Phylosophiæ partes optimè calleas, quām iustè in Aduersarios, tam celebris Poeta, atque Phylosophus induat Arma facile iudicare poteris: Te autem quæso, quòd non muneris exiguitatem; sed eius qui donat magnam largiendi voluntatem inspicias. Vale, & quòd quatuor linguarum delitijs, peripateticas, Mathematicasque disciplinas maxime callenti Illustri Mutio Pignatello Pirroniae sectæ Defensori acerrimo me comendes etiam, atque etiam Rogo: Iterum Vale

QVAESTIO AVREA AC PERVTL
LIS AEDITA PER DANTEM ALAGHERIVM
POETAM FLORENTINYM CLARISSIMVM DE
NATYRA DVORVM ELEMENTORVM:
aqua & terræ differenciam.

Questio.

Prima
ratio.

Centrum
terre est
centrum
universi.

N I V E R S I S & singulis praesentes literas inspecturis: Dantes Alagherij de Florentia inter verè phylosophates minimus in eo salutem qui est principium veritatis & lumen manifestum sit omnibus robis: quod existente me Mantue Questio quedam exorta est, que dilatata multotiens ad apparentiam, magisquam ad veritatem indeterminata restabat, unde cum in amore veritatis, & pueritiae a co-tinuè sim nutritus: non sustinui questionem prafatam linquere indiscussam: sed placuit de ipsa verum ostendere: nec non argumenta facta contra dissoluere, tūm veritatis amore, tūm etiam odio falsitatis: & ne liuor multorum, qui absentibus viris iniudiciosis mendacia configurare solent: post tergum benedicta transmutent, placuit insuper in hac cedula meis digitis exarata: quod determinatum fuit à me relinquere, & formam totius disputatio-nis calamo designare. Questio igitur fuit de situ, & figura, siue forma duorum elementorum aquæ videlicet & terra, & voco hic formam illam, quam Phylosophus ponit in quarta specie qualitatis in prædicamentis, & restricta fuit questio ad hoc, tanquam ad principium inuestigandæ veritatis: ut quereretur utrum aqua in sphera sua, hoc est in sua naturali circumferentia in aliqua parte esset altior terra, qua emergit ab aquis: & quam communiter quartam habitabilem appellamus, & arguebatur quod sic multis rationibus, quarumibusdam omisis, propter earum levitatem, quinque retinui, qua aliquid efficaciam habere videbantur. Prima fuit talis: duarum circumferentiarum inæqualiter à se distantium impossibile est idem esse centrum: circumferentia aquæ, & circumferentia terre inæqualiter distant: ergo &c. deinde procedebatur, cum centrum terre sit centrum universi: ut ab omnibus confirmatur: & omne quod habet positionem in mundo alias ab eo, sit altius quod circumferentia aquæ sit altior circumferentia terre concludebatur: cum circumferentia sequatur vnde ipsum centrum: maior principalis syllogismi videbatur patere per ea, que demonstrata sunt in Geometria: minor per sensum, eò quod videmus in aliqua parte terre circumferentiam includi à cir-

cumferentia aquæ: in aliquo vero excludi. Secunda ratio: nobiliori corpori debetur nobilior locus. aqua est nobilis corpus quam terra, ergo aquæ debetur nobilior locus: & cum locus tanto sit nobilior quanto superior: propter magis propinquare nobilissimo continentis quia est cælum primum: relinquo, quod locus aquæ sit altior loco terra, & per consequens, quod aqua sit altior terra, cum situs loci & locati non differat. maior & minor principialis syllogismi huins rationis quasi manifeste dimittebantur. Tertia ratio erat Omnis opinio, que con-tradicit sensu est mala opinio: opinari aqua non esse altiore terram, est contradicere sensui, ergo est mala opinio: prima dicebatur patere per Commentatorem super tertio de Anima: secunda siue minor per experientiam nautarum, qui vident in mari existentes montes sub se probant dicendo, quod ascendendo malum vident eos: in naui vero non vident, quod videtur accidere propter hoc quod terra valde inferior sit, & depresso à dorso maris. Quarto arguebatur sic: si terra non esset inferior ipsa aqua, terra esset totaliter sine aquis: saltem in parte detecta de qua queritur, & sic nec essent fontes: neque flumina: neque lacus cuius oppositum videmus. quare oppositum eius, ex quo sequobatur est verum scilicet quod aqua sit altior terra: consequentia probabatur per hoc quod aqua naturaliter fertur deorsum, & cum mare sit principium omnium aquarum, ut patet per Phylosophum in Meteoris suis. Si mare non esset altius quam terra, non moueretur aqua ad ipsam terram: cum in omni motu naturali aquæ principium opportet esse altius. Item arguebatur, quinto, aqua videtur maxime sequi motum lunæ: ut patet in accessu: & recessu maris, cum igitur orbis lunæ sit eccentricus, ratio nabile videtur, quod aqua in sua sphera eccentrica immittetur orbis lunæ, & per consequens sit eccentrica, & cum hoc esse non possit: nisi sit altior terra, ut in prima ratione, ostensum est: sequitur idem quod prius: His igitur rationibus, & alijs non curandis, conantur ostendere suam opinionem esse veram, qui tenent aquam esse altior terram ista detecta siue habitabilis: licet in contrarium est sensus: & ratio: ad sensum enim videmus per totam terram flumina descendere ad mare tam mere dionale quam septentrionale tam orientale quam occidentale: quod non esset: si principia fluminum & tractus aliorum non essent altiora ipsa superficie.

Quarta
ratio.

Quinta
ratio.

Ordo
questio-
nis.

Determi-
natio.

Duo mo-
di.

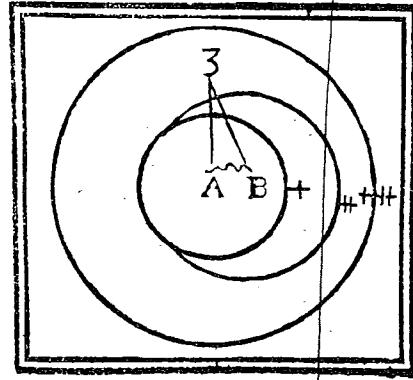
1. suppo-
sitio &
esta.

2. suppo-
sitio.

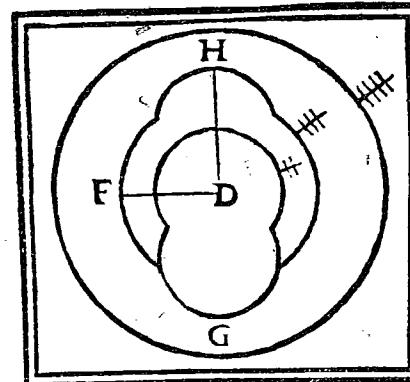
Destru-
ctio pri-
mi modi:

eiemaris. Ad rationem vero patebit inferius, & hoc multis rationibus demonstrabitur in ostendendo siue determinando de situ, & forma duorum elementorum: ut superius tangebatur. Hic erit ordo. Primo demonstrabitur impossibile aqua in aliqua parte suę circumferentię altiorē esse hac terra emergente siue detecta. Secundo demonstrabitur terram hanc emergentem esse ubiq; altiorē tota li superficie maris. Tertio inflabitur contra demonstrata: & soluetur instantia. Quarto ostendetur causa finalis & efficiens huīus elevationis, siue emergentię terrę. Quinto soluentur argumenta superius prenotata: Dico ergo propter primum q; si aqua in sua circumferentia considerata esset in aliqua parte altior quam terra. Hoc esset de neceſſitate altero istorum duorum modorum, vel quod aqua esset eccentrica: sicut prima & quinta ratio procedebant, vel quod concentrica existens esset gibbosa in aliqua parte, secundum quam terrę superemineret: aliter esse non posset, ut subtiliter insipienti satis manifestum est, sed neutrum istorum est possibile, ergo nec illud ex quo alterum vel alterum sequebatur: consequētia ut dicitur est manifesta per locū a sufficienti diuisione cause: impossibilitas consequentis per ea, que ostendentur apparet: Ad evidentiam igitur dicendorum duo supponenda sunt. Primum est, quod aqua naturaliter mouetur deorsum. Secundum est, quod aqua est labile corpus naturaliter: & non terminabile termi no proprio: & si quis hec duo principia vel alterum ipsorum negaret, ad ipsum non esset determinatio: cum contra negantem principia alicuius scientię non sit disputandum in illa scientia ut patet ex primo Physicorum: Sunt etenim haec principia inuenta sensu & inductione, quorum est ita invenire, ut patet ex primo ad Nichomacū ad deſtructionem igitur primi membra consequētis dico, quod aquam esse eccentricam est impossibile quod sic demonstro: Si aqua esset eccentrica tria impossibilia sequerentur, quorum primum est, quod aqua esset naturaliter mobilis sursum & deorsum: Secundum est, quod aqua non moueretur deorsum per eandem lineam cum terra. Tertium est, quod grauitas equinoce praedicaretur de ipsis que omnia non tantum falsa: sed impossibilia esse videntur: consequētia declaratur sic: sit cælum circumferentia in qua tres crucis: aqua in qua due: terra in qua una, & sit centrum cæli & terre punctus in quo

A. centru
vero aque
eccentrica
punctus in
quo b, ut
patet in fi-
gura signa-
ta: dico er
go quod si
aqua erit
in. A. &
habeat trā

fitum q; naturaliter mouebitur ad, b, cum omne graue moueat ad centrum proprię circumferentia naturaliter: & cum moueri. ab. a. ad. b. sit moueri sursum. cum. A. sit simpliciter deorsum ad omnia: aqua mouebitur naturaliter sursum. quod erat primum impossibile, quod sequi dicebatur, preterea sit gleba terra in. z. & ibidem sit quantitas aqua: & abſit omne prohibens, cum igitur re deſſum est omne graue mouebatur ad centrum proprię circumferentiae, terra mouebitur per lineam rectam ad. A. & aqua per lineam rectam ad, b, sed hoc oportebit esse per lineas diuersas, ut patet in figura signata. quod non solum est impossibile: sed rideret Aristoteles si audiret. & hoc erat secundum, quod declarari debebatur. Tertium vero declaro sic: graue: & leue sunt passiones corporum simplicium. quae mouentur motu recto, & leua mouentur sursum. grauia vero deorsum. hoc enim intendo per graue & leue. quod sit mobile: sic re ruit Phylosophus in Cœlo & Mundo, si igitur aqua moueretur ad. b. terra vero ad. a. cum ambo sint corpora grauia, mouebuntur ad diuersa deorsum: quorum una ratio esse non potest, cum unum sit deorsum simpliciter, aliud vero secundum quid & cum diuersitas in ratione finium arguat diuersitatem in his que sunt propter illa: manifestum, est quod diuersa ratio fluiditatis erit in aqua, & in terra. & com diuersitas rationis, cum identitate nominis equiuocationem faciat. ut patet per Phylosophum in Anteprædicamentis, sequitur q; grauitas equinoce praedicetur de aqua & terra, quod erat tertium consequētiae membrum declarandū sic igitur patet per veram demonstrationem de genere illarum qua demonstrauit non esse hoc, quod aqua non est eccentrica, quod erat primum conse-

quentis pri-
cipaliō cō
sequentiae
quod de-
ſtrui debe
batur: Ad
deſtructio
nem secun
di membra
consequē
tias prin
cipaliō con
sequentiae

Destru-
ctio secū
dimodi:

dico, quod aquam esse gibbosam est etiam impossibile: quod sic demonstro sit cælum in quo quatuor aqua in quo tres, terra in quo due: & centru terrea. & aquae concentricae & cæli sit. d. & prae sciatur hoc. quod aqua non potest esse concentrica terrae, nisi terra sit in aliqua parte gibbosa supra centralem circumferentiam. ut patet instrutus in Mathematicis: si in aliqua parte emergit à circumferentia aquae. & ideo gibbus aquae sit in quo. b: gibbus vero terrae in quo. g. deinde protrahatur linea una. a. d. ad. b. & una alia, a, d, ad. f. manifestum est quod linea, que est. a. d. ad. b. est longior quam

quām quā est q. d. ad. f. & per hoc summa eius
est altior summata alterius: & cum vīraq; con-
tingat in summata sua superficiem aquā, neque
transcedat, patet quod aqua gibbi erit sursum
per respectum ad superficiem vbi est. f. cum igitur
non sit ibi prohibens: si vera sunt quā prius sup-
posita erant, aqua gibbi dilabetur, donec coequa-
tur ad d. cum circumferentia centrali, siue regula-
ri: & sic impossibile erit permanere gibbum, vel
ebe, quod demonstrari debebat, & preter hanc
potissimam demonstrationem potest etiam proba-
bilitex ostendi, quod aqua non habeat gibbum ex-
tra circumferentiam regularem: quia quod potest
fieri per vnum, melius est quod fiat per vnum,
quam per plura; sed totum oppositum potest fieri
per solum gibbum terrae: vt infra patet: ergo nō
est gibbus in aqua, cum Deus, & natura semper
faciat, & velit quod melius est, vt patet per Phy-
losophum de Cælo, & Mundo: & secundo de gene-
ratione animalium: sic igitur patet de primo suf-
ficienter videlicet, quod impossibile est aquam in
aliqua parte sua circumferentia esse altiorem, hoc
est remotiorem ad centrum Mundi, quam sit super-
ficies huius terrae habitabilis, quod erat primum

Conclu-
dit aquā
esse cōcen-
tricam, &
est cōcen-
tricam.

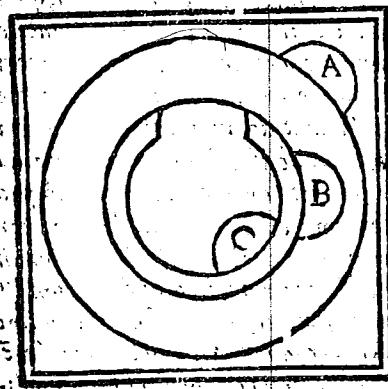
Arguit
cōtra &
primo.

ipsius circumferentia: sed omnia litora tā ipsius
Amphitritis, quam mariū mediterraneorum su-
perēminent superficiē contingentis maris, vt pa-
tet ad oculum, ergo omnia litora sunt remotiora à
centro mundi, cum centrum mundi sit centrum maris, vt visum est, & superficies litorales sunt par-
tes totalis superficie maris, & cum omne remo-
tius à centro mundi sit altius, consequens est, q.
litora omnia sint superēmentia to i maris: & si
litora, multo magis aliq regiones terrae, cum litora
sint inferiores partes terrae: & id flumina ad il-
la descendētia manifestant: Maior verò huius
demonstrationis demonstratur in Theorematibus
Geometricis: & demonstratio est ostensiua, licet
vīam suam habeat, vt in his, que demonstrat̄ sunt
superiūs per impossibile, & sic patet de secundo.
Sed contra ea que sunt determinata, sic arguitur:
grauissimum corpus equaliter vndique, ac potissi-
me petit centrum, terra est grauissimum corpus,
ergo equaliter vndique ac potissimē petit centrū: &
ex hac conclusione sequitur, ut declarabo, quod
terra equaliter in omni parte sua circumferentiae
distet à centro, per hoc, quod dicitur equaliter, &
quod sit substā omnibus corporib; per hoc, quod
dicitur potissimē: unde sequeretur: si aqua esset
concentrica vt dicitur: quod terra vndique esset
circumfusa, & lacens, cuius contrarium videmus:

quod illa sequuntur ex conclusione sic declaro: po-
namus per contrarium siue oppositum consequen-
tis illius, quod est in omni parte equaliter distare,
& dicamus quod non distet: & ponamus quod ex
vna parte superficies terre distet per viginti sta-
dia, ex alia per decem, & sic vnum emispheriū
eius erit maioris quantitatis, quam alterum: nec
refert vtrum parum, vel multum diuersificantur in
distantia, dummodo diuersificantur: cum ergo
maioris quantitatis terrae sit maior virtus ponde-
ris: emispherium maius per virtutem sui ponde-
ris prevalentem impellet emispherium minus, do-
nec adaequetur quantitas vtriusque, per cuius ade-
quationem adaequetur pondus, & sic vndique
redibit ad distantiam quindecim stadiorum, sicut
& videmus in appensione, ac ad aequalitatione pon-
derum in bilanciis, per quo d patet, quod impossi-
ble est terram aequaliter centrum petentem di-
uersimode, siue in aequaliter in sua circumferentia
distare ab eo, ergo necessarium est oppositum siue
inaequaliter distare: quod est aequaliter distare:
cum distet: & sic declarata est consequentia ex
parte eius, quod est aequaliter distare: quod etiam
sequatur ipsam substare omnibus corporibus, quod
sequi etiam ex conclusione dicebatur, sic declaro:
Potissima virtus potissimē attingit finem, nā per
hoc potissima est, quod citissimē ac facillimē finem
consequi potest: potissima virtus gravitatis est in
corpo potissimē petente centrum, quod quidem,
est terra, ergo ipsa potissimē attingit finem gra-
vitatis, qui est centrum mundi: ergo substabit omni-
bus corporibus, si potissimē petit centrum, quod
erat secundo declarandum, sic igitur appareat esse
impossibile, quod aqua sit eccentrica terrae, quod
est contra determinata: Sed ista ratio non vide-
tur demonstrare, quia propositio maioris princi-
palis similiter non videtur habere necessitatem:
Dicebatur enim gravisimum corpus aequaliter un-
dique ac potissimē petit centrum, quod non vide-
tur esse necessarium, quia licet terra sit gravisim-
um corpus comparatum ad alia corpora, compa-
ratum tamen in se scilicet ad suis partes potest es-
se gravissimum, & nō gravisimū, quia posset esse
gravior terra ex una parte, quam ex altera: nam
cum ad ratiō corporis gravis non fiat per quan-
titatem, in quantum quantitas, sed per pondus, po-
terit ibi esse adaequatio ponderis, quod non sit ibi
adaequatio quantitatis, & sic illa demonstratio
est apparent, & non existens. Sed talis instatia nul-
la est, procedit enim ex ignorantia naturae Omo-
gencorum, & simplicium, corpora omogenea, &
simplicia sunt, Omogenea ut aurum depuratum, &
corpora simplicia ut ignis & terra, regulariter in
suis partibus qualificantur ex naturali passione,
unde cum terra sit corpus simplex regulariter in
suis partibus qualificatur naturaliter: & per se lo-
quendo: quare cum graviscas insit naturaliter ter-
rae, & terra sit corpus simplicis, necesse est ipsam
in omnibus partibus suis regularem habere gravi-
tatem secundū proportionē quantitatis, & sic perit
ratio

Solutio
ratio p-
cedens p
instatia.

Solutur
instatia.

Ratio instantie principalis. Vnde respondendum est, quod ratio instantie sophistica est, quia fallit secundum quid, & simpliciter, propter quod, Scendum est, quod natura uniuersalis non frustratur suo fine: vnde licet natura particularis aliquando propter inobedientiam materie ab intentio sine frustari, natura tamen uniuersalis nullo modo potest a sua intentione deficere, cum natura uniuersali aequaliter actus, potentia rerum, qua possum esse, & non esse subiaceat; Sed intentio naturae uniuersalis est, ut omnes forme, qua sunt in potentia materia prima reducantur in actu, & secundum rationem speciei sint actu, ut materia prima secundum suam totalitatem sit sub omni forma materiali; licet secundum partem sit sub omni priuatione opposita praeter unam: nam cum omnes forme, qua sunt in potentia materia idealiter, sint in actu in Motore celi, ut dicit Comentator in de Substantia orbis. Si omnes iste forme non essent semper in actu, Motor celi deficeret ab integritate diffusionis sua bonitatis, quod non est dicendum, & cum omnes forme materiales generabilium, & corruptibilium, praeter formas elementorum, requirant materialis, et subiectum mixtum, et complexionatum ad quod, tanquam ad finem ordinata sunt elementa in quantum elementa, & mixtio esse non possunt ubi miscibilia simul esse non possunt, ut de se patet: neesse est esse partem in universo, ubi omnia miscibilia, scilicet elementa conuenire possint: Hac autem esse non posset, nisi terra in aliqua parte emergere tur, ut patet intuitu. Vnde cum intentioni naturae uniuersalis omnis natura obediat, neesse fuit etiam praeferre simplicem naturam terrae, qua est esse deorsum inesse aliam naturam, per quam obediret intentioni uniuersalis naturae, ut scilicet pateretur eleuari in parte a uirtute cali tanquam obediens a praedictente, sicut videmus de concupisibili, & irascibili in homine, que licet secundum proprium impetum fervantur, secundum sensuim affectionem secundum tam, quod rationi obedientes sunt; qualidique a proprio impetu retrahuntur, ut patet ex primo Ethicorum: & ideo licet terra secundum simplicem ejus naturam aequaliter petat centrum, ut in ratione instantie dicebatur, secundum tamen naturam quandam patitur eleuari in parte, naturae uniuersali obediens, ut mixtio sit possibilis, & secundum hec saluatir concentricitas terrae, & aquae, et nihil sequitur impossibile apud recte philosophates, ut patet in ista figura,

ut sit calum circulus in quo, a, aqua circulus in quo, b, terra circulus in quo, c, nec respicit quantio

ad propositionem verum aqua parum, vel multum a terra distare videatur, & sciendum quod ista est uera, quia est qualis est forma, & situs duorum elementorum, alia dua superiores falsae, & posita sunt non quia sic sit, sed ut sentiat discens, ut ille dicit in primo Priorum, & quod terra emergat per globum, & non per centralem circumferentiam indubitabilitate, patet considerata figura terrae emergentis: Nam figura terrae emergentis est figura semilunij, qualis modo non esse posset, si emergetur, secundum circumferentiam regularem sive rectalem, nam ut demonstratum est in Theorematibus mathematicis: necesse est circumferentiam regularem sphaeram a superficie plana sive sphaericam, qualis oportet esse superficiem aquae, emergere semper cum orizonte circulari, & quod terra emergens habet figuram qualis est semilunij, ut patet, et per Naturales de ipsa tractantes, & per Astrologos, & climata describentes, & per Cosmographos regiones terrae per omnes plagas ponentes: nam ut communiter ab omnibus habetur hec habitabilis extenditur per lineam longitudinis a gradibus, que supra terminos occidentales ab Hercule ponitur usque ad hostia fluminis Ganges, ut scribit Orosius, que quidem longitudo tanta est, ut occidente sole in aequinoctiali existente illis qui sunt in altero termino, oritur illius qui sunt in altero sicut per eclipsim lunae compertum est ab Astrologis: igitur oportet terminos predictos longitudinis distare per clxxx gradus, que est dimidia distantia totius circumferentiae: per lineam vero latitudinis, ut communiter habemus ab eisdem extenditur ab illis, quorum zenith est circulus aequinotialis usque ad illos quorum zenith est circulus descriptus, a polo zodiaci circa polum mundi, quicquid distat, a polo mundi circiter xxiiii gradus, & sic extensio latitudinis est quasi lxvii graduum, et non ultra, ut patet intuitu, & sic patet, quod terram emergentem oportet habere figuram semilunij, vel quasi, quia illa figura resultat ex tanta latitudine, & longitudine, ut patet. Si uero haberet orizontem circularem, haberet figuram circularem cum conuexo, & sic longitudo, & latitudo non differenter in distantia terminorum: sicut manifestum esse potest etiam mulieribus: Et sic patet de tertio proposito in ordine dicendorum. Re stat nunc uidere de causa finali, & efficiente huic elevationis terre, que demonstrata est sufficienter, & hic est ordo artificialis: nam questio an est, debet procedere questionem propter quid est, et de causa finali sufficiente, que dicta sunt in premediata distinctione: propter causam uero efficientem inuestigandam prenotandum est, quod tractatus presens non est extra materiam naturalem, quia inter Ens mobile, scilicet aquam, & terram: que sunt corpora naturalia, & propter hoc querenda est certitudo secundum materiam naturalem, que est hic materia subiecta: nam circa unum quodque genus instantis certitudo querenda est, in quantum natura rei recipit, ut patet ex primo Ethicorum: cum igitur innata sit nobis via inuestigande veritatis circa natu-

de causa
efficiere
eleuatio
nis terre

naturalia ex notioribus nobis, nature vero minus
netis, incertiora natura, & notiora, ut patet ex
primo Physicorum, & notiores sint nobis in talibus
effectus, quam causa, quia per ipsos inducimur in
cognitionem causarum, ut patet, quia eclipsis solis
duxit in cognitionem interpositionis lunæ, unde pro
pter admirari cœpere philosophari, viam inquisicio
nis in naturalibus oportet esse ab effectibus ad ca
usas, quæ quidem via licet habeat certitudinem suf
ficientem, non tamen habet tantam, quam habet
via inquisitionis in Mathematicis, quæ est à causis,
sive a superioribus ad effectus, sive ad inferiora; &
ideo querenda est illa certitudo, quæ sic demonstra
do haberi potest. Dico igitur, quod causa huius ele
vationis efficiens non potest esse terra ipsa, quia cū
eleuari sit quoddam ferri sursum, & ferri sursum,
sit contra naturam terræ: & nihil per se loquendo
possit esse causa eius, quod est contra suam naturam:
relinquitur, quod terra huius elevationis efficiens
causa esse non possit: & similiter etiam neque aqua
esse potest: quia cum aqua sit corpus homogeneum,
in qualibet sui parte per se loquendo uniformiter
operiet esse virtutem, & sic non esset ratio, quia
magis eleuasset hic, quam alibi, hec eadem ratio re
mouet ab hac causalitate aerem, & ignem, & cum
non restat ulterius, nisi cælum, reducendus est hic
effectus in ipsum, tanquam in causam propriam, sed
cum sint plures cæli, adhuc restat inquirere, in quod
tanquam in propriam causam habeat reduci, non in
cælum lungum, quia cum organum suæ virtutis sive in
fluentia sit ipsa luna, & ipsa tantum declinet per
Zodiacum ab æquinoctiali versus polum antarcticum,
quantum versus arcticum, ita eleuasset ultra
æquinoctiale, sicut circa, quod non est factum. nec
valet dicere, quod illa declinatio non potuit esse pro
pter magis appropinquationem terra per eccentrici
tatem, quia si hæc virtus eleuandi fuisset in luna,
cum agentia propinquiora virtuosius operentur,
magis eleuasset ibi, quam hic. hec eadem ratio remo
vet ab huiusmodi causalitate omnes orbis planeta
rum, & cum primū mobile, scilicet Sphæra nō
sit uniforme per totum, & per consequens unifor
miter per totum virtutatum, non est ratio, quare ma
gis ab ista parte, quam ab alia eleuasset, cū igitur
non sint plura corpora mobilia præter cælum stel
latum, quod est octaua sphæra, necesse est hunc effe
ctum ad ipsum reduci. Ad cuius evidētiā sciendū,
quod licet cælum stellatum habeat unitatem in sub
stantia, habet tamen multiplicitatē in virtute pro
pter, quod oportuit habere diuerstatē illam in
partibus quam videmus, ut per organa diuersa vir
utes diuersas influeret, & qui hec nō aduertit ex
tra limitem philosophie se esse cognoscat, videmus
in eo differentiam in magnitudine stellarum, & in
duce, in figuris, & imaginibus constellationum, quæ
quidem differentiæ frustra esse non possunt, ut ma
nifestissimum esse debet omnibus in philosophia
nutrītis, Vnde alia est virtus huius stellæ, & illius,
& alia huius constellationis, & illius, & alia vir
tus stellarum, quæ sunt circa æquinoctiale, & alia

earum, que sunt ultra, unde cū virtus inferiorum
sint similes virtibus superioribus, ut Ptolomeus
dicit, conséquens est, quod cū iste effectus non possit
redduci, nisi in cælum stellatum, ut uixit est, quod si
militudo virtualis agentis consistat in illa regione
cæli, quæ operit hanc terram detectam, & cum ista
terra detecta extendatur à linea æquinoctiali usque
ad lineam quam describit polus zodiaci, circa Po
lum mundi, ut superius dictum est manifestum est,
quod uirtus cleuans est illis stellis, quæ sunt in re
gione cæli istis duobus circulis contenta, sive ele
uet per modum attractionis: ut magnes attrahit fer
rum, sive per modum pulsionis generando vapores
pellentes, ut in particularibus montuositatibus. Sed
nunc queritur, cum illa regio cæli circulariter ser
tur, quare illa elevatio non fuit circularis? Respon
deo, quod ideo non fuit circularis, quia materia nō
sufficiebat ad tantam elevationem; sed tunc argue
tur magis, et queritur quare, potius elevatio hemi
sperialis fuit ab ista parte, quam ab alia? ad hoc est
dicendum, sicut dicit philosophus in secundo De cœ
lo, cū querit, quare cælum mouetur ab oriente in
occidentem, & non econuerso, ibi enim dicit, quod
consimiles questiones, uel à multa stultitia, vel à
multa presumptione procedunt, propterea, quod sunt
supra intellectum nostrum: & ideo dicendum ad
hanc questionem, quod ille dispensator Deus glo
riosus, qui dispensauit de situ polorum, de situ cœtro
mundi, de distâcia ultimac circumferentiae universa
a centro eius, & de alijs consimilibus, haec fecit
tanquam melius, sicut & illa, unde cum dixit con
gregentur aquae in locum unū, & appareat arida
simil, & uirtutum est cælum ad agendum, et ter
ra potentia ad patientium. desinant ergo desinans
homines quaerere, quae supra eos sunt, & quaerâ
usque quo possunt, ut trahant se ad immortalia, &
divina pro posse, ac maiora se relinquant: audiant
amicum Iob dicente: nunquid uestigia Dei compre
henderes, & omnipotentem usque ad perfectionem
reperies & audiant Psalmistam dicentem, mirabilis
facta est Scientia tua & me confortata est, & non
potero ad eam. Audiant Esaiam dicentem, quantū
distant cæli a terra, tantum distantiae meae à uis
vestris, loquebatur equidem in persona Dei ad ho
minem, audiat uocem Apostoli ad Romanos, O al
titudo diuinarum scientiarum, et sapientiae Dei, quam
incomprehensibilia iudicia eius, & inuestigabiles
viae eius, & denique audiant propriam creatoris
uocem dicentis, quo ego uado, vos non potestis ne
nire, & haec sufficient ad inquisitionem intentae
ueritatis. His uisis facile est soluere argumenta, que
superius contra siebant, quod quidem quartò pro
ponebatur faciendum, cū igitur dicebatur diuant
circumferentiarum in aequaliter à se diuantium im
possibile est idem esse centrum, dico, quod uerum est,
Si circumferentiae sunt regulares sine gibbo, vel
gibbis, & cū dicitur in minori, quod circumferen
tia aquæ, et circumferentia terræ sunt huiusmodi,
dico, q̄ non est verum nisi per gibbum, qui est in ter
ra, & ideo ratio non procedit. Ad secundum cum
dice-

dicebatur nobiliori corpori debetur nobilior locus,
dico quod verum est secundum propriam naturam,
et concedo minorem, sed cum concluditur, quod
ideo aqua debet esse in altiori loco, dico, quod ve-
rum est secundum propriam naturam virtus quae cor-
poris, sed per supereminentem causam, ut superius
dictum est accidit in hac parte terram esse superio-
rem, et sic ratio deficiat in prima propositione.
Ad Tertium cum dicitur omnis opinio, que con-
tradicit sensui est mala opinio: dico, quod ista ratio
procedit ex falsa imaginatione; imaginantur enim
nautæ, quod ideo non videant terram in pelago exi-
stentes de navis; quia magis sit altius quam ipsa terra;
sed hoc non est: immo esset contrarium, magis enim
vidarent: sed est hoc, quia frangitur radius rectus
rei visibilis, inter rem, et oculum a conuexo aquæ,
nam cum acquam formam rotundam habere oport-
eat, ubique circa centrum necesse est in aliqua di-
stantia ipsam efficere obstantiam alicuius conuexi.
Ad quartum cum arguebatur, si terra non esset infe-
rior et c. dico, quod illa ratio fundatur in falso, et
ideo nihil est: credunt enim vulgares, et physico-
rum documentorum ignari, quod aqua ascendit ad
cacumina montium, et etiam ad locum fontium in-
forma aquæ, sed istud est valde puerile, nam aquæ
generantur ibi, ut per Philosophum patet in Me-
teoris suis, ascendent materia in forma vaporis.
Ad quintum, cum dicitur, quod aqua est corpus
imitabile orbis lunæ, et per hoc concluditur, quod
debet esse eccentrica: cum orbis lunæ sit decentri-

cus, dico quod ista ratio non habet necessitatem;
quia licet unum imiteatur aliud in uno, non propter
hoc est necesse, quod imiteatur in omnibus: vid-
imus ignem imitari circulationem cali, et tamen
non imitatur ipsum in non moueri recte, nec in non
habere contrarium suæ qualitati: et ideo ratio non
procedit, et sic ad argumenta: sic igitur determi-
natur determinatio, et tractatus De forma, et si-
tu duorum elementorum, ut superius propositum
fuit.

Determinata est hæc philosophia, dominante
Inuitto Domino D. Cane gradi De scala pro Imperio
Sacro Sancto Romano, per me Dantem Ala-
gherium Philosophorum minimum in inclita Urbe
Verona, in facello Helenæ Gloriose coram vniuerso
clero veronensi, preter quosdam, qui nimia chari-
tate ardentes, aliorum rogamina non admittunt, et
per humilitatis uirtutem Spiritus Sancti pauperes,
ne aliorum excellentiam probare uideantur, sermo-
nibus eorum interesse refugiunt: et hoc factum est
in anno à Nativitate Domini nostri Iesu Christi,
Milleffimo trecentesimo vigesimo, in die solis, quæ
prefatus noster Salvator per gloriosam suam Na-
tivitatem, ac per admirabilem suam Resur-
rectionem nobis innuit uenerandum, qui,
quidem dies fuit septimus à Ia-
nuarijs Idibus, et decimus
tertius ante kalendas
Februarias.

F I N I S.

FRANCISCVS

FRANCISCVS STORELIA

ECCELLENTE FABIO

DECVRTIIS

Felicitatem.

Irellus franciscani ordinis splendor; Eccellens, atque doctissime Fabi, in Zimaræ quæsitum de speciebus intelligibiliibus olim à nobis inuulgatum insurrexit, quæ Girellus scripsit, ynacum speculatione de scientia Dei, quam subtilissimus Philosophus Ambratius Grauinas exarauit, iam ad te iunctimus; tūm quia profundissima sacræ Philosophiæ misteria summum (quælis Eccellens Fabius est) Philosophum decent, tūm ut agnoscas, quod tot tanto rūq; beneficiorum, quot, & quāta Illustris tuus Paren Ioannes Andreas Sacri Rēgij Consiliij Præses meritissimus in me conculit (atq; eriam indies confert) non sum oblitus.

Ante leues enim paſcentur in æterne cœri,

Et freta deſtinent nudos in lictore pisces,

Ante pereratis amborum finibus exul,

Aut Ararim Partus bibet, aut Germana Tigrim.

Quam nostro de Curtis, labatur pectore nomen.

Hæc, autem quæ iam iunctimus, Eccellens Fabi, quæso ut velut arram accipias eorum, quæ fulgentissimo Illustris Præsidis nomini sumus consecraturi. Vale, & quod me (vti facis) ames, etiam atque etiam rogo.

AMBRATI DE ALIS APVLI

PHILOSOPHI, AC MEDICI

S P E C V L A T I O .

In qua de Scientia, quam Deus
aliorum a se habet,
disputatur.

Voniam Res illas su
periores tam, & si le
uiter attingere possum
us, tamen ob eius co
gnoscendi generis excel
lentiam amplius oble
ctamur, quam cum haec
nobis iuncta omnia te
nemus, de Scientia Dei
in gratia nostrorum Auditorum, et claris natalibus
ortorum, & ingenij acrimonia præditorum, sermo
nem habebimus, in hanc descendentes arenam. Nu
videlicet primum Ens se dumtaxat, uel etiam alia
a se intelligat? Enim uero, cum in hac ardua diffi
culty quid affirmandum, quidue negandum sit in
medium afferre, multum sit negotij in ea, quam
optimum erit initium, si rationes vtrinq; oppositas
afferemus, ab his auspicantes, quibus Deum alia a
se minime prospicere, solitum est probari. Quippe
quarum prima eiusmodi est. Si Deus alia a se cer
neret ea sane, vel intuitiu, uel abstractiu, vel
simplici, & incomplexa, uel complexa, uel di
scursiu, uel uniuersali, uel particulari, uel ab
soluta, uel relatiua intellectione conciperet; Sed
nulla ex prædictis cognitionibus uidetur ea intel
ligere posse: Nempe non intuitiu; nam tunc ea
in proprio ipsorum esse, subque indiuindui ratione
agnoscet, quare ab illis moueretur, atque per
ficeretur, quod uero consonum non est. Neque
abstractiu, quandoquidem illa non in proprio
eorum, sed alieno esse, nimurum in sua essentia
intelligeret. Quapropter confusè, & non di
stinctè illa rideret, Nam, quod non in se, sed in
alio cernitur, non clare, sed obscurè agnoscitur;
atqui ex diuino intuitu omnis obscuritas, omnisque
confusio relegatur, qua de re alia a se non in esse
alieno concernit. Neque simplici, & incomplexa
intellectione, siquidem vnum dumtaxat, & non
omnia uidet. Neque complexa, & discursiu:
Nam hæ cognitiones è conoscentis imperfectione
proficiuntur, qui planè cuncta simul agnoscere
non ualens, cum non omnia sibi vnicā, atque cla
ra intelligendi ratione præsententur, primo qui
dem ea sigillatum intelligit; subinde uero eadem in
vnum redigens affirmando, uel negando enun
ciationem format, at hæc diuina intellectio mi
cione congruum. Neque uniuersali conceptione,

ipsa enim per abstractionē à singularibus efficitur,
qua non est absq; phantasmatibus, singularia à sen
sibus appræhensa repræsentantibus, sed in Deo sen
sus nō sunt, ob idem quoque singularis esse nequit.
Neque absoluta, nanque uniuersitatis gehitor alie
a se non cognoscit, nisi quatenus illa ab eo sunt ca
usata, ipse uero illorum causa existit. Neque rela
tiua, quoniā esse relatum diuinæ essentiæ additum
est, atque ita in ea compositionem facit, quam ve
rè illa renuit. Subinde hunc idem astruitur in
modum. Si qui cunctis uotis expetendus est, om
niūque eniū parens existit, aliud a se contem
plareur, illud aut per aliud a sua essentia, aut per
eam suo repræsentaretur intellectui; non quidem
per aliud, ne faturi cogamur, illum per aliud per
fici. Neque uero per suam essentiam, quoniā, uel
tunc diuina cognitione illa sisteret, vel ab eius spe
culazione in alterius contemplationem migraret,
porro neutrum horum contingit. Non hercle pri
mum: nam illud in proprio eius esse non cernens,
non clare, sed oscure perspiceret. Alterum vero
minime, ne illud suscipientes, ipsum a nobili ad ui
lem transire cognitionem affirmemus. Denuo, si
summum atque infinitum Ens aliud a se animo con
ciperet, uel illud aequa clare, atque perfectè a se
prospiceret, quod utique band afferendum est: Nā
summum Ens magis se, quam aliud speculatur, uel
non aequa clare, & perfectè, quod neque admiz
tendum est, siquidem in primo omnium principio
esse composicio, alia, aliaque uisione se, & alia
concernens. Insuper, qui ante omnia colendus est,
se aliaque videns, uel simul, uel successu, se, &
alia uidet, sed neutrum ponendum est: Nam si
simul, sequeretur, una plura intelligere, si uero
successu, uel aliena adueniente uisione, sui ipsius
cognitione desiceret, quod prorsus dicendum non
est; uel non desiceret, sed restaret, ergo idem,
quod prius emerget, scilicet Deum simul plura
intelligere. Quin etiam intellectio diuina intel
lectui diuino eadem est, ergo, & intelligibile eidem
erit idem; nam si hoc ab eo erit aliud, & illa erit
alia, at illa (ut dictum est) non est alia, ergo neque,
& intelligibile erit aliud. Immensa itaque sapien
tia aliud a se non cernit. postrem uero si Deus
alia a se non ignoraret, non tantum necessaria,
sed etiam contingentia cognosceret; cum non ma
gis illa, quam hæc uidcantur. Verum si contin
gentia

gentia ab ea perspiccerentur; non amplius contingentia remancerent, sed necessaria euaderent. Diuina nanque conceptio, atque scientia, qua rerum causa existit, necessaria est, alioqui variabilis, atque mutabilis esset; quod omnino uitandum est, qua de re aliorum à se diuina cognitio si esset, è media rerum contingentiam auferret. nempe his pro parte negativa, Deum scilicet alia à se non perspecta habere rationibus explicatis. rationes pro affirmativa parte: Nimirum finem non sub fine, idest Deum illa apprehendere, sunt exponenda. Nam hunc in modum noster intellectus in hoc absterrissima quasito veritatem compertam non habens, ad eam iuueniendam dicitur. Etenim ipse in aliquo habens, atque ambigens perinde se habet, ac homo ambas manus ligatas habens, qui si quo eas dissolvi cupit, indubitate modo unam, modo aliam mouere debet: Nam hoc modo à ligamine illo liberabitur. ob id sane argumentis pro una parte indicatis, non immixta pro opposita rationes adducenda, sunt posterior enim facultas, solutio eorum est; qua ante dubitata fuerunt. harum quidem prima hæc est. Si primus Motor alia à se non prospiceret, quām homo viuus uilior esset, si quidem homini mortuo propinquior foret, qui Jane neque se, neque alia cognoscit, homo uero viuus, & se, & alia uidet, Deus autem se tantum modo, & non alia intelligeret. Præterea, diuinus intellectus humanum superexcellit intellectum: ergo cù bic, & se, & alia cognoscat, & illi idem dengandum non est, alioqui assumpti oppositum conuigeret. Exinde, & postremo, à Deo, & cælum, & tota natura dependet, quare eadem ipsum minime latent: Nam nobilissima causæ, que omnino Deus est, nobilissimus debetur procreandi modus, qui plane per intellectum, & uoluntatem est: primum itaque principium alia à se cognoscit, iam uero tanquam aduersarijs fere cunctis utrinque rationibus oppositis auditis, definiendum est, quid in hac nonfacili speculacione tenendum, quidue res repellendum sit. etenim, quod intendimus explicare tentantes inde exordimur. Deus intelligens est, quoniam à materia est sciens, quam ob rem mens existit, atque rationi minime consonum est, ut una ex parte mens sit, ex altera vero amens, porrò hoc tunc eugenirè, quando se dumtaxat, & non alia intelligeret; quapropter omni ex parte mens existens, & se, & alia cognoscit. In primo utique, scilicet Deum se cernere omnes conueniunt. Is altero uero, nimirum alia à se contemplari, non omnes sunt concordes. quandoquidem Auerroes quinquagesimo primo cōm. Diuinorum duodecimi: Deum se solum, & non aliquid extrinsecum intelligere fateitur: in hocque ipsi Themistio tergiuersatur, cuius quidem hæc sunt formalia uerbi. Et cum hoc ignorauerit Themistius, dicit possibile esse, quod primus intellectus multa intelligat intelligibilia, hoc autem nostro contradicit sermoni: Dicimus enim se solum, & non aliquid extrinsecum cognoscere: potuit quidem Auerroes ad id

asseuerandum impelli ob rationes in principio, hu-
ius speculationis adductas, quibus primum intel-
lectum alia à se non cernere probabatur. Verum
quoniam Deus (ut ante paululum ostendimus) om-
ni ex parte mens existens, & se, & alia perspicit,
quod etiam rationes in oppositum eius, quod in
principio astruebat, indicant; hocque existimare
debemus, sic uerum esse, ut eo nil uerius sit, unde
fit, ut ipsum tenentes, ac contra omnes proteruos
acriter defendantes. primum huic veritati Aristotelem ipsum se subscribere, exinde uero eius si-
miam nempe Auerroem, quamuis inuitum. Item
Alexandrum Aristotelis familiarissimum. Demum
eidem Theologicam consonam esse rationem osten-
damus. Mehercle Aristoteles octuagesimo textu
de Anima primi, nec non decimo textu, atque de-
cimo quarto textibus Diuinorum cœli in Empedo-
clem, Deum discordiam non apprehendere affir-
mantem inueniunt, citè pñlbreque ex hoc uano, fa-
tuoque eius dicto intulit: diuinum intellectum hu-
mano intellectu insipientiorem esse, cum non hunc,
sed illum discordia lateat, rursus idem in Meteo-
rorum primi ex ordine perbellè inuulgauit, interio-
rem hunc mundum superioribus continuari latio-
nibus, quo omnis eius virtus inde gubernetur, re-
uerabat Aristoteles, ex quibus diuinam mentem
hac concipere inferiora deducimus: Quoniam su-
perimo Rectori supremus regendi modus debetur,
quippe qui per intellectum uoluntatemque est. igi-
tur supremus Rector hæc gubernans inferiora, ea-
dem cernit: Nempe Alexander in Aristotelia philosophia uir maximi nominis istuc ipsum olfa-
ciens ex his ad Aristotelis aures. Cum inferiora
hæc curare excerpit. Insuper trigesimo octavo
textu Diuinorum duodecimi à Deo omnia ineffici-
entis causa genere dependere testificans. A' primo
(inquit) principio cùm cælum, tūm natura depen-
det; efficientis enim causæ ipsum, a, vel ab, re-
lati formæ ipsum, per materię uero ipsum, ex, finis
autem ipsum gratia cuius, proprium est designa-
tiuum. Ut domus singulas explicantes causas, ea
ab edificatore ceu efficiente causa, per hanc figuram
tanquam per formam. Ex lapidibus, lignis, atque
cemento veluti ex materia, nostri uera, bonorum
que nostrorum salutis gratia, ceu ob finem esse af-
serimus. Nimirum Aristoteles ratum faciens, tū
cælum, tūm naturam, à Deo dependere, eum ipsorum
efficientem causam esse asseueravit. At uero, vt
significauimus, præstantissimæ efficienti cause præ-
stantissimus efficiendi modus conuenit, qui dubio-
procul per intellectum, atque voluntatem existit:
Deus igitur apud Aristotelem, alia à se cernit, ne-
que ambiguendum est. quin ista eius fuerit mens.
hactenus de Aristotele, Quo autem ad Auerroem
ætinet, dicimus ipsum quoque, etsi per vim in-
hanc se conferre sententiam, idque ostendere per-
facile est. Nam ipse, vt inde auspicemur, septua-
gesimo quinto cōmento Physicorum secundi, quo-
niam ibi Aristoteles naturam ob finem agere de-
monstrat, hoc ait, & in natura, & in dignissimis
entia,

entia, hanc dubium existit fundatum: Nam in illa hoc concessum, finis admittitur quo su-
scipio materiam, ob formam cōsideratur, deum
vero agens ob aliquid mouens introducitur, in hac
autem nempe diuina facultate eodem date funda-
mento Philosophus diuina cōtemplans, Deum ho-
rum inferiorum curam gerere edocere facilissime po-
terit, siquidem natura ob finem agens, illumq; non
cognoscens, à perspiciente ipsum dirigitur, quod
sane aliud esse nequit, nisi primum Ens, quam ob
rem Deus alia à se percipit, quinetiam idem Auer-
roes quadragesimo tertio commento de Anima se-
cundi, hanc pulcherrimam promulgavit senten-
tiā: Sollicitudo (dicens) diuina individuum idem
numero perpetuari non posse videns, miseria est;
hancque ob rem sibi dedit virtutem, qua saltem in
specie perpetuaret. Postremò ad hęc accedit, quod
ab eodem trigesimo secundo cōm. primi de Calo ha-
betur, ubi testatur se diu in hac speculazione, scilicet
cum circularis motus contrarium haberet nec-
nē, magnum suscepisse laborem. Demum à Deo il-
luminatus veritatem in ea reperit: omnino itaque
Auerroes Deum alia à se prospicere, ipsorumque
curam gerere fateri vrgetur, neque illud sibi da-
cum est asylym, in quod fugiens tutus esse possit.
Nimirum Deum, afferuans, alia à se non sub in-
diuidui, sed speciei ratione nō ē, per speciem, non
eam audiendo, qua iuxta illud ē, quod sibi in in-
tellectu conceditur, denominatur species, sed diui-
nam essentiam, que plane ex se habet ē; reliqua
vero ab ea illud participant: quare illa hac ratione
species dici potest, hac vero eius individua. Qui
dem hoc ipsi Auerroy asylum obsequiū nequit, quando-
quidem à veritate obstrictus, qui testificetur Deum
alia à se, et in sui essentia, et in proprio illorum
ēsse videre, effugere non potest, hoc autem ita de-
monstratur; enim uero Auerroes antequam in iam
enarrata difficultate, nūm motus in orbem factus
contrarium suscipere, nēc nē, à Deo fuisse illu-
minatus, eius veritatem ignorabat, hocque sibi
non ut in essentia diuina contento, sed ut in pro-
prio sui ēssē conueniebat. Nam quatuor in illa,
ipsomet Deus erat cuncta cognoscens, nulliusque
tignari in proprio uero sui ēssē ab illo distinctus
erat, omniumque nescius: qua de re ea fuit illus-
tratus ratione, qua cognitus fuit, at ut in proprio
sui ēssē; non ut in essentia diuina lumine fuit suffi-
sus, in illo enim, et nō in hoc ēsse lumine indigebat:
Auerroes ergo in proprio sui ēssē, subque individua
ratione, et non in essentia diuina, subque speciei
ratione dumtaxat à Deo cognitus fuit. Ceterum
hunc firmissimā veritati, qua Apollinis oraculum
verius non fuit; Theologica attestatur ratio. De-
us nāque omnes homines particulatum iudicaturus,
cunctos eorum actus, quisāne singulares sunt, cer-
nit, quando, et quomodo singuli sunt, cognoscens
istuc ipsum his confirmatar, qua Hebreorū quarto
egregie scripta sunt. Deus cordis cogitationum,
intentionumque discretor est, neque creatura vlla
in eo conspectu inuisibilis est, omnia autem nuda-

et aperta oculis eius, ab eadem quoque veritate
non retraxit se Aristoteles ipse, de quo minus vi-
detur, qui (in Auerrois confusione hoc dictum
sit) capite decimq; Ethicorum decimi perbellic elo-
quitur. Deus (inquit) opium cognatoque gal-
dens, perinde cum ac amicus alterum amicum vi-
sat. Enim uero quām vani, fatui, atque mendaces
sunt, qui (ut suum defendant Auerroem) aristotelem
testantur ibi non vere, sed probabiliter, ac
moraliter loquutum ēssē ex his liquido constat,
quibus supra ipsum Auerroem (ut hanc fateretur
veritatem) impulsus: Aristoteles namque si illa
dixisset, non quia vera putasset, sed ut vulgum,
quem moralia docebat, sub legi iugum misisset, cur
mundum hunc superioribus afferuit continuari la-
tionibus, ut inde omnis eius virtus gubernetur;
regimen quippe hoc, cum à perfectissimo sit mode-
ratore, erit etiam perfectissimo gubernandi modo;
quippe qui per intellectum, atque voluntatem
existit, quare vere ex Aristotelis sententia uni-
uersitas hac à Deo recta, atque gubernata, ab eo
deinde non modo, ut in diuina essentia contenta, ve-
rum etiam, ut in proprio sui ēssē, intelligitur. Nam
in hoc, et non in illa indiget regimine, cum hic, et
non mihi ab alio dependeat. Quoniam veritatē ipsam
docere tentasse, non sat est, sed etiam eam à calu-
mnijs vindicare necessum est, aliud pro huius ardui
quæstiū sigillatione reliquum non est, nisi ut obie-
ctionibus illi contradicentibus respondeamus, quam
ob rem cum Deum alia à se intelligere abnuebatur,
idque compluribus probabatur medij, primo qui-
dem, si illa cognosceret, vel intuitu, vel abstractu-
m cerneret, at neutrō modo ea apprehendere
potest. quare. Et c. Dicendum est, Deum alia à se
vno actu, et intuitu, et abstractu perspicere,
abstractu sane in sui met essentia; neque quoniam
illa non in proprio ipsorum ēssē, sed alieno, nimi-
rum in sui ipsius essentia videt ea imperfecte cer-
nere emerget. Tūm, quia diuina essentia exactissi-
mè quo ad omnia illa representat. Tūm quia di-
uinus intuitus in ipsa essentia, quippe qua illarum
similitudo est, non silit, sed ad res ipsas termina-
tur, secundō tamen; primo vero in suam essentiam
intuitu vero, quia nūmquidque in proprio ēssē
cognoscit, neque, quia eas in suo ipsarum ēssē cer-
nit, ipsum ab eis moueri, atq; perfici afferere vrgemur:
Nam alia diuina scientia non primum, sed
secundum existunt obiectum, quare illius ipsa mi-
nime sunt causa, sed bene illorum ipsa. Nempe
hoc in loco nos illud præterire non debet, videlicet
Deum sub alia, atque alia ratione aliud à se cognosce-
re, idemque non cognoscere; cognoscere quidem
sub ratione terminantis, veram non primo, sed se-
cundo, quoniam in virtute prīmi obiecti, quod sua
est essentia, in qua omnia continentur, id euénit:
ignorare vero sub motu, atque in primo termina-
tū ratione, siquidem nihil aliud à primo Ente,
eius intellectum mouere, nec primo terminare po-
tē, alioqui in alio quam in se ipso perficeretur.
Insuper eum idem per hōs ostendebatur; nimirum
quoniam

quoniam neque simplici, & incomplexa, neque complexa. Et discursiva, id fieri poterat intellectione: nempe illud hunc diluimus in modum videlicet Deum, & se, & alia simplici perspicere intelligentia, affirmantes; qua sane, neque unum quin plura, nec plura, quin unum contemplatur. Unum quidem cœu primum obiectum, primumque sua intellectionis terminum, plura vero, tanquam secunda obiecta, secundosque eiusdemque intellectionis terminos; obiectum porro primum, primusque terminus sua est essentia, obiectum vero secundum terminusque secundus cetera sunt ab illa diuersa, quæ plura existunt; nec quia diuina scientia simplicissima est, eam compositiones, & discursus ignorare putandum est: Nam quamvis in diuino intellectu nulla sit ipsorum enunciabilium compositio, vel diuisio, nec discursus, tamen hec non ignorat, siquidem ipse nostrum videns intellectum, in cuius potestate hec cuncta sunt, illa certit: quare predicta ipse non cognoscit componens, neque discurrens, sed simplici intelligentia, quae utique sua est essentia, diuini intellectus species omnia illi exactissime representans. Vnde veluti materialia immaterialiter cognoscit; ita enunciabilia non enunciando, discursusque non discurrendo, sed simpliciter intelligit; id autem in quo idcirco Deus alia à se videre negabatur, quia ea, neque universalis, nec singulari perspicit intellectione: ita prostrigamus. Scientia nanque diuina, & universalis, & singularis est; universalis quidem non per abstractionē à materia, sed per essentiam, quandoquidem esse diuinum, quod ipsius Dei existit intellectio, universalis est per essentiam. Singularis autem, non, quia singularia diuinum moueant intellectum, sed quia illius secundum sunt obiectum in primo obiecto contentum: non ergo ad hunc modum ponentes in Deo cognitionem universalē, & singularem, vt dicamus in eo sensum, qui singularis est, reperiri cogimur: quod autem subinde adducebatur, Deum ideo hec ignorare, quia ut ea absoluta, vel relativa intelligat intellectione, fieri nequit, per id demolimur. Nempe primū Ens omnium causa existens se, & alia cernens, se ut causam, alia vero, ut causata conspicit, atque hec sua intelligentia absoluta est, non relativa. Nam esse cause est relatum relatione non ipsi cause, sed causa adiuta, causa nanque, & effectus non eadem adiuvicem referuntur ratione: si quidem effectus non autem causa per aliquid sibi additum refertur: id autem, quod postea obiecitur, si Deus non modo se, sed etiam alias cognosceret, vel simulse, & alia, vel successivè perciperet, & neutrum esse posse ostendebatur, ita soluitur; intuitus quippe diuinus in suę essentię visione non sifit. Nam ad res ipsas ab ea alias etiam terminatur, secundo tamen, nec inibi, id est in ea intellectione successio, vel ordo, vel pluralitas admixtatur, sed bene hec ad hunc sensum inter cognita sunt: Nam huius intellectionis (velut supra exp osuimus) primum obiectum; priusque terminus ipsa existit essentia, cetera vero

secundum. Etenim à ceterarum instantiarum rea sumptione, atque retextu supersedentes, ea subiciemus, quibus illas quisque propulsare valeat. Hec autem eiusmodi existunt. Deus cuncta sua in essentia cernens, ea aliqua cum distinctione in ea reperta non perspicit, quandoquidem omnia in una indivisiibile essentia, tanquam in sue intellectus primo, & obiecto, & termino, nec non cœu in causa omnia recte indivisiibiliter simplicissime, eminentissime, atq; perfectissime continent, distinctione vero, & diuersitas visis in rebus inheret; quapropter eadem intelligentia, eodemque amore se, & alia intelligit, atq; amat, idemperitate, atque equalitate in intellectu, atque amore ipso, diuersitate vero, & inqualitate visis, atque amatis in rebus adiumenta. Præterea Deus cognoscens omnia, quæ infinita sunt, infinitum perspicit; neque hoc rationi dissont est: Nam quamvis infinitum quatenus infinitum, per modumque infiniti, numerum eius partem post partem enumerando, ignoratur, cum hec eius enumeratio fieri nequeat, alioquin se non infinitum, sed finitum esset, tamen ut à diuino cernitur intellectu, per modum finiti videatur; nulla enim in eo pars est, quæ ab ipso non intelligatur, cum nulla sit quin per diuinam essentiam simul atque distincte suo representetur intellectus; quod itaque in se infinitum est, ut comprehensum ab intellectu diuino finitum est, quia nihil in eo est accipere, quin sibi sit perspectum. Deus itaque quemadmodum materialia, immaterialiter, complexa, simpliciter, successionem babentia, simul, ita infinitum finite comprehendit; neque se perspiciens alia non cernit, neque contra nimurum alia concernens, se non videt, neque a suis visione in aliorum visionem migrat, atque mutatur: sed simul cuncta percipit, prius tamen Natura, atque principaliter suam essentiam; secundo vero alia, quapropter intellectus diuinus in aliorum à se scientia minime vilescit. Nempe his, quæ dicta sunt, duo sunt adiencia, quorum alterum est, rationi hanc dissont esse, intellectum infinitum, illimitatumque cuiusmodi diuinus est intellectus, simul plura, ut plura concernere; alioquin infinitus, atq; illimitatus non esset; alterum autem est, quam scientiam de contingentibus Deus tenet, necessaria est; non quidem absolute, sed ex suppositione; ad hunc quoque modum infallibilis est; quam ob rem è medio rerum contingentiam minime auferit; non est ut in praesentia pertractetur, num radix ipsius contingentie (vt Theologus uult) ita sit diuina uoluntas, quod si cause secundæ auferentur, adhuc contingentia remaneret; vel, ut Philosophi sentiunt, illa sit duntaxat causa secunda; neque est ut modo perscrutari velimus; num Aristoteles tenens primam causam, necessariò agere, atque mouere possit (cess Diuino Thomę visum est) ipsam saluare contingentiam, vel eam (vt Scoto arrisit) defendere nequeat. Enim uero ex hactenus explicatis, non modo obiectibus aduersus hoc, nimurum primam causam, & alia sc., & in proprio ipsorum esse

conspicere efformatis, sed estiam cunctis alijs, que
efformari possent, quisque illa considerans satisfa-
cere validus erit. Haec quidam dicta sint, in pre-
senti speculatione, quam superis auguste annuentibus;
alia sequetur indagatio, plane non minus de-
siderata. Num scilicet humanus intellectus ma-
gnitudini coniunctus substantias abstractas intui-
tiva cernere possit intellectione; huncq; in modum
per quas descendimus scholas, ascenderimus de-

scedimus sane, iuxta quem inuestigantes modum,
supremus ille intellectus hac infima cognoscit:
ascenderimus autem, quanam indagantes ratione
humana mens ipsum infinitum, atque supremum
Ens prospiciat: quas ob res reliquum aliud non est;
quam ipsum cunctis rogare uotis, ut hoc, aliaque à
nobis absolui posse, concedere dignetur. Interim
vero vos candidati inuenies felicem studiosamque
in Deo pinnatis vitam.

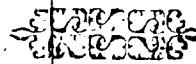
Finis, in quo, cunctisque in alijs laus sit
omnipotenti Deo.

ENARRATIO DE SPECIEBUS INTELLIGIBILIBVS SECUNDVM

VIA M MAGNI COM. AVER.

Aedita à Magistro Hieronymo Girello Brixieni aduer-
sus Marcum Antonium Zimaram.

Quid spe-
cies intel-
ligibilis.

N bac enarratione, quatuor
obseruare necesse est: primum
quid nominis speciei intelligibi-
lis: super enim banc rationem
fundatur tota hec dubitatio. Est
autē species intelligibilis qua-
litas quedam spiritualis ha-
bens esse fixum, & permanens in intellectu possi-
bili formaliter, siue (ut ait) subiectiè causata
ab intellectu agente, & phantasmate, repre-
sentativa quidditatis in se per quam intellectus habi-
tualiter assimilatur obiecto, praecedensque actualem cognitionem obiecti.

Secundum, quid intellectus possibilis, est enim
secundum Auerroym. 3. de Anima com. 5. Id quod
est in potentia omnes intentiones formarum mate-
rialium vniuersalium, & non est in actu aliquod
Auer.

Entium antequam intelligat istud, & in com. 18.
eiusdem tertij dicit, quod intellectus possibilis effi-
citur omne modo similitudinis, & receptionis: Ale-
xander vero peripateticus primo de Anima cap.

de Intellectu pratico, & speculativo, aliter de-
scribit intellectum possibilem, inquiens. Est enim
possibilitas, & promptitudo quadam scilicet suprema
secundum anima rationalis ad formas excipiendas tabella
Alex.

nondum inscriptę per similis: nam in tabella consi-
deranda sunt quatuor. Primum, substantia tabellæ
cui intellectus non assimilatur, quandoquidem non
est substantia, sed facultas insita substantia. Se-
cundum promptitudo siue facultas ad excipiendas
omnes figuræ. Tertium, priuatio figurarum: quar-
tum, ordo siue relatio ad figuræ in actu. his tribus
intellectus per similis est ante intelligere: est enim
facultas in qua fundatur priuatio omnium intelligi-
bilium, & ordo siue relatio ad omnia intelligibilia.

Tertium species intelligibilis est, in duplice dif-
ferentia, quedam enim dicitur impressa in intellectu
sicut accidentis in subiecto, de qua dictum est in
prima obseruatione. Altera non expressa, & est
quidditas rei, siue forma in esse cognitio existens in
intellectu, ut cognitum in cognoscente.

Quartū obseruare oportet, id quod resert Auer-
roes in 3. disput. in solut. 18. dubij contra Algaze-
lem, ubi ita scribit forme Entium sensibilium ha-
bent gradus in esse, & vilius est esse earum in ma-
teriis, deinde esse earum in intellectu humano est
dignius, quam esse earum in materiis; deinde esse
earum in intelligentijs separatis est nobilius quam
esse earum in intellectu humano: relicti igitur ex-
tremitate dubitatio nostra erit de firmis rerum sensi-
bilium

Species
accidentis
2.

Opinio
Alex.

bilium quomodo, & qualiter habeant esse in humano intellectu.

Ad hanc dubitationem primo videtur quid senserit magnus ille peripateticus Alexander; Qui in primo de Anima cap. de Intellectu secundum actum videtur dicere, quod species intelligibilis nul aliud sit quam quidditas sive forma abiecta a materia actu intellecta; dicit enim, quod intellectus in actu est species intellecta; species non intellecta non est species intelligibilis, quodammodo species intelligibilis sit ratio cognoscendi non cognita, ergo, & in eodem cap. dicit. Cum se intelligit procedenter, & per se speciem intelligibilem intelligit; per accidens autem esse ipsam, ea de causa, quod intellectui accedit, ut cum intelligit illud fiat, quod a se intellectum est: antequam igitur actu intellectum intelligat ipsum intelligere, & id quod intelligitur mutuo referuntur, atque opposita inuicem habentur, velut ea, qua sunt ad aliquid. Cum vero & vtraque in actu prodeunt, & unum fiant, cessat oppositio; manifestum est ergo secundum Alexandr. quod species illa intelligibilis non est forma impressa in anima, sed quidditas abiecta a materia actu ab intellectu cognita.

Contra hoc quispiam dubitaret, quoniam Alexander. cap. de Intellectu pratico, & speculativo reddet causam, quare anima dicatur esse locus specierum non tota, sed intellectiva: dicit, sane vero cum possit species excipere, ea de causa specierum locus dici potest. Respondet quod loquitur de se expressa, quae dicitur quidditas seu forma separata a conditionibus materialibus.

Hac dicitur esse sententia Lucidissimi Themistij, qui in 3. de Anima cap. 52. respondens quod anima sit omnis res, & forma formarum inquit, recte igitur dictum videtur, animam esse omnia, quando nulla res est, cuius formam aut sensu, aut mente non usurpet: inde sumitur, ut anima cum omnibus formis eadem fiat, non tamen cum materia earum & mole, neque enim lapis in anima est, neque ignis, neque terra. Ita relinquitur, ut animam effici formas rerum dumtaxat dicamus, neque non illud obstat, quod si ita sit ratio rationi, & forma formam misceri, connectique videatur, quandoquidem ad instrumentum manus habetur, manus enim instrumentum super omnia instrumenta est, ut per quam instrumentorum omnium usus constat, eodem modo dicere animam formam formarum par est, quia rel. quae formae per animam cognoscuntur, sed formae quae per animam cognoscuntur non sunt species intelligibiles, sed formae in esse universalis, & quidditatis. ergo anima est forma formarum in esse universalis. hinc colligitur quomodo anima per intellectum fiat lapis, & lignum, ceteraque non in esse naturali, sed intentionalis, quoniam ea quae habent eandem formam, habent idem esse, anima autem per intellectum formatur eadem forma, qua formatur materia lapidis. ergo habet idem esse, non eodem modo essendi.

Opinio
Themi-
stij.

Auerro.
sententia.

Hanc sententiam sequitur Magnus ille Commen-

tator Auerroes unde in 3. de Anima tex. 37. Arist. recapitulans ea, que dixit de esse anima, & de eius virtutibus, ita scribit: dicimus iterum quod omnia ea, que sunt, quodammodo est anima, dixit quodammodo, quia non est anima simpliciter, & secundum naturam, sed per intellectum fiat omnia modo similitudinis, & receptionis, ut inquit Auerroes. 18. in tex. autem 38. querit Arist. si anima est quodammodo omnia necesse autem est, aut ipsa aut species esse: ipsa quidem igitur non sunt; non enim lapis secundum naturam est in anima sed species; quare anima sicut manus est, manus enim est organum organorum, & intellectus species specierum, & sensus species sensibilium, ubi obseruare oportet, quod in translatione Arabica loco speciei ponitur forma, ideo Auerroes. in 38. super his verbis ita notauit, & quia non sunt nisi duo modi, necesse est, ut intellectus sit intellectum existens extra animam aut formam eius, & similiter sensus cum sensato, & impossibile est, ut ipsum sicut intellectum aut sensatum per suam formam, & suam materiam, aut naturam, ut antiqui opinabantur. Tunc enim quando lapidem intelligeret, esset lapis, & lignum, remanet igitur ut illud, quod existit in anima de entibus sit forma tantum, & non materia, nam secundum Auerro. Materia cum non habeat esse universalis neque sit in actu habens quidditatem, ut testatur in primo Physi. tex. 69. super illis verbis, subiecta autem natura &c. non potest per se esse intellecta, sed forma duntaxat abiuncta a conditionibus materialibus est illa, quae per se potest esse in intellectu, ideo recte dixit Auerro. remanet igitur ut id, quod existit in anima, de entibus sensibilibus, de quibus sermo nosler est, sit forma tantum non materia.

Nec valet interpretatio Marci Antonij Zimare, qui in sua questione ordinaria de speciebus dicit ad auctoritates autem Auerro. que videntur sonare, quod intellectus possibilis recipit formas rerum materialium in esse scilicet universalis, dico quod per formas commentator intelligit species, cuius signum est, quod Arabes appellant formam illud quod nos dicimus speciem, ut pater 3. de Anima tex. commen. 6. ubi litera nostra habet, intellectus est locus specierum, litera translationis Arabicæ habet, intellectus est locus formarum. Similiter in tex. com. 38. ubi litera nostra habet, lapis non est in anima, sed species: litera translationis Arabicæ habet lapis non est in anima, sed forma: similiter in 3. textu eiusdem, ubi habet litera susceptivum autem speciei, Arabicæ habet, sed recipit formam &c.

Interpretatio huius viri magis distat ab opinione Auerrois quam calum à terra, forma enim lapidis habet duplex esse, scilicet naturale, & extraneum, naturale in materia propria, extraneum in materia aliena, verbi gratia in intellectu, hoc declarauit Auerroes. in 3. disputatione in solutione. 18. dubi, ubi ita scribit in translatione vera, & iam habitum est eis de intellectu humano formam habere duplex esse, esse quidem intellectuale cù spoliatur à materia, & esse sensi-

Erasme
Zima.

Impu-
gnatio
positio
Zima.

sensibile, cum fuerit in materia, verbi gratia lapis habet formam materiale, & est in materia extra animam, & formam, que est comprehensio, & intellectus, & est abstracta à materia in anima, de hac forma, ut habeat esse uniuersale, et in intellectu loquitur Auer. in hisce auctoritatibus. Anima est locus formarum, & lapis non est in anima. 3. 4. forma siue quidditas lapidis, cōpositū enim in via Auer. non est in aīa ratione materiæ, quæ à seipso abstracta esse non potest, neque formare in intellectu, cum non habeat rationē actus quidditatiū: id igitur quod est in anima est forma in eo idēo uniuersalis, unde p̄rīmo meta. loquens de cōprehensionib⁹ uniuersali bus dixit, & sunt forma, & 12. meta. com. 14. forma eius, quod sit est in anima, & 7 meta. com. 37. est autem uniuersale forma declarans, &c. & com. 43. est autem genus forma uniuersalis, et differentia forma particularis, & primo cōsili. com. 92. Forma non est subiectū uniuersalitatis, & iste est intellectus cuiuslibet forme. Hac autem forma est quidditas rei, ut habeat Auer. infinitis locis, quidditas autem non est species intelligibilis, ut notis est loquendo de specie impressa sicut ipse loquitur, non est igitur consentaneum rationi referre formam ad speciem intelligibilem, quā p̄nquam somniauit Auer. nec preceptor eius Arist. 38. ad quidditatem, hinc colligetur, quod anima secundū intellectū est locus formarum, scilicet uniuersalium, & quod forma lapidis est in aīa, & loquitur de forma lapidis relata ad materiā non ad sp̄ēm quā statim adiecit forma lapidis est in aīa non materia.

Contra
Zim.
arg.

Præterea arguitur contra M. Ircum Ant. Zim. Si species intelligibilis esset in intellectu formaliter secundum Auerrem, ut ipsa faciatur, haberet esse fixum, & permanens, immò perpetuum in ipso intellectu, sed consequens est contraria Auer. 3. consequentia deducitur supponendo, quod omnis quod desinet esse aut à suo contrario, aut ad corruptionem subiecti, aut propter absentiam conservantis, aut tandem propter desolucionem sui termini. Exemplum primi, ut calor: exemplum secundi, ut accidentia, quae sunt in substantiis primis: exemplum tertii, ut lumen in aere, quo id desinet propriei absentiam corporis luminis: exemplum quarti de relatione desinente propter desolucionem sui termini, his stantibus deductur consequentia quoniam species illa in intellectu, nullo agente expelli posset, ut patet inductione: quod autem consequens sit contraria Auctroem manifestum est ex 3. de Anima com. 39. ubi scribitur, quod nescire est, ut forme sint existentes in intellectu secundum velocitatem, & rem velocitatem transmutata non fixam, & quod illa eadem forme sint existentes ex ira animi in rebus sensibilius secundum quod habitus existit in habente habitum, & fixa in re patiente; si igitur species intelligibilis remanearet in intellectu transeunte intellectu actuati, tunc non remanearet sicut res velox transmutationis, imo sicut habitus. Ut hanc illud Gaudens. testig. de Animi. q. 16. dat alii responsiones, prima, forte vult dicere Auer. in illa auctoritate, quod ipse forma quantum ad intellectu

actualem, & quantum ad dispositionem propinquā ad intelligendū non sunt fixa in intellectu, sed quantum ad species: primo receptas bene sunt ali qualiter fixa, & et habitus intellectus. Secunda responsio, aliter dicunt alii, quod hoc prout tantum dicitur; Gancit Cōmen. quia quātūcunq; species remaneat post daueris. intellectione actualem, in semper indiget ad suam conseruationē phantasmate, tanquam conseruante propinquō, sicut lumen in diaphano indiget lumine corporis luminosi, & species in speculo indiget obiecto cuius est species. Talis autem forma non meretur dici habitus, neque aliquid fixum, sed res ve locis transmutationis non fixa, & sequitur Ioannes respondendo: hoc autem dictum quamvis sit subtile, tamen forte non est omnino verum, quia constat, quod formæ existentes extra aīam in sensibiliibus sunt ibi per modum habitus, & fixa, ut dicit Cōmen. Et in omnes formæ oīum istorum inferiorū dependent in conseruari ab influentiā cœlesti, in tamen per se non esset cœlum, non esset aliqua istarum formarum secundum Cōment. in de substantia orbis, & Arist. iatis invict in p̄f. Meltheo. op̄oret mundum istū contiguum esse latioribus superioribus, ut omnis virtus inde gubernetur. Sed contraria primi responsio: è primō in 2. imp̄gna statutur autem. Auer. dicens in eodem com. in imagine 3. non prime enim sunt aliqua sensibilitas intellectui, & sunt ei respon. loco sensibilita non materialit, ubi aperte dicit, quod imaginēs siue similitudines sunt de genere rerum sensibiliū.

2. ratio.

Præterea Species intelligibilis non possunt habere esse fixū in intellectu, ratio, quia id quod habet esse in materia extranea non habet esse fixum, & per modū habitus; forme rerū materialium etiā mediatae specie intelligibili habent esse in intellectu, tanquam in materia extranea, ergo non possunt habere ibi esse fixum. Materialiter patet de sensibili habente esse medio, & in sensu. tanquam in materia extranea, in qua habent esse velocis transmutationis.

3. ratio.

Præterea Si forma in intellectu mediante specie haberent esse fixum, & permanens, magis deberent dici habitus in intellectu, quam in materia propria; patercōsequentia, quia firmius habent esse intellectus, ubi non habent contrarietatem, in materia vero propria possunt expelli, & habent contrarietatem. Consequens est autem contra Auer. dicentem, quod illa eadem forme sunt existentes exteriori animi in rebus sensibiliibus, secundum quod habitus existit in habente habitum:

2. resp.

Circa secundam responsionem: non oportet in multum morari, quoniam ipsa emet Ioannes facit illam non esse veram, & notanda sunt verba illius doctiss. viri, in quibus dicit in ista. q. locutus sum, ut plures.

Amplius contra Zim. probando, quod intellectus sequitur non recipiat aliquid formaliter, sed duntaxat com. contra prehensionem; & perfectius non aliter recipit intellectus possibilis formas speculatiuas, quā corpora cœlestia formas abstractas, & quā intelligentia dicit. Sed corpora cœlestia non possunt formaliter, et in intellectu recipere formas abstractas, neque una in telli-

1. respon
sio Ganc
dauensis.

telligentia alia ergo. Maior patet quicunque. Auer. 3. de Aia cōmen. 14. vbi habet hęc verba. Intelligendū est hic, q̄ hęc noīa. scilicet pōia, & receptio, & perfectio modo & quicunque dicunt cū eis in rebus materialibus. Vnde nō est opinandū, q̄ prima materia est cā receptionis, sed cā receptionis transmutabilis, & est receptio huius singularis, cā autē receptionis simpliciter est ista natura, & ex hoc modo fuit possibile, q̄ corpora cœlestia recuperent formas abstractas & intelligerent eas. Minor patet, quia oīa illa sunt substantiae, ergo non inherenter receptibilita, hęc ratio est Alexandri Achillini.

Ratio Zim. 2. contra se. Solutio. Prēterea, sic ratiocinatur Marcus Anto. Zim. cōtra seipsum. Nulla substantia intellectualis recipit in se aliquod accidens. Sed intellectus possibilis est substantia intellectualis ex 3. de Anima ergo. Major patet. 12. metaph. cōmen. 15. Ad hanc rationem ipse respondet inquietus, aia intellectua potest considerari dupliciter, uno modo in se, alio modo, vt assistat orbi humano: secundū Auer. primo modo nō recipit aliquod accidens, nec sua intellectio est accidens, que est intellectio eterna, sed secundo modo bene recipit aliquod accidens, quia accidit ei, in quantum intelligentia est, q̄ assistat orbi humano, & quod sit ultima in genere entium abstractorum.

Impugnatur ratione subiecti accidentis. Contra hāc response, sic instauratur: q̄ pro declaratione rationis Animaduertere oportet, q̄ de ratione subiecti accidentis est, q̄ habeat naturalem quandā potentiam passiū ad illud suscipiendum (loquor de accidente qd̄ naturaliter natū est in esse illi subiecto) vt graue respectu motus deorsum, ex hoc sequitur, q̄ quo cunq; alio variato remanente, tamen ratione subiecti cōtali potentia illud subiectum poterit tale accidens recipere, vt patet de gravi, qd̄ siue sit in aere, siue in igne, semper poterit motū deorsū recipere, cū autē intellectus humanus habeat naturalem quandā potentiam ad suscipiendā speciem intelligibilem secundū te, & ipsa nata est naturaliter esse in intellectu, sequitur necessariō, quod siue sit assistens orbi humano, siue non, semper poterit illam speciem suscipere.

2. ratio. Prēterea si p̄ talem assistentiā aia intellectua recipere species, & sine tali assistentiā nō recipere, sequeretur, q̄ illa assistentia recipere, aut esset anima intellectus ratio recipienda, cōsequentia deducitur: quia in se nō recipit secundū te, & per assistentiā recipit, ergo aut assistentia recipit, aut dat animę rationem recipienda, neutrū autē est verū, ipsa enim nō recipit, vt notū est, neq; dat animę rationem recipienda, quia assistentia ad corpus nō est ratio recipienda formam spiritualē, & incorpoream. Manifestū est autē, q̄ species est forma spiritualis, & assistentia orbi humano est assistentia ad corpus. Vnde Doctor subtilis in quarto sententiā dicit. 45. quęst. prima. Idicit q̄ in intellectu non est substantia species intelligibilis nō necessariō requiritur coniunctio eius ad corpus, ergo per nō coniungi ad corpus nō se habet aliter in recipiendo speciem intelligibilem, consequitā patet, quia substantia nō aliter se habet in recipiendo accidens, ppter v.

riationem eius, qd̄ nō est ratio recipienda illud, nac aliquo modo necessariū in recipiendo: ipsa autē, una ma secundū se est substantia speciei intelligibilis, quia aliter Angelus nō posset esse substantia talium specierū; Antecedens probo, quia species ista est forma simplex, & immaterialis dicēte Auerroe. 3. de Aia com. 18. q̄ intellectus agens transfert obiectum de ordine in ordinem, qd̄ non intelligendo nisi de ordine materialis, & extensibilis ad ordinē immaterialē, et inextensibilem, sed nihil simpliciter immaterialiter recipitur in intellectu, in quantum coniunctus est simpliciter corpori, quia si in quantum sic, vel ergo in toto primo, vel illa coniunctio erit aliqua ratio recipienda. siue sic, siue sic, recipientum non erit omnino immateriale; isto modo, hęc refert Scotus in illo loco.

Confirmatur hęc opinio auctoritate Augustini, Roborem de Trinitate cap. 3. vbi ait cessante actu cogitandi nihil manet in intelligentia, seu postquam conuersa est ad memoriam recipit ab ea.

Poſte aquā declaratū fuit, q̄ in intellectu possibili nō recipitur species intelligibilis formaliter subiectū, quispia dubitare posset d̄ cognitione actuali, an scilicet sit in intellectu possibili per realē inherentiā; hęc dubitatio soluitur ab Auerro in tertia disput. 18. dubij, vbi declarat, q̄ forma rei sensibilis, vt habet esse intellectuale, & separatum à materia dicitur intellectus, & ratio est qm̄ omnis forma separata à materia dicitur intellectus, & ex hoc arguit Auer, argumento à minori, si forma lapidis ī esse intelligibili dicitur intellectus abstractus ab aliis, multo magis intelligentia, quę est abstracta secundū naturā erit simpliciter intellectus, Eadem quoq; forma, vt est in anima, dicitur comprehensio actualis. Ad questionem ergo quādō queritur an cognitione actualis sit accidens, inberens intellectui realiter, respondeo, q̄ non: qm̄ forma ī esse uniuersali habens esse in intellectu possibili, ne cognitionē in cognoscē dicitur comprehensio, quę nō distinguitur re à re comprehendenda: eadem n. quidditā, vt habet esse intellectuale dicitur intellectus, quia forma abstracta, et dicitur comprehendens, siue actualis cognitionē ī quantum est in intellectu possibili, per modū formē ī esse intentionali, et nō ī esse realē; vt autē appareat intentio Auerrois, ponēda sūt eius verba, vbi dicit verbi gratia lapis habet formā materialē, & est in materia extra animā, & forma, quę est comprehendens, et intellectus, q̄ est abstracta à materia ī aia. Sequitur necessariō apud eos, scilicet Philosophos, vt sint hęc entia abstracta simpliciter intellectus absoluū qm̄ cū fuerit intellectus ī eo, q̄ est abstractus ab alio, tūc ille profecto, q̄ est abstractus simpliciter, multo magis debet esse intellectus, & sic sequitur apud eos, vt id qd̄ intelligunt hęc intelligentia, sint forma horū entū, scilicet ī esse intellectuali, & ordo repertus ī hoc modo, sicut est ī intellectu humano, nā intellectus humanus ī actu nihil aliud, est nisi comprehendere formas entū, scilicet ī esse intellectuali ī eo, q̄ sunt absq; materia, & verificatiū est apud eos, ex hoc, q̄ entia habent

bent duas entitatis, entitas quidem sensibilis, & entitas intellectualis, & proportio entitatis sensibilis ad intellectualem est sicut proportio factorum cum scientia facientis.

Nec viles responso Marci Antonij Zimare dicentis, q[uod] forma ipsa est cōp[re]hensio rei contra, non est vera secundū prædicationē identicā, sed causalē, ideo intelligenda est in hoc sensu quod forma est causa partialis intellectus, siue comprehensio[nis], quia omniū cum intellectu causat comprehensio[nem] sicut causa: hae responso directe est contra Auerroim assimilantem intellectū humanū intellectū i[n]tellec[tū] in hoc, quoniam sicut forma rerum sensibilium in esse intellectuali sunt in intellectu intelligētiarum, ita in humano intellectu, differunt autē, quia persicunt intellectū humanū ob eius maximam imperfectionem, intellectū vero intelligentiarum non persicunt, forma autem in ipsis intelligentiis sunt ipsa comprehensio per identitatem quandoquidē in eis comprehensum, & comprehensio sunt unum, & idem, ergo etiam in humano intellectu.

Præterea in eodem loco declarat Auerro. quod intellectus nullam causalitatem habet præcipue efficiam, sicut supponit ille, quoniam in comprehensione se habet, ut potest, et forma cōprehensa, ut forma est tota perfectio intellectus, & q[uod] hoc sit manifestū videamus verba Auerrois dicentis. Et quoniam comparauerunt inter has intelligentias separatas, et intellectū humanū tenuerū, q[uod] iste intelligentia sunt excelsiores intellectū humano, licet comunicent cū intellectū humano, cū intellectus earū sint forme entiū, & forma vniuersalitatisq[ue] earū est id quod comprehendunt ex formis entiū, & ordine earū, ut intellectus humanus est id, q[uod] cōprehendit ex formis entiū, & ordine earū; Sed differunt, quoniam forma eadem sunt causa intellectus humani, persicitur enim ab eis, sicut persicitur res quae reperitur cū forma sua. Ecce q[uod] tota perfectio qua est in intellectu possibili est ab obiecto tanquam à forma manifestū est, autē secundū Auer. q[uod] tota perfectio rei est à forma, & ideo cū apprehensio intellectus sit quādā perfectio ideo non ab intellectu oritur, sed duntaxat à forma intelligibili:

Contra hanc opinionem instat Moderni duobus fundamentis. Primum fundamentum, quod accidit alicui præter eius corruptionem est accidentis; Sed comprehensio actualis accidit intellectui præter eius corruptionem ergo &c.

Secundum fundamentum, quod aduenit enti completo in specie est accidentis, comprehensio actualis aduerit intellectui, siue homini per intellectum. tanquam enti completo in specie ergo comprehensio actualis est accidentis.

Respondetur, quod cū cōprehensio siue intellectio n[on] aliud sit quam forma intellectu, ut dictum est, forma vero intellecta in esse vniuersali non est in intellectu per formalem inherētiā, sed duntaxat per quandam præstantialitatem, & sicut cognitum in cognoscente, siue sicut locatum in loco 3. de Anima tex. 6. ideo intellectio non est in intellectu per

formalem inherētiā.

Ad primum fundamentum respondetur, quod si ut intellecta vniuersalia semper sunt in intellectu, ita intellectiones semper sunt in eo: innovatio vero intellectus accidit respectu nostri; vel aliter dicendum est, quod intellectus accidit intellectui non realiter, sed intentionaliter.

Ad secundum fundamentum dicitur, quod id quod aduenit enti, etc. est in duplice differentia, scilicet, realiter, & intentionaliter si realiter, maior est vera, minor falsa. Si vero intentionaliter, maior est falsa & minor vera. Intellectio enim accidit homini, ut accidentis intentionale, & non reale:

Hanc opinionē sequitur solennis ille doct[or] Henricus Gadauen. quolib. 4. quest. 7. et 8. et sic rationatur. Si daretur species intelligibilis existens formaliter in intellectu possibili hoc maxime esset ad representandum vniuersale intellectui; sed nulla species potest vniuersale representare ergo: maior nota est, minor probatur, quia omnis species impressa ab obiecto representat illud sub illa ratione, qua imprimitur ab eo; & si imprimitur ab alio, adhuc representat sub eadē ratione, sub qua representaret si imprimieretur ab obiecto; alioquin non esset vera species eius; sed species quādā imprimitur ab obiecto, imprimitur alio, ut singulare est; quia actio est singularis, ergo species impressa quomodo non potest representare vniuersale, quale representatur intellectui, ergo nulla species impressa representat intellegibile, sub ratione intelligibili, vel vniuersalis.

Modus autem ponendi est iste, habita impressione speciei sensibilis in organū sensus, ex toto illo processu usque ad virtutē phantasticam, intellectus agens abstrahit ab ipso obiecto inphantasmate, & immutat intellectū possibilem ad simplicē apprehensionem essentia; ita tamē quod intellectus possibilis nullam speciem impressā recipit à phantasmate; nec est obiectū presens intellectui; nisi quia species presens est in imaginatione, et hoc probatur ex ista deductione; sensus enim recipit speciem aliam ab actu, vel quia organū est eiusdem rationis cum medio, vel quia species illa recepta est dispositio propinqua ad actuū sentiendi recipiendum, neutrū istorum cōcurrat in intellectu, est enim intellectus virtus non organica, & de se summe disposita ad actuū intelligendi; igitur intellectus nullam speciem recipit priorem actu. Hec dicitur esse intentio Arist.

3. de Anima, ubi commendat an quos dicētes, animā esse locū specierū non totā, sed intellectuam: hæc autē dicit. Arist. nō videtur esse bona, intelligendo, quod aliae partes nō habent species; sunt enim species in parte sensitiva: Sed quia aliae partes nō habent species, ut loca, sed ut subiecta habent accidentia; Intellectus autem habet eas, ut locus, quia ut forma expressā non impressā. hoc etiā accipitur ex eo q[uod] dicitur 3. de Anima, quod speculamur quod quid est in phantasmatis, & q[uod] phantasmata se habent ad intellectū, sicut sensibilia ad sensum, & q[uod] nihil intelligimus sine phantasmate, & plura similia dicit Philosophus, ex his cōcludit q[uod], nullam

Primū fundame[n]tum di-
luitur.

2. funda-
mentum
diluitur.

Opinio
herrici.

Declarat
tur opi.
herr.

(Erratū
Zim. .

Confir-
matur
Zim.er-
ror:

Impu-
gnatio
moder-
norū. 1.
fundame-
tum.

2. funda-
mentum

Responso

Argui-
tur.

Respon-
detur.

ponit speciem intelligibilem, quia si ipsa ponere retur, intellectus non speculatur quod quid est in phantasmibus, sed in specie intelligibili. similiter non oporteret intellectum converti adphantasmata, sed sufficeret species intelligibilis, qua habet obiectum presens ad quam converteretur. Si arguitur contra hoc, quia per Philosophum ibidem necesse est, quod autres sint in anima, aut species exactum, et res non sunt, ergo species. Dicit quod ex parte intellectus est species impressa, que est actus, vel habitus, vel species expressa, que est species inphantasmate, vel quidditas, que quidditas relucens inphantasmate est species respectus singularis. Nam enim hic lapis est in anima, sed quidditas, que est species respectus huius lapidis.

Opinio
Ioannes
Anglici.

In hac conclusione negativa scilicet, quod non sunt ponenda species impressae sine formaliter in intellectu possibili conuenientem. Iohannes Anglicus secundo sententiarum distinet. C. art. 3. ubi ita scribit contra Scotum. Scotus cum aliis ponit, quod necessariò, ad hoc, quod aliquod intelligibile intelligatur, imprimetur species illius intelligibilis in intellectu, ut per illam speciem intellectus informetur, et determinetur ad illud intelligibile, ita quod non ad aliud, quod probant primo per authoritates, secundo per rationes.

Prima authoritas est Arist. 3. de Anima tex. 16. ubi commendat antiquos dicentes animam esse locum specierum, ergo in intellectu oportet ponere species impressas. Item tertio de Anima Com. co. tertio dicit, quod intellectus non habet de intentione passionis, nisi formam quam comprehendit, et Com. formam vocat speciem, ergo in intellectu sunt species impressae. Per rationem hoc idem particulariter sic. Omnis cognitio sit per assimilationem, ergo ante cognitionem oportet potentiam assimilari obiecto. Sed potentia ante cognitionem non potest assimilari obiecto nisi per speciem ipsius obiecti, ergo, &c. Multa alias rationes possunt adduci, que ex solutione istarum facilius salveruntur.

Arguit
contra
Scotum.

Contra hanc sententiam. Seco sic ratiocinatur Iohannes Anglicus, si daretur species impressa in intellectu, hoc necessariò esset secundum Scotum, ut precederet actualem intellectuonem, aut ut anima assimilaretur obiectum ante intellectuonem, aut ut extraheret intellectum possibile de potentia essentiali ad actum. Sed neutrum istorum est dicendum, ergo non oportet ponere hanc speciem impressam, probatur antecedens, quo ad primam partem, quam Arist. 3. de Anima tex. 14. dicit quoniam potentia quodammodo est intellectus intelligibilia, sed actu nihil antequam intelligat, ergo secundum Arist. id, quod primo receptum est in intellectu, est ipsum intelligere. Secunda pars probatur, quoniam intellectus per intelligere producit obiectum in esse cognito, quod assimilatur rei extra animam, ita quod similitudo obiecti non precedit actualem cognitionem, Sed connatur cum ea. Tertia pars accedit, quoniam si species esset impressa in intellectu deducens intellectum de potentia essentiali ad potentiam accidentalem ante actum intelligendi, et

tabellam nude, Arist. scilicet, et sine ratione, aut laet intellectum loquendo. Ut patet tertio de Anima textu 6. C. art. 3. ut patet consequentia qualiam inter locum, et receptionem actualem locati nihil mediatis par ratione inter tabellam nudam, et figuram actualiter receptam, educens tabellam de potentia essentiali ad potentiam accidentalem, et ideo in casum laborasset. Arist. declarando naturam huius intellectus possibilis, ratione sumpta ex similitudine, per ea, que non sunt similia, unde Averro. Com. 14. testi de Anima dicit, et hoc exemplum, quod induxit valde ei simile dispositioni intellectus, qui est in potentia, quemadmodum enim tabella nullam habet picturam actu, neque in potentia propinquam actu, ita in intellectu materiali non est aliqua formarum intellectarum quas recipit, neque in actu, neque in potentia propinquam actu, et voco hic potentiam propinquam actu dispositionem medium inter remotam potentiam, et postremam perfectionem, et hoc est, ut non sit in eo intentio, quae sit in potentia intellecta, et hoc est proprium soli intellectui, perfecatio enim prima sententis est aliquid in actu respectu potentiae remote, et est aliquid in potentia respectu extremitate perfectionis, &c.

Respondetur quod Philosophus vult, quod non sit ponenda species impressa, ut sit intellectui ratio recipienda sicut nec in tabella est ponenda dispositio media inter potentiam receptuam, et colorum non tamen negat speciem in ratione representandi obiectum in eius absentia. Contra philosophum ponit, quod intelligere est primum quod recipitur in intellectu, quasi hoc sufficiat contra opinionem ponentem intellectum mixtum ex omnibus, ut intelligeret. Sed illa mixtio non ponatur nisi, ut esset mixtio similitudinaria, ut simile simile cognoscatur, ut patet primo de Anima. Mixtio autem similitudinaria ponenda fuit propter representationem, (ut ibi patet) ergo Philosophus vult, quod intelligere est sufficiens representatum sine omni specie precua. Multa alia refert Iohannes Anglicus contra Scotum, que longum esset enarrare.

Iohannes claram Gandaensis super tertio de Anima quod est. 14. nimirum solvere has rationes, sed iudicio meo non soluit.

Ab hac opinione non discrepat Alexander Achillius quolibet 3. dub. 3. circa finem, ubi duas conclusiones colligit de mente Averro. quarum prima. Species intelligibiles rerum sensibilium vel aliquid sunt quam existentia rerum inesse diminuto, et intentionali existentes in intellectu sicut locutiones in loco 3. de Anima text. 6. Inter alias rationes quas commemorat ille doctissimus vir hec videtur esse potissima. 5. Si species intelligibilis recipetur in anima per impressionem periret demonstratio tertii de Anima text. comment. 4. Omne recipiens debet esse denundatum à natura recepti, sed intellectus possibilis est, recipiens omnes formas materiales, ergo intellectus possibilis non est forma materialis. Si ratio ualeat non recipit intellectus possibilis speciem intelligibilem naturaliter distinctam ab obiecto

Respon-
detur ad
Anglici

Contra
respon-
sionem.

Quanti
ponderis
sunt na-
tiones.

Ganda-
nensis.

Determi-
natio.

Alexan-
dri Ace-
billini.

Ratio
Achill-
ii.

Confir-
matur.

probatur q: si sic p: concluderet demonstratio nisi intellectum possit esse nisi speciem intelligibilis, quia recipiens dubitatur a recepto, et per se receptum est species intelligibilis, ergo intellectus possibilis non est species intelligibilis, q: quia ponit secundum Comment. speciem intelligibilem realiter distinctam ab obiecto, et speciae sufficiunt pro demonstratione, aristot. quod inter recipiens, et recipitur sit specifica distinctio, ergo non repugnat intellectum possibilis esse formam materialis, et esse cognoscitum materialium, quia intellectus possibilis secundum te non recipit materialia, sed speciem intelligibilem distinctam a ro materiali, et ab intellectu possibili. Confirmatur tertio de Anima comment. vbi habet Auerro. hac verba formalia, et non habet intellectus de intentione passionis nisi hoc, quod recipit formam quam comprehendit, ex hac exceptu negativa sequitur, quod nihil non formam comprehendens recipit, ergo si reciperet speciem, comprehendet eam, quod falsum est: est enim ratio cognoscendi non cognita.

Solutio
zim.

Hanc rationem noster soluere Marcus Antonius Zimara in questione sua ordinaria de speciebus intelligibiliibus, vbi soluendo ita scribit: quando enim ipse arguit, quod si intellectus possibilis non reciperet formas materialias, sed species earum, non concluderet demonstratio philo/ophi in tex. comment. 4. 3 de Anima; q: intellectus possibilis secundum essentiam sit denudatus a materialitate, nego hoc, in modo dico, quod ex hoc, quod intellectus possibilis recipit species intelligibiles, rerum materialium ex hoc concludetur, quod intellectus possibilis sit abstractus a materia: Nam demonstratio illa, ut habet ibi Auer. fundatur super duas propositiones, quarum una est, omne recipiens, et c. Secunda vero, propositio est, quod intellectus possibilis recipit omnes formas materiales, modo cu non sit maior ratio de una, quam de alia, si intellectus possibilis esset forma materialis tunc idem recipiret speciem sui ipsius, et tunc idem esset mouens, et motum, et c. Hic vir multum aberrat, quoniam cum species intelligibilis secundum eius doctrinam sit accidentis reale distinctum ab obiecto, Ideo si intellectus reciperet speciem sui, recipiens esset diuersum a recepto, quia recipiens est substantia, et receptum accidentis manifestum est autem substantia esse diuersam ab accidente, si vero intellectus, esset forma materialis, et recipiret eandem formam materialem, tunc necessario idem recipiret se, et idem esset mouens, et motum, et c: hoc ergo modo concludit demonstratio illa.

Secunda conclusio: Nullum accidentis secundum esse reale inheret intellectui possibili, a quo denominari possit denominatione intrinseca.

Conclu-
sio. 2.

Ponun-
tur ver-
ba Zim.

Aduersus sententiam horum doctissimorum Virorum Marcus Antonius Zimara compilauit quamdam questionem in qua ita scribit: Alia est opinio quorundam modernorum Auerroistarum, qui tenent non dari species intelligibles ad mentem Averrois, et isti imaginantur, quod intellectio nihil aliud

sit secundum rem nisi forma, et quidditas intellectus, et comprehensiona, verbi gratia quidditas lapidis, et est res intellectua, et ostipsa intellectio, et enunciata abstracta a materia, et codivisa illius dicit quiditas; et hoc est recepta in intellectu non subiectu, sed obiectu, et perfectius, dicit intellectio.

Fundamentum autem huius opinionis est antiquus Com. in lib. de struct. dispu. 3. in solutio que dicitur ibi 18. ibi enim habet Auer. h. ac verba, quod quemlibet forma habet esse duob. mod. videlicet esse intelligibile, quoniam comprehenditur separatum a materia ab intellectu, et esse sensibile, videlicet quod habet accidentia littera de materia, verbi gratia lapis sine dubio habet formam naturalem, extra quam, et aliam formam, quae est intellectio, et comprehensionis facta in anima. Et propter hoc ista opinio tenet ad mentem Auer. quod intellectus possibilis non recipit species intelligibiles, sed recipit quidditates rerum non subiective, sed obiective. Vnde quidditates rerum abstracte a materia per intellectum agentem obiective recipiuntur in intellectu possibili. Sed licet ista opinio fuerit Doctoris solennis Henrici de Gaudio, et sit opinio quorundam Auerroistarum Neapolitanorum, qui licet sint amici nostri, tam quia ut habet Philosophus. Comment. in primo Caeli tex. comen. centesimi primi. Disputatio dicitur esse remota ab odio, et amicitia. Et quia duabus existentibus amicis sanctum est præbendare veritatem ex primo Relicorum, quia ista opinio non est Auer. ideo arguam contra ipsam ex fundamentis Auer. et primo sic. Si intellectus possibilis reciperet solum obiective, et non subiective, sequeretur, quod dampnificatio Philosophi 3. de Animatex. comen. 4. secundum expostionem Commentatoris esset in quatuor terminis. consequens est falsum ergo, et c: probatur aitem sequela, quia secundum Commentatorem illa demonstratio fundatur super duas propositiones quarum prima est, q: omne recipiens dicitur esse denudatum a natura recepti. Secunda autem propositio est, quod iste intellectus recipit omnes formas. Prima autem propositio patet, q: non habet igitur nisi de recipiente subiective, et non de recipiente obiective solum. Nam certe est, q: intellectus possibilis recipit seipsu obiective, et non est denudatus a seipso, et ita illa propositio habet veritatem de recipiente subiective, quod patet ex probatione Auerrois ibi, vbi ipse probat illam propositionem inductiue de sensu visus, et de sensu auditus inquit enim; quod sensus recipiens colorem, caret colore, et sensus recipiens sonum, caret sonum: patet autem; quod tales sensus recipiunt species sensibiles subiective, et non solum obiective. Illa igitur propositio habet locum de recipiente subiective, quoletiam patet per Albertum ibidem deinde enim; quod illa propositio: Omne recipiens

Impu-
gnatio
Zim. co-
trario-
rum po-
sitiones.
1. ratio.

recipiens dicitur esse denundatum à natura recipit in potentia receptus est necessaria, sicut est in materia, & in omnibus potentia sensum, patet autem quod materia, et sensus recipiunt subiectum. Si igitur maior ista intelligitur de recipiente subiectu, & minor quae est, quod intellectus possibilis recipit omnes formas habet ueritatē de receptione obiectiva. Tunc clare patet, quod argumentum philosophi est in quatuor terminis.

Secunda rō Zim. principaliter arguitur. Si intellectus possibilis non recipere species intelligibiles, sequitur, quod essentia intellectus agentis est ociosa in natura. Consequens est contra philosophum in 3. de Anima tex. comment. 17. ubi probat, quod necessarij est ponendus intellectus agens, probat & autē sequela, quia si non darentur species intelligibiles, tunc nulla est realis actio intellectus agentis, & per consequens, intellectus agens frustra ponitur. patet consequentia. Nam ut habet Comment. 9. Metaph. tex. comment. 7. quando entia non habent actiones proprias, non habent essentias proprias, patet autem consequentia, quia si aliqua est realis actio intellectus agentis maxime est productio ipsarum intelligibilium specierum, sed ista per se non datur ergo. &c. Forte dices, quod actio intellectus agentis est illustrare phantasmata, sed cōtra, quero à te quid sit illa illustratio, vel est substantia, vel accidens, non primum ut supra probauit contra primū opinionem, nec secundum, quia tunc cum ista illustratio, qua est accidens recipiatur in phantasmate, signata recipi eretur: sequelā autem supra à me declarata fuit. Forte dices, quod actio realis intellectus agentis est causare actum intelligendi in intellectu possibili, sed hoc non potest stare. Nam primus terminus actionis realis intellectus agentis secundum Auerro. est uniuersale in actu, ut patet comment. 5. & commen. 18. tertio de Anima, ubi habet, quod intellectus agens de potentia intellectus facit actu intellecta. Cum igitur ita sit, quod uniuersale in actu est primus terminus actionis realis intellectus agentis. Tale autem natura praeedit actum intelligenti, sicut causa natura praeedit causatum. Et ex consequenti, non potes dicere, quod prima actio intellectus agentis sit producere actum intelligendi in intellectu possibili.

Tertio p rincipaliter arguitur. Si intellectus possibilis recipit quidditates abstractas à materia obiectu solū. Quero à te ubi sunt subiectum iste quidditates abstractae per intellectum agentem, vel sunt in intellectu possibili, vel intellectu agente, vel haec sunt in cogitativa, vel in phantasmate existente in cogitativa, vel nulli sunt. Non potest dari per te primum, quia tu negas intellectum possibilem aliquid recipere subiectum, nec secundum, quia intellectus agens est prima actio teste Auerro. 3. de Anima commen. 19. & nihil recipit, nec tertium, quia omne subiectum receptū in quanto, & extenso est quantum. & extensum secundum Auerroem. Et ita si iste quidditates abstractae per intellectum agente sunt essent subiectum in cogitativa essent quantae, es

signata; & sic simul essent abstractae, & non abstractae, signatae, & non signatae. Præterea sequetur, quod aliquid impossibile recipi in aliquo, recipere tur in eo. Præterea sequeretur, quod aliquid naturaliter representans secundum ultimum virtutis sua simul, & scilicet representaret, eandem naturam sub rationibus oppositis, quod est impossibile. Patet consequentia. Nam quidditas relucens in phantasmate existente in cogitativa representaret ipsi cogitativa ipsam naturam signatae, & eadem representaret intellectui possibili uniuersaliter, hoc autem est impossibile, quia idem manens idem non potest representare idem simul sub rationibus oppositis. forte dices, quod hoc est respectu diuerorum. Nam secundum se signata representat; tam ratione intellectus agentis representat uniuersaliter, quia intellectus agens est, qui facit uniuersalitatem in rebus, ut patet primo de Anima comment. 8. Sed contra. Arguo, ut prius quid producit ipse intellectus agens in ipsum phantasma, vel aliquid, vel nihil, & si aliquid, vel illud est substantia, vel accidens; & arguatur, ut supra argutum est. Nec potest dici quartum, quod tales quidditates abstractae subiectum sint in phantasmate. Quia hoc Commentator ex intento destruxit contra Auempacem commen. 5. & commen. 30. tertij de Anima. Auempace enim possit, quod intentiones imaginatae subiectum recipiunt quidditates abstractas à materia per intellectum agentem. Dicit enim commen. 5. tertij de Anima Commentator loquens de intentionibus sic, & hoc subiectum in intellectu, quod est motor illius quoquomodo est illud, quod reputauit Auempace esse recipiens, quia inuenit ipsum quandoque intellectum in potentia, & quandoque intellectum in actu. Et ista est dispositio subiecti recipientis, & existimauit conuersiōnem, & eandem sententiam habet Commentator tertio de Anima, comment. 3. licet Albertus Magnus tractatus secundo capi. sexto in tertio de Anima recitans opinionem Abubacher, & Auempace dicit, quod secundum istos, quidditates istae abstractae nulli sunt subiectum, sed sunt ubique, & semper. Sed ista dispositio aduersatur Auerroī in locis preallegatis sicut vides. Nec potest dari, quod istae quidditates sint nulli, quia quero de istis quidditatibus, aut istae quidditates sunt substantia, aut accidens, & si substantia, aut igitur sunt substantiae in materiali, aut sunt substantiae materiali, non potest dari primum, quia omnis substantia immaterialis totaliter à materia separata est intelligens, & intellectus, & est una intelligentia, ut patet ab Auerro primo capitulo de substantia orbis, & tertio de Anima in infinitis locis. Si secundum, aut igitur materia, aut forma, aut compositum. Et quicquid istorum detur, patet, quod unumquodque alicubi est, quia omne tale est cum quantitatibus intermixtis, & in certa differentia temporis secundum Auerroem.

Hęc tria fundamenta huius viri nō concludunt: ad primum dicitur, quod receptuum est in triplici tur Zim. differentia,

Alia r. Aliarō.

Eusio.

Argui-
tur con-
tra.

Dub
tio.

Reff
Acl

Ali
sp

Quid Al
ber. Ma-
gnus.

Sco
clar

*differentia, quoddam dicitur receptuum formaliter,
et subiectum tantum, ut materia, et prima sub-
stancia, que primo, et principaliter substare dicitur;
Alde enim non receptum subiectum, et compren-
suum, ut sensus, qui non solum secundum quosdam
suscepit species impressas a sensibilibus, sed illa etiam
comprehendit; Tertium non est receptum com-
prehensum, sive obiectum, et perfectum, tantum,
ut intellectus possibilis. An aduertere etiam oportet,
quod Arist. in illustratione, non comparat in-
tellectum ad seipsum, sed ad formas rerum, mate-
rialium, vult enim ostendere ipsum esse denudatum
a formis materialibus, quando ergo dicit in argu-
mentatione sua, quomodo intelligitur hec proposi-
tio, receptum debet esse denudatum a natura re-
cepiti: hac intelligitur universaliter in omni recep-
tione, scilicet formaliter, et comprehensua: minor
autem, scilicet intellectus recipit omnes intentiones
formarum materialium, intelligenda est de rece-
ptione comprehensua, et perfectua tantum, ergo
est de denudatus a formis materialibus, quod
autem minor sit hoc pacto intelligenda manifestum
est exponendo Averroem per Arist. quod tex. 4. no
erigit ratione in forma syllogistica, sed facit unum
enthymema; non enim dixit, quoniam natura reci-
pit formaliter, sed quoniam omnia comprehendit,*

*Dubita-
tio.*
*Reffosio
Alexan.*

*neceſſe est ipsum esse immixtum, et si quis dubita-
ret, si maior intelligenda est de omni receptione se-
quitur, quod intellectus erit denudatus a seipso.
Respondeatur secundum Alexandrum, quod duplex
est receptio comprehensua per se, et per accidens:
in prima receptione recipiens, et receptum, sunt
necessari distinctas in receptione vero per accidens,
et ratione alterius non oportet illa esse distincta.*

*Alia re-
ponsio.*

*Aliter potest dici, quod receptio comprehensua est
in dupli differentia, altera est prima, altera, se-
unda: in prima intellectus recipit formas rerum
materialium, sive, ut Scotus diceret sensibilem, et
in talis receptione recipiens, et receptum sunt di-
stincta in secunda autem, quia per quandam discursum
intelligit se post intelligere aliorum, et in tali
receptione secunda sive per quandam discursum re-
cipiens, et receptum non oportet esse distincta.*

*Scoti de-
claratio.*

*Sed vero in secunda isti. 3. q. 8. respondendo ad
tertium principale dicit, ad tertium dico, quod ra-
tio istius propositionis majoris in potentia sensitiva
est ista; quod omnis potentia sensitiva requiri-
det determinatum organum, unde ex determinato nu-
mero potentiarum organicarum concludit philoso-
phus secundo de Anima tex. commen. 128. deter-
minatum numerum actionum, vel obiectorum; istud
autem organum oportet ita esse dispositum, ut possit
recipere ipsum sensibile sine materia, et in corpo-
ralibus quicquid est receptum forme sine mate-
ria non est receptum forme communiter cum ma-
teria, ideo dico communiter, quia non est modo sep-
tem de organo tacens, quae est difficultas specialis,
organum igitur sensus oportet esse non tale, hoc est
carens obiecto secundum suam esse materiale, et
sensibile, non tantum in sensu, sed etiam in potentia,*

*quod non sit receptum istius secundum esse ma-
teriale, secundum quod esse ipsum est obiectum
sensus, sicut bene apparet a colore, cuius receptiu-
m secundum esse materialiter est superficies corporis
terminata, receptum autem eius sine materia est
corpus perspicuum, sive non terminatum, et ita op-
positae dispositiones requiruntur in organo sensus,
quod debet esse receptum sensibilis sine materia,
et in eo, quod debet recipere obiectum secundum
esse materiale, ideo oportet organum denudari a
forma quam recipit, et per consequens sensus, qui
est in tali organo, ex hoc sequitur propositum phi-
losophi. 3. de Anima, quod intellectus non sit po-
tentia organica, et ideo separatur ab omni mate-
ria, sicut ab omni organo, quo operatur, si enim re-
quireret aliquod, illud esset determinata dispositio
nis sicut est omne organum corporeum, et ideo, ex
hoc, quod esset receptus aliquorum, secundum esse
materiale determinatum propter determinata di-
positionem corporis, non esset receptus omnium
formarum corporalium secundum esse immateriale,
et ita intellectus non posset recipere formas om-
nium materialium; ut obiectorum si esset virtus
materialis, et organica, tamen hoc habito, quod
sit non organica, non oportet ipsum esse non totale
realiter quale illud, cuius debet esse receptus in-
tellectualiter, non enim oportet oppositam esse dispo-
sitionem in receptu alicuius realiter, et intel-
lectualiter supposito, quod intellectus non sit virtus
organica. Idem enim intellectus potest esse ipsem et
realiter, et in actu per habitum realiter, et tamen
receptus intellectualiter, et sui, et habitus: et
cuiuscunq; informans eum realiter: et est tota
ratio: quia talia sic recepta intellectualiter non re-
quirunt in recipiente determinatam dispositionem
oppositam enti intelligibili reali, ista igitur pro-
positio, que dicit, quod oportet cognoscens essen-
tiale, vel esse denudatum ab eo, quod cognoscit,
vel recipit, et a ratione cognoscendi, si generaliter
accipiatur concludit omnem intellectum esse nihil:
quia omnis intellectus secundum se est totius entis:
ex ita ipse nihil erit entium, et intellectus iste est
falsus: sed tantum non est materiale, vel organi-
cum, ut sit capax omnium, quia si esset materiale,
vel organicum: esset tantum capax aliquorum si-
ne materia, quorum talis receptio non repugnaret
sue entitati materiali, sua autem entitati intel-
lectuali non repugnat receptio intellectualis quorum-
cunque. Pro solutione secundae rationis animad-
uertere oportet, quod Scotus, et sequentes eius.
sententiam in primo distin. 3. q. 6. dicunt, quod cum
intellectus agens sit potentia mere activa secun-
dum philosophum, quia est, id quo est oportere,
sicut possibilis, quo est omnia fieri, et secundum
philosophum est sicut ars ad materiam, et ita co-
paratur ad intellectum possibilem, sicut ars ad ma-
teriam. Omnis autem actio realis habet aliquem
terminum realem, et unum ideo secundum Sco.
primus terminus actionis intellectus agentis di-
citur esse species intelligibilis causata ab eo tan-
quam*

qui m à causa universali, & à phantasmate tanquam à causa particulari, phantasma enim non est sufficiens causa, quando quidem causa aquino causa talis est perfectior suo effectu; certum est autem phantasma non excedere speciem, sed esse cōtra cum sit magis spiritualis, reperitur igitur virtus intellectus agentis à qua habet, quod ipsa species representet obiectum uniuersaliter, quod autem species intelligibilis sit huius obiecti, vel illius, hoc est à phantasmate tanquam à causa particulari, per hanc speciem causatam in intellectu possibili transfertur, tām intellectus possibilis, quam obiectum de potentia ad actum; intellectus quidem de potentia essentiā ad potentiam accidentalem; obiectum vero de potentia intelligibile fit actu intelligibile; Tale enim esse acquirit obiectum per participationem, quale esse habet species representativa obiecti, & quoniam species habet esse separatum à conditionibus materialibus, id representat obiectū sub esse uniuersali, & separato à conditionibus materialibus; tale enim esse acquistuit per participationem, hoc est à modo transfertur obiectum per productionem speciei de ordine singularium; & sensiblum, terminus igitur actionis intellectus agentis est species intelligibilis (secundum Scotum) producta in intellectu possibili praecedens natura, vel tempore actu intelligendi, & propter hanc actionem Arist. posuit intellectum agentem. Vnde Auct. ro. 3. de Anima com. 18. dicit si absentia rerum essent abstracta, sicut posuit Plato, non opus esset intellectu agente.

Determinatio Zi.

Hanc opinionem sequitur Marcus Antiquus Zimara, ut refert in sua questione ordinaria dicōs: Restat modo ponere opinionem, quam credo esse veram ad mentem Auerro. videlicet, q̄ species intelligibilis ad mentem Auer. & Arist. dantur: cuius irrefragabile argumentum est stud. Arist. in 3. de Anima tex. com. 38. postquam premisérat tex. rōa men. 37. q̄ anima est quodammodo omnia. Nam p̄ sensum est omnia sensibilia, & per intellectum est omnia intelligibilia; ibi determinat quō sit hoc. At videlicet sit omnia secundum esse reale, & secundum esse spirituale, & finaliter concludit q̄ anima est omnia secundum speciem. Et idem sensu Auer. in com. pro hac autem opinione faciunt omnes auctoritates Auerro: quos adduxit contra ultimā opinionē. Modus auctoritatis positio: oī mea est iste ad mentem Auer. videlicet, q̄ phantasma existens in cogitatione una cum intellectu agente concurredit ad causandum speciem intelligibilem in intellectu possibili, ita, q̄ intellectus agens est principalius cōcurrēt ad istam productionem speciem, quam sit ipsum phantasma, talis autem species intelligibilis subiectū recipitur in intellectu possibili; & dico vñterius, q̄ dum species intelligibilis subiectū causatur in intellectu possibili, quiditas relutans in specie ad causationē specieris naturalis obiectū, & representatiō: Et dico vñterius, q̄ tales species intelligibilis secundum Auerro. simi cognoscantur intentionibus imaginatis, ȳp̄atet ab Auerro emi-

terio comment. tertij de Anima

Aliquerò contradicentes doctori subtili dicunt, q̄ terminus actionis intellectus agentis est forma spiritualis in phantasmate impressa, & hęc dicitur phantasmatis illuminatio, siue irradiatio, hęc autē forma spiritualis non habet esse proximum, & per manūs in ipso phantasmate, sed ueloci transmutationis quemadmodum virtus artis existit in instrumento acu ab artifice moto, et veluti sermo audibilis est causa existens discipline, secundum Philo sophum in principio de sensu, & sensato; et quādā ratiocinatur contra eos formā spiritualis nō potest esse in phantasmate, quādā quidem receptum est in recipiente per modum recipientis, phantasma autem aliquo modo est corporale, ergo non potest recipere formam spiritualem. Respondent, p̄ for, ma spiritualis non potest esse in aliquo corporeo, q̄ esse quieta, & perfecta. Sed in fieri, & in esse intentionali non inconuenit, quemadmodum dicunt Theologi de virtute existente in aqua Baptismi, de qua Augustinus super Joannem homil. 80. dicit; quā est tanta virtus aqua, ut corpus tangat, & cor ablat: de qua virtute dicebat Magister sententiārū testimonio Beati Augustini, quod Christus Saluator noster quando fuit baptizatus à Ioanne ex contactu sue mundissime carnis dedit virūtē quādam spiritualem ipsi aqua, sed illa purus non habet esse perfectum, sed imperfectum, & insipidum. Sed hęc opinio non potest stare, quoniam illa forma spiritualis impressa phantasmati, aut est uniuersalis, aut singularis, non uniuersalis, ut notum est, ergo singularis, & ita est ratio representandi singularē, fr̄a ita igitur ponetur. Præterea: S. Bacnauentu. & Scotus: in quarto distinctione, prīmū quāst. 5. fortissimis rationibus redargunt hęc opinidōm. Sequitur igitur tertius modus, dicens, q̄ terminus actionis intellectus agentis nō est species intelligibilis, ut restatur Doctor subtilius, neq̄ alia quā forma impressa phantasmatis sed forma ipsa uniuersaliter comprehensa ab intellectu possibili, vnde hęc tria videntur habere necessariam consonanciam, ita, q̄ unumquod separatur ab aliis. Et maxime illi primi operationes intellectus, & hec dividuntur fieri in eodem in sanctis, scilicet operatōe regatiōne, siue phantasiē circa aliquas singularias personarū suum phantasma, tanquam per proprium representationem. Secundi operatiō est intellectus agentis, transferentis formam illam de organo in ordinem, scilicet de ordine singularium ad ordinem uniuersalium. Tertiū operatio est intellectus possibilis comprehendens formam suā talis esse p̄ quam possit, sicut potentia per seūm perficitur. Et in hoc prima apprehensione intellectus possibilis pulchram habet actiuitatē, ex quā quidam fidet alia operatiōibus, cū usmodi sunt: compōnere, dividere, & discurrere;

Contra de ratione agentis, q̄ educere, aliquid dū potesta, ad accūm medius formā in aliquo subiecto, in hac autem actione intellectus agentis nullā formā imprimitur in aliqua subiecta, ergo nō potest;

Contradicit dicitur Scō.

Obiectio Solutio.

Impugnat. Tertius modus dicendi.

concluenda

esse actio: maior poterit tam in agentibus naturalibus quam in artificialius minor etiam manifesta est, quoniam nulla forma imprimitur inphantasmate, nec in intellectu agente ergo.

Solutio. Respondetur, q de ratione agentis est educere aliquid de potentia ad actu, ut scribit Auer. in 3. dispu. contra Algazelem in solutione primi dub. ubi loquens de causa effectiva mundi, ita diffiniuit causam agentem, ex qua definitione resolutur differentia tradita ab Algazele, qui dicebat, q de ratione agentis est, q agat per scientiam, Et voluntatem dicit Auer. q h[ic] est una species agentis, ratio vero unius universalis est educere aliquid de potentia ad actu, quia partitur in actione naturali, Et a consiliori quod aut dicunt Moderni sequentes visum Doctoris subtilis, q duplex est actio, altera per similitudinem nationem, altera per transmutationem, hec dist in se pugnat Auerro in tota illa dicti u. 3. 12. Metba, moderno comment. 44. volens ostendere, q intelligentius u Scotti, non sit agens, hoc pacto arguebat de ratione agentis est educere aliquid de potentia ad actu, in intellectu gnosti non est potentia, ergo neq; agens. Hoc idcirco repugnat Arist. ut docuit nos Joannes Anglicus in secundo sententiarium dict. 1. quest. 1. articulo. 4. Omnis igitur actio agentis est per educationem de potentia ad actu, ut declarari in quaest. de efficacia mundi super illa tertia disputatione, q. autem agens imprimat formam in passo, hoc non videtur esse neesse sicut, ut refert Joannes Anglicus in prologo artis ieiunii sententiarium quastio. 2. articulo. 3. ubi ad ieiunium habebat ista uerba, dico q. intellectus agens est vere agens, Et nihil imprimens: q. autem ista sicut simul; q. intellectus agens nihil imprimat, in obiectum, Et tamen q. dicatur vere agens, quia per presentiam eius extrahitur obiectum de potentia in actu, ut possit agere in intellectum prouidatur. Et primo, q nihil imprimat, patet. Cum enim Aristoteles dixerat text commen. 17. quod est causa, Et factum, sicut ars ad materiam, declarat se, quod hoc est verum quo ad hoc, quod est vere agens sicut, Et ars, sed non est verum quo ad modum agendi; ars enim imprimat in materia formam, sed non intellectus agens, unde explanando hoc addit text commen. 18. ille vero, quo est omnia facere est habitus quidam sicut lumen. Lumen non est agens, quod non imprimat formam colori, ut supra habetur in fine secundi articuli, Et hoc est quod Commentator. 2. de Anima commen. 67. dicit, quod color est visibilis per se, Et quod lux non prebet sibi formam, Et habitum per quem sit visibilis, ecce primum, quod non imprimat formam in obiecto: secundum probatur, quod hoc non obstante, quod est vere agens, quia in 3. de Anima commen. 18. vult Comment. quod sic intellectus agens faciat phantasmata intelligibilia, scilicet extrahendo ea de potentia ad actu per suam presentiam, sicut lux colore per suam presentiam, Et 12. metaph. commen. 44. vult idem Comment. quod illud est proprius agens (Et non superficiens) quod extrahit aliquid de potentia ad actu, Et praecepit si sit subiecto distinctum

ab eo, sicut in proposito, quod dico propter educationem, qua forma reducit materiam de potentia ad actu. Sequitur ergo, quod intellectus agens (cum sua praesentia extrahit obiectum de potentia ad actu) est vere agens, sed nihil imprimat, hoc autem ponitur 3. de Anima comment. 19. ubi dicitur, Et modus, qui coegerit nos ad ponendum intellectum agentem est similis modo propter quod visus indigeret luce, quemadmodum enim uisus non mouetur a coloribus, nisi quando fuerit in actu, quod non cōpletum nisi luce presente, cum ipius sit extrahens eos de potentia ad actu, ita Et intentiones imaginatae non mouent intellectum materialis, nisi quando fuerint intelligibiles in actu, id est facta intelligibiles, quod non perficitur in ea, nisi aliquo praesente, quod sit intellectus in actu, et infra abstrahere nil aliud est, nisi facere intelligibiles in potentia, intelligibiles in actu. Contra pradicta si cōstat, quando intellectus agens facit intelligibile in actu, de intelligibili in potentia, aut illud intelligibile in potentia, est in potentia essentiali, aut accidentalis; si accidentalis non ergo requiriatur intellectus agens, quia quod est in potentia accidentalis potest operari cum voluerit; si essentiali, habebut propostum, quia nihil educatur de potentia essentiae, nisi aliquid recipiendo in eo, quia da oppositum. (quod scilicet nihil sibi imprimatur) tunc erit in potentia sicut prius, Et ita intellectus agens non potest esse agens, nisi imprimendo aliquid phantasmati.

Præterea. Nihil extrahit aliquid de potentia ad actu, (Et hoc, ut agens), nisi mediante actione, elicita, sed ista elicita non potest recipi in ipsomet intellectu agente; per actionem enim elicita in se ipso, non extraheret obiectum de potentia ad actu, ergo illa actio imprimatur in obiecto. Pro solutione prime ratione obseruare oportet, quod intelligibilitas non sequitur naturam entis realis in se secundum Peripateticos. Materia enim est re, Et multa alia sunt entia, que non sunt per se intelligibilia, sed sequuntur naturam entis in actu quidditatiuo; unde hoc propositio, forma est per se intelligibilis, est in secundo modo dicendi per se, sicut ista color est visibilis, ut refert Averro. secundo de Anima commen. 67. ubi dicit quod lux non est aliquam formam colori, sed diaphano, per quam sit diaphanum in actu, simili ratione lux spiritualis intellectus agentis non dat formam rei sensibilis per quam fiat intelligibilis; quandoquidem suapte natura habet propriam intelligibilitatem, sed sua praesentia educitur id quod erat in potentia ad actu, est igitur forma in potentia accidentalis, ut intelligatur, sed adhuc remanet dubium, quomodo possit transferri aliquid de potentia ad actu sine forma impressa. Respondetur, q. aliquid extrahit de potentia ad actu potest intelligi dupliciter, uno modo secundum potentiam passiuam, Et isto modo est impossibile, quod aliquid transcat de potentia ad actu sine actione elicita, Et sine aliquo impresso ei, quod exit de potentia ad actu; exemplum de actione transiente, impossibile est enim,

Inpu-
gnatio.

Aliarō.

Solutio-
nes ratio-
num.

Dubita-
tio Solu-
tio.

quod aliquid sit calefaciens sine calefactione transseunte, & in calefactibili recepto; alio modo secundum potentiam formalem, quemadmodum est color, qui habet semper eandem formam, per quam est visibilis; sicut etiam forma rei sensibilis, cum habeat semper eadem formam, ideo semper est eodem modo intelligibilis verum; quod extrahitur de potentia ad actum per presentiam luminis intellectus agentis. Ad formam, ergo rationis dicitur, quod intelligibile in potentia accidentaliter remota tamen, quae sit in actu non per formam acquisitam sed per presentiam illius luminis.

Diluitur secunda ratio.
Ad secundum responderetur, quod Agent est in triplici differentia. Alterum est imprimens formam in passo. Alterum vero remouens. Tertium autem tantummodo assistens; & hoc. Tertio modo intellectus agens assistens extrahens formam de potentia ad actum, ita quod per hoc totum, quod dico (extrahens de potentia ad actionem) duo denotantur unum, quod est nesciens agens, quia extrahens de potentia ad actum, secundum, quod non est agens remouens prohibens, quia nesciens agens solum auferit impedimentum, inhibens certius agens, sed intellectus agens extrahens de potentia ad actum, quod est velut agere per hoc autem, quod dico, quod assistendo habendi formam denotatur; quod non est agens imprimens; habenti optimam formam octofundisse velle formam imprimere.

Dubitatur.
Sed adhuc remanet dubitatio, quoniam intellectus agens secundum Aristot. assimilatur luci, per quam color actu videtur, huc autem non solum est agens assistens extrahens colorem de potentia ad actum, sed imprimens formam in medio, scilicet in aere; ergo si intellectus agens est quemadmodum lux, lux autem imprimit formam, ergo, & intellectus habet aliquam formam imprimere in obiecto, vel in intellectu.

Respondetur, qd lux qualitas quedam materialis est existens in corpore luminoso, quae per suos radios rectos, sive reflexos sunt fractos, causat in medio diaphano lumen per qd visibile videtur, Nam visibile possum supra usum non causat visionem lux vero spiritualis, qualis est intellectus agens non habet in ipso agere possit. Imprimendo formam, Non n. in medio agere potest, qd inter intelligibile, & intellectu nullus cadit mediū. Non valet igitur similitudo; simile n. in oibus non debet esse simile, hoc n. est, qd sit simile in hoc, qd sicut per lucem intellectus agens intellectibile potentia sit actu intelligibile, & cognitum.

Contra; causa precedit tempore, aut natura sum effictum, intelligibilis actu est causa intellectoris, sicutem partialis, ergo precedit natura intellectuionem. Respondeo secundum Auerroem, quod intelligibile actu nullatenus est, quam ipsa comprehensionis actuialis, & ita non precedit; est enim forma, & perfectio intellectus possibilis, forma autem simul est cum formato, ut Arist. docet 12. Metaph. text. 16. In 3. de Anima commen. 37. dicit Auer. quod intellectus possibilis in actu est intellectum in actu, sicut intellectus in potentia est intelligibile

in potentia, secatur enim res sicut scientie, sive intellectus. Hinc patet, solutio secunda ronis Marci. Ant. Zim. scilicet, qd actio intellectus agentis non terminatur ad speciem intelligibilem, sed ad formam actu comprehendens.

Tertia autem ratio faciliter diluitur, quoniam supponit falsum scilicet, qd intellectus agens transferat formam de subiecto in subiectum, manet enim forma in eadem materia, & non transfervit nisi de ordine in ordinem, hec autem translatio non est secundum rationem, sed virtute intellectus agentis, qui per quandam specialem assistentiam facit, ut quid dicit, quae est coniuncta phantasmatibus apparet separata ab ipsis, & separata ab intellectu possibiliter approbatatur, & ideo frusta querit ille vir ubi sint subiecta illae quidditates. Nam si considerasset dictum Averro. in 3. de Anima commen. ubi dicit, quod intellectu universalia colligata sunt omnia imaginibus, & corrupta per corruptionem earum, quando ergo quartus, ubi sunt ista quidditates, dico quod sunt in intellectu, sicut locatum in loco, ut inquit Arist. locatum autem non est in loco subiectu, aut per formalem inherentiam, sed per quandam presentialitatem, & sicut cognitum in cognoscente, hoc modus aritima per intellectum dicitur esse omnia in esse intentionali, & universalia ratione cuius assimilatur omnibus rebus, & nullum fieri disserimen inter antiquos. Arist. quantum ad hoc, quod anima sit omnia peridentia, sed disserimus est in modo essendi. Nam antiqui dixerunt anima esse omnia realitas, utrisque vero intentionaliter anima, scilicet per intellectum in actu vel simili est quam formam intellectus & utrum autem motiones rerum sint animo connate relinquimus Platonis.

Prater tres illas rationes quae fecit in confirmatione sua opinionis adducit nonnullas alias, qd sunt iste;

Præterea, & fortius scientia, quam habet intellectus possibilis prout est nobis applicatus aut est substantia, aut est accidentis; non potest dari, quod sit substantia, quia uniuersum patet, quod scientia ponitur in prima specie qualitatis. Præterea si scientia ista esset substantia, tunc demonstratio philosophi in septimo physi. text. commen. 20. vbi probat, quod ad partem intellectuam non est per se motus, quia ad primam speciem qualitatis non est per se motus, nulla esset. Nam scientia ipsa per se non est qualitas, sed substantia. Si vero dicas, quod scientia ista sit accidentis. Tunc alicubi erit subiectu; cuilibet enim accidenti est proprium subiectum assignare, naturaliter loquendo, et tunc aut igitur scientia subiectu est in intellectu possibili, aut subiectu est in ipsa cogitatione; si primus, habeo contra, quod intellectus aliquid recipit subiectum. Non autem potest dari secundum, quia scientia est habitus uniuersalis consistens in indivisiibili, ut patet 7. physi. tex. commen. 20. habitus autem indivisiibilis non potest subiectu recipi in cogitatione, quia tunc haberet partibilitatem, & tunc etiam se queretur, quod aliquid impossibile recipi in aliquo recipere.

Ratio
Zim.

alia rō.

réciperetur in eodem.

Alia rō.
Præterea si intellectus possibilis non recipit species intelligibiles subiectiæ tunc consequentia quæ facit Arist. & Commen. in tertio de Anima in tex. commen. 2. laborat in equiuoco; ubi habet, quod si intelligere est sicut sentire, aut pati aliquid, utique erit ab intelligibili, aut aliquid huiusmodi alterum. probo autem sequelam. Nam sensus recipit subiectiæ, intellectus autem per te non recipit subiectiæ, sed solum obiectiæ, igitur comparatio philosophi est in equiuoco.

Alia rō.
Præterea Commentator exponit illum textum de recipiente subiectiæ, & no obiectiæ, dicit enim, dicamus igitur, quod si posuerimus, quod formare per intellectum est sicut sentire id est ex virtutibus passiis adeo, quod prima virtus intellectua recipiat intellecta, & comprehendat ea, quemadmodū virtus sentiens recipit sensibilia, & comprehendit ea. patet autem, qd sensus subiectiæ recipit species, igitur, & intellectus, quia in nullo alio esset comparatio inter sensum, & intellectum.

Alia rō.
Ulterius in tex. commen 3 Arist. & Commentator exp̄s̄ fatentur species intelligibiles, habet enim philosophus in text. impassibile autem oportet esse susceptiū species, & potentia huiusmodi. Sed non hoc. Et similiter se habere, sicut sensituum ad sensibilia: sic intellectuum ad intelligibilia ubi iterum fit comparatio inter sensum, & intellectum quantum ad receptionem specierum, vt clare patet in text. & Commentator in commen. habet, quod intellectus non habet de intentione passionis nisi hoc tantum, quia recipit formam, quam comprehendit. Et quia est in potentia ad illud, quod comprehendit sicut sentiens. Nam quia est aliquid hoc in actu corpus, aut virtus in corpore, Ex quibus verbis patet, qd in sensu duo concurrunt, primum, quia sensus est potentia passiva recipiens formas sensibiles. Secundum verò est, quod sensus est virtus in corpore. Intellectus autem conuenit cum sensu quantum ad primam conditionem, quia videlicet recipit formas id est species intelligibiles, & non conuenit quantum ad secundam conditionem, quia intellectus, nec est corpus, nec virtus in corpore. Similiter Commentator in commen. 4. habet quod intellectus possibilis recipit omnes formas materiales, id est species intelligibiles rerum materialium, ulterius ordinari procedendo Commen. in commen. 5. comparat materiam primam, & intellectum possibilem, ponendo differentiam inter ipsa, & dicit qd materia prima est in potentia omnes formas sensibiles. Sed intellectus est in potentia omnes intentiones formarum vniuersaliū, & dicit quod prima materia non est cognoscens neque distinguens, & subdit qd causa istius est, quia materia recipit formas diuersas, & istas. Intellectus autem recipit formas vniuersales. patet autē, qd ratio materia recipientis est ratio subiectiæ recipientis, & non obiectiæ, quia relinquitur, qd intellectus possibilis subiectiæ recipiat. Et differentia inter materiam est, quia illa se-

gnat, intellectus aut vniuersaliter recipit. Si igitur differentia ponitur inter intellectum, & materiam pœne signata, & vniuersaliter recipere solum, tunc vtraq; conuenit quantū ad subiectiæ recipere, Differentia enim in aliquo conueniunt, & in aliquo differunt, ut patet. 5. et 9. metha modo discurrenti per omnes conditiones materiæ patet, qd in nullo conuenit intellectus possibilis cum materia, nise quatum ad subiectiæ recipere. Et propter hoc intellectus possibilis dicitur ab Auer. materia intelligibilium. recipit enim subiectiæ omnia intelligibilia sicut Materia recipit formas sensibiles subiectiæ. Et quoniam ista argumenta faciliter solvuntur declarato termino actionis intellectus agentis, ideo redeundo ad propositum, &c.

Ad illā rationē, cum dicit: Præterea, & fortius dico, qd illa ratio supponit multa falsa, quorum primum est, qd in intellectu possibili, ut applicatus orbis humano (vt ipse ait) possit recipi accidentis secundum esse reale, hoc enim repugnat substantiae separatae simplici, cuius esse, & essentia idem est simpliciter, neq; possū intelligere quomodo p assentiam ad orbē corporū, possit recipere accidentis in corporeū, secundo supponit in via Auer. qd scientia saltem incōplexa nō sit iūsum scitū, nā sicut forma cōprehensa est ipsa cōprehensio secundū rem, ita scitū propinquū, vt scitū est ipsa scientia secundū rem, differunt autē ratione, nec obuiat dictū Auer. decimo metaph. cōmen. vigesimo secundo, qd sciētia est in genere qualitatis, & scitū in genere substantia, qm scitum, ut scitū accidentis est intentionale, scitum tamen remotū potest esse substantia: distinctio etiā predicationis distinctionē rationis arguit nō realem. Tertiō supponit, qd illud dictum Arist. septimo physic. text. 20. sit de intentione Arist. qd falsū est, vt recte notauit Doctor subtilis ī quolibet questione decimateria, articulo secundo, ubi dicit ad secundū argumentum, quod accipitur ex septimo physi. si diceretur, qd Arist. omnia illa dicit non secundum opinionē propriant, sed secundum opinionem Platonis videtur posse haberi ex Commentatore, ubi in fine connecte Arist. inquit intellige in hoc loco, non quod hac sit opinio eius, sed intendit declarare causam opinionis huius.

Supponit ultimo, qd habitus intellectualis sit formaliter, & subiectiæ in illa infima intelligibiliā qd nō cōceditur in recte interpretantibus Auer.

Pro solutione aliarū rōnum oportet reminisci cuiusdā dicti Auer. 3 de Aia cōm. 14. ubi dicit deinde exposuit, quid significat hoc nomē passio in intellectu, & dixit, qd intellectus est in potentia, &c. Id est, & ista intentione vniuersalis de passione in intellectu nihil aliud est, nisi qd est in potentia intellectū, nō in actu quoq; intelligat, & dicere etiā ipsum esse in potentia, est alio modo ab eis secundū quos dicitur, qd res materiales sunt in potentia, & hoc est qd diximus prius, qd intelligendū est hic, qd hęc nomina, scilicet potentia, & receptio, & perfectio modo æquiuoco dicuntur, cū eis in rebus materialibus, hinc colligit solutio suorū argumentorū.

Diluitur
alia rō.

Concedimus, enim intellectum esse in potentia passiva, & esse de virtutibus passivis, ipsumq; recipere, & perfici, & in ipsis nominibus analogis conueniunt insimul sensus, materia, & intellectus, sed non conueniunt in modis recipiendi, unde non valet, sensus recipit subiectum ergo, & intellectus, consequentia non valet; quoniam in hoc modo resipiendi non assimilantur. Simili ratione non valet materia recipit subiectum ergo, & intellectus. Nam assimilantur in receptione, sed non in modo recipiendi, unde si assimilarentur in modo, sicut materia signata recipit, ita, & intellectus, quod falso est, argumenta, ergo illius viri peccant per fallaciam consequentis, recipit, ergo subiectum recipit: dictum est enim superius, qd receptuum est in triplici differentia, quorum. Tertium est intellectus, qui tantum comprehensio, sive obiectum, & perfectum recipit. Unde notanda sunt verba Averrois, qui in tertio de Anima comment. 3 intellectus non habet de intellektione passionis, nisi qd recipit formam, quam comprehendit forma autem quam comprehendit est forma in esse universal, quae est sicuti locatum in loco, &c:

Opi. diui Thomae. Et quoniam duo Principes nostrae militie videntur aduersari huic sententię, scilicet, qd non sit ponenda species intelligibilis in intellectu ante ipsum intelligere, quorum alter est, Sanctus Doctor vir non minus sanctus quam doctus, qui in prima parte summe. q. 79. articulo sexto, ubi querens an memoria sit in parte intellectua anima, ubi posita opinione Auicenna negantis speciem habere esse permanes in intellectu, subdit, sed hęc opinio munificè repugnat dictis Arist. dicit enim in tertio de Anima tex. 8. qd cum intellectus possibilis sic fiat singula, vt sciens dicitur, qui secundum actum, & qd hoc accidit cum possit operari per seipsum, est quidem igitur, & tunc potentia quodammodo non tamens simpliciter, & ante addiscere, & inuenire, dicitur autem intellectus possibili fieri singula secundum qd recipit species singulorum, ex hoc ergo, qd recipit species intelligibilium habet, & possit operari cum voluerit; non autem, qd semper operetur; quia & tunc est in potentia quodammodo, sed aliter antequam intelligeret, eo scilicet modo, quo sciens in habitu est in potentia ad considerandum in actu: respondnat etiam predicta positio rationi, qd enim recipitur in aliquo, recipitur in eo secundum modum recipientis, intellectus autem est magis stabilis nature, & immobilis quam materia corporalis, si ergo materia corporalis formas quas recipit non solum tenet dum per eas agit in actu, sed etiam possit aquam agere cessauerit; multo fortius intellectus immobiliter, & inammissibiliter recipit species intelligibiles, sive à sensibilibus acceptas, sive etiā ab aliquo super intellectu effusas, sic igitur si memoria accipiatur solum, & vt conservativa specimen, oportet differentiam memoriam esse in intellectua parte, sive de ratione memoriae, sic qd eius obiectum sit præteritum, vt præteritum, memoria in parte intellectua non erit, sed sensu tantum,

qua est apprehensua particularium, præteritum enim, vt præteritum eum significat esse sub determinato tempore ad conditionem particularis pertinere: hęc est sententia Beati Thomę in pluribus alijs locis.

Alter vero est Scotus Doctor subtilis, vir non minus pius quam doctus, qui in primo sententiariū distin. 3. q. 6. multis vijs redarguit Henricum negantem speciem intelligibilem, et quoniam longum esset ponere omnes eius rationes, ideo unam duntaxat in medium afferam. Si non datur species intelligibilis representans intellectui obiectum in esse uniuersali sequeretur, qd obiectum est sufficenter praesens intellectui per phantasma, sed consequens est falso. Consequentia bona est, quoniam obiectum antequam intelligatur est praesens perfecta presentialitate ipsi intellectui, qd autem consequens sit falso probatur, eadem species monens non habet duas rationes representatiwas, nec est respectu duarum rationum maximè oppositarum representabilium, sed representare obiectum sub ratione uniuersalia, & singularis requirit duplucem rationem representatiuam igitur idem manens non representat sic, & sic, ergo phantasma, qd de se representat obiectum sub ratione singularis non potest ipsum representare sub ratione uniuersalis.

Respondetur, quod eadem species sub alio, & alio lumine representat obiectum sub alta, & alia ratione, sicut nocte lucentia in lumine die representant se sub ratione coloratorum, in lumine autem noctis sub ratione lucentium. Sic in proposito per lumen intellectus, & phantasię eadem species potest representare opposita in obiecto.

Contra representatiuum prius naturaliter est aliquid in se, quam in tali lumine, vel tali representent: quia enim est talis species, ideo congruit sibi lumin, in quo representet unum, & non aliud. Alioquin posset poni, quod eadem species representaret colorem, & solum, quia species illa, vt in aere tremulo representaret sonum, qua secundum quod concurrit medium extrinsecum medio conaturali coniungitur organo auditus, vt in aere illuminato, & perspicuo; & secundum quod est conueniens vijs representare colorem, & ita non posset ostendti aliqua distinctio representatiuorum, in illo igitur priori oportet intelligere unitatem species in se, quam consequitur unitas representatio, & obiecti representabilis per ipsam inquantum per ipsam representatur, et ita aliquid quod est idem in isto priori non potest habere, diversam rationem representandi, nec potest representare idem sub alia, & alia ratione representabilis.

Pro solutione eorum, quae referunt S. Doctor, & Scotus obseruare oportet, quod isti posuerunt in parte intellectua anima rationalis memoriam, & ex consequenti species intelligibilem, propter dicta Sacra Scriptura, & Sanctorum, Sacra enim scriptura habet Luc: 16, ubi ait Abraam ad diuite illum, filii recordare, quia recepisti bona in tua, Lazarus vero similiter mala. accedit autem ad hoc

Scoti positione.

R. Scott

Respon-
detur ad
ratione
Scott.

Contra
respon-
suum
arguitur

Motiu
Scoti, &
diui Tho
me impo
dēdo spe
cie intel
ligibile.

auctoritas

auctoritas Gregorij super illud Psalm. 88. Misericordias Domini eternum cantabo, quomodo in gremium misericordiam canit, qui miseris non merminerit. huic etiam consonat illud Hieronymi in Prologo Bibl. Discamus inquit Hieronymus in terris, quorum memoria nobis remanet in celis. Valde enim indignum est tantum laborare circa scientiam, & virtutes, si desinenter in morte. Auerrois vero ex opposito negavit memoriam in parte intellectiva propriam dictam, sed in sensitiva. Vnde Arist. in libro de Memoria, & Remis. dicit quodam esse bene reminiscitius, & quosdam male, propter diuersitatem organi, et loquens de memoria dicit cuius partis anima, memoria sit manifestum est; quoniam est, cuius phantasia est, illius etiam memoria est. Verum qui volunt videre veritatem huius rei, legant scorum in quaero distinctionem. 45. questio 3 & 5. Doctorum in prima parte questione. 79. arti. 6.

Fundamentum autem primum San. Doctoris cum querit, quomodo intellectus possibilis fiat in potentia non sicut ante addiscere, sed in potentia accidentali secundum quam videtur medianteibus speciebus intelligibilius, ad hoc diceret Auerrois quod intellectus sufficenter fit in potentia accidentali, & in habitu mediante phantasia, sive cogitationia iam habituata, sine quamvis intelligit anima vnde necesse est intelligentemphantasmata speculari tertio de Anima text. 39. quod necessario accidit propter ordinem potentiarum in operando, vnde talis est connexio istarum potentiarum, quod nihil intelligimus in universalis, nisi unus singulariter cogitamus; nec est alia connexio ad phantasmatum, nisi quod intelligens universalis imaginatur singulare eius universalis, dispositione, ergo habita in phantasia intellectus effectus est in habitu; neque oportet se ipsum disponi subiectum, quoniam quod est ei difficile est impossibile, sicut in rebus eternis.

Secundum fundamentum San. Doctoris verissimum est, unde si species intelligibilis reciparetur in intellectu subiectum necessariò haberet in eo esse perpetuum, & incorruptibile, quoniam in eo non esset contrarietas, neq; commune subiectum, que sunt causa corruptionis, ut inquit Auer. primo capitulo de substantia orbis, nec valet responsio Zim.

marē dicentis, qd dependet à phantasmib⁹, quod verum est in fieri non autem in esse, sunt enim secundum istos ab intellectu agente tanquam à causa principali, & à phantasmate tanquam ab instrumento, & à causa minoris principali. Potest igitur remanere species, remanente causa principali.

Ad fundatum Doctoris subtilis diceret Alier. quod phantasma non representat intellectui possibili, universalē formaliter, sed virtualiter, adhuc sensum, qd phantasma primo excitat phantasiam ad cogitandum aliquam formam singulare, ex hoc intellectus agens singularem illam formam facit universalē, & habentem esse intentionale, forma autem in tali essentiā habet aliam materiam prefer intellectum possibilem, & ideo statim cum perficit, & format, & est in eo sicut cognitum in cognoscente, & si quispiam dubitaret. Sicut sensibilia sunt in sensu mediante specie, ita intelligibilia debent esse in intellectu mediante specie. Ad

hoc respondet Arist. tertio de Anima text. 7. vbi commendat descriptionem anima datam ab antiquis, scilicet quod anima est locus intelligibilium, & statim corrigit dictum Antiquorum, quoniam non ictus anima est locus, sed secundum intellectū, secundum autem sensum est subiectum non locus, vnde sensibilia subiectum sunt in sensu secundum species eorum, sed intelligibilia sunt in intellectu comprehensu tantum, & sicut locatum in loco, & quod ipse Martinus Antonius Zimara dixit, qd omnes antiqui Auerrois, ut Albertus Magnus in tertio de Anima tractatu secundo, capitulo septimo, & Beatus Thoma. in questione. disputatis de animali, & Ioannes de Gandia. in questionibus suis super tertio de Anima, & breviter omnes recte sentientes in via Auerrois concedunt species intelligibles. Nos vero ex opposito dicimus, quod illi fuerunt Antiqui, & doctissimi viri, sed in hoc non fuerunt Auerrois, sed perperam interpretati sunt Averrois ipse autem forte errauit propter amorē Magistri sui, qui fuit Mauritius Hibernicus, sicut amor Socratis fecit

Platonem in multis errare, ut
refert solertissimus na-
tura rimator
Arist.

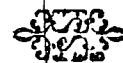
Decipi-
tur Zim.
et sequa-
ces.

F I N I S .

Registrum.

A B C D E F G H.

Omnis sunt Duerniones.

APROBATIO PRAE-
sentis operis.

RÆSENS liber partim calamo scriptus, & partim impressus, varias continens materias, & quæstiones. s. Asclepij in Metaph. Arist. præfationem; Francisci Storellæ annotationes in dicta præfatione; eiusdem primam lectio nem in libro de Gen. & corr. Neapoli factam; ac etiam stimulos Philosophorum: Dahtis Alaghierij Poetæ Florentini questionē de figura elementorū terræ, & aquæ; Marci Antonij Zimaræ questionem de speciebus intelligibilibus: Hieronymi Girelli Franciscani disceptationem de speciebus intelligibilibus, & Ambratij Grauinatis speculationem de scientia; quam Deus habet aliorum à se, diligenter, & adamussim à me Fratre Philocalo Pharaldo Neapolitano Carmelita Sacrae Theologiae Magistro, de ordine admodū Reuerendi, & Domini mei, Domini Iohannis Francisci Lombardi, fuit visus, & examinatus, & in eo iudicio meo nihil indignum fuit inuentum quo impediri posset, ne imprimatur: Et ita fidem facio, & declaro cum subscriptione meæ propriæ manus: Ex Carmelo Neapolitano.

Die vndecima Augusti. 1575.

Ita est, Frater Philocalus Pharaldus Theologus Carmelita.

¶

. 212.11

Franchigia

. 11. P. 2. 1. 1. 1. 1. A

Franchigia

I M P R I M A T U R .

Laelius Sessa Vic.

Ioannes Franciscus Lombardus.

N E A P O L I .

Apud Horatium Saluianum ,

M . D . L X X V I .

MARCI ANTONII ZIMARA

DE SANCTO PETRO DE GALATINIS TERRAE

Hydrunti artium doctoris quaestio qua species intelligibiles ad mentem Auer. defenduntur ad Magnificum patritum Venetum Antonium Surianum.

Veritur utrum ad mentem Auer. intellectus possibilis recipiat species intelligibiles subiective: & arguitur qd non. Nulla substantia intellectualis recipit in se aliquod accidentis sed intellectus possibilis est substantia intellectualis ex tertio de anima igitur: Maior est Auerro. in .xij. meth. in commen. 15. Secundo. nulla forma separata à materia patitur essentialiter vel accidentaliter: sed anima intellectiva est forma separata à materia ergo: maior est Auer. in nostro metaphysice commento secundo: minor patet ex tertio de anima. Tertio arguitur auctoritate expressa Auerro. in septimo phisicorum commento uige simo ubi habet qd cognitio non fit in cognoscente ita quod pars cognoscens sit transmutata: sed fit quando aliquid aliud transmutatur: & infra dicit qd comprehensio ipsa non est aliquid factum in se sed in respectu ad nos ex qua auctoritate uidetur sentire Auerr. intellectum nihil in se recipere. Quarto arguitur ratione per impossibile si intellectus possibilis in se recipit species intelligibiles sequeretur qd esset actu ante intelligere consequens est contra philosophum in tertio de anima in textu commenti .5. probatur autem sequela quia prius natura intellectus reciperet speciem quam intellectionem & ex consequenti prius actueretur per species qd per intellectionem. Quinto arguitur si de quo magis uidetur inesse & non inest ergo nec de quo minus. sed magis uidetur qd substantia immaterialis immediate possit agere in substantiam materiale qd e contra & tamen substantia immaterialis non potest immediate agere in substantiam materiale. ergo à fortiori ipsum phantasma quod est materiale non potest agere in intellectum possibilem quicq; immaterialis ad productionē spēi intelligibilis. pars minoris patet qd magis uidetur qd immateriale agat in materiale qd e contra immediate. Quia immateriale est maioris actiuitatis & perfectionis qd sit materiale. Ratio enim agendi est actus uī patet tertio phisi. textu commenti .17. & nono metaphysi. in textu commen. uigesimi. Ratio autem patienti est materia: ut patet secundo de generatione textu commen. liij. cum igitur substantia immaterialis sit tantum actus materialis autem substantia sit actus in materia relinquitur qd sit maioris actiuitatis substantia immaterialis qd substantia materialis Secunda uero pars minoris patet. uidelicet qd substantia immaterialis non possit immediate agere in substantiam materiale ex septimo metaphysi. com: xxxi. Et .8. phy. com. 15. Et .xij. metaphysi. commen. 28. In oppositum. Et pro parte uera est philosophus. Et commentator in tertio de anima: in textu commenti sexti. ubi laudant antiquos qui dixerunt intellectum possibile esse locum specierum. In hac questione tria facimus. In prima recitabo opiniones aliorum qui Auerroystas se profitentur esse. Et impugnabo eas. in secunda ponam opinionem quam credo esse ueram ad intentionem Auer. In tertia mouebo. Et soluam pro posse meo quædam futilia dubia contra illam. Et respondebo ad argumenta principalia. Quantum spectat ad primum est una opinio cuiusdam moderni qui negat species intelligibiles ad mentem Auerro. Sed dicit qd intellectus possibilis recipit formas rerum materiales secundum suum esse formale. Et inquit qd recipiuntur in intellectu: sicut locatum in loco. Cogitur autem iste opinator ad hoc quia si intellectus possibilis reciperet species intelligibiles & non reciperet formas rerum secundū esse reale demonstratio philosophi in .3. de aia

infectu commen. iij. Nulla esset. Aristo enim ibi intendit concludere q̄ intellectus possibilis sit abstractus à materia per hoc medium quia omne recipiens debet esse denudatum à natura recepti. Si igitur ipse intellectus reciperet species intelligibiles & non formas rerum. Solum concluderet philosophus q̄ intellectus possibilis est denudatus ab omnibus similitudinibus rerum materialium & non concluderet q̄ intellectus ipse sit denudatus à materialitate realiter. Confirmat hanc imaginationem per Auerroym. in illo commento. iij. ubi habet q̄ illa demonstratio philosophi fundatur super duas propositiones quarum prima est q̄ omne recipiens & c. Secunda uero q̄ intellectus possibilis recipit omnes formas materiales. Et non dicit q̄ recipiat species. Similiter commentator in eodem tertio i comen. 6. Et in commento. 38. dicit q̄ remanet ut illud quod ē de entibus in anima sit forma non materia. ¶ Sea contra ipsam opinionem arguo demonstratiue q̄ ista non fuerit mens Auerro. Et primo sic. si intellectus possibilis reciperet formas rerum secundum suum esse formale sequeretur q̄ intellectus dū intelligeret lapidem esset lapis formaliter. consequentia est Auerro. in iij. de anima commento. 38. quæ consequentia tenet pro tanto. Nam sicut tenentes intellectum possibilem recipere omnes similitudines rerum materialium habent concedere q̄ intellectus est oēs res materiales secundum esse spirituale. Ita qui dicunt intellectum recipere res materiales & m̄ esse reale habent ponere intellectum esse oīa realiter & formaliter. Preterea si intellectus reciperet formas rerum secundum suum esse formale sequeretur q̄ forma sanitatis i anima medici ficeret sanitatis actionem. & sic medicus esset sanus. consequentia est eiusdem Auerro. xy. metha. comen. xxiiij. ubi expresse habet illam consequentiam. uideas igitur q̄ tū aberras à via Auerro. Ipsi n. impōis opinione quā ipse. Et preceptor suus Ari. intēto dānant. Ari. n. posq; in p̄rio de aīa posuit opinionē empedoclis q̄ dicebat aīam eē cōpositam ex quatuor elemētis. Et q̄ terrā terra cognoscimus: quia cognitio fit per assimilationem cognoscētis ad cognitum. Ideo in tertio de anima. in tex. comen. 38. mouet & soluit istam quæstionem. utrum aīa sit oīa secundum esse reale ut p̄cebant antiqui. Et dicit q̄ anima est quodammodo omnia & q̄ lapis non est in anima. Sed species lapis dis opinio igitur ista fuit. Antiquorum errantium de ueritate animæ. Et non fuit opinio Auerroy si cut ipse sibi imponit. unde omnia inconuenientia quæ consequuntur antiquos. sequuntur istam opinionem ut intuenti patet. preterea si intellectus reciperet formas materiales rerum secundum suum esse formale: sequeretur q̄ intellectus non intelligeret uniuersaliter. Et abstracte. quia obiectum eius esset quantum & signatum. omnis enim forma materialis est quanta & signata secundum Auerroym. Et ratio est assignata ab ipso in primo capitulo de substantia orbis. Nam omnis forma materialis recipitur in materia medianibus quantitatibus interminatis. Et propter hoc est famosa proposi-
tio in via cuius q̄ omnis forma constituta in esse per subiectum est extensa. & idem habet Auerro. in octauo phisi. comen. li. & ly. & expressius in .77. eiusdem octauii. ubi habet q̄ omni formæ existenti in materia accedit diuisibilitas. Et si hoc non esset de intentione Auerro. multe consequentie quas facit commentator in tertio de anima nullæ forent. Et maxime illa quam facit in comen. quinto ubi arguens contraponentes animas intellectuas esse multiplicatas ad multiplicationem corporum inquit q̄ tunc non posset aliqui intellegi sed esset processus in infinitum. quæ consequentia ualeat presuppositis duobus. primum q̄ omne quod intelligitur est abstractum ab appenditijs materiae secundum uero ē q̄ omne quod recipitur in re materiali quanta est materiale & quantum. Et ideo si animæ essent multiplicite essent formæ dantes esse materiae & ex consequenti essent extensa. tunc species receptae essent quantæ etiam & extensa & quantūcunq; fieret abstractio ulterior. quia tamen semper recipiuntur in re quāta semper essent quāta: unde sensibiles quæ sunt in medio & quæ recipiuntur in organis tam sensuū interiorū q̄ sensuū exteriorū. Sunt extensa ad extensionem subiecti ad intentionem

nem

nem Auerroys quicquid dicat Albertus de hoc in libro de homine in questione qua querit quid sit obiectum imaginatiue. Rōnes enim eius non conuincunt & eas soluerem: si scire m̄ me non à principiis proposito diuertere. Patet igitur consequentia nostra q̄ si intellectus reciperet sicut dicit ista opinio q̄ intellectus intelligeret signate. Et cum hic & nunc. Nam cum illa eadem forma quae est extra animam sit in anima cum talis sit signata: signata igitur representat: unumquodq; enim naturaliter representat: se ipsum sicut est. sed dicebat q̄ concurredit irradatio intellectus agentis: & ideo ista forma uniuersaliter representat. Sed ista responsio non potest stare: quia aut intellectus agens per istam irradiationē producit aliquid in ista formā aut nihil si nihil pro nihilo habeatur. Et si aliquid producit: uel igitur tale productum est substantia uel accidens. non potest dici q̄ sit substantia. quia licet Auerrois na hoc concederet. q̄ uidelicet ab aliqua substantia separata possit produci aliqua forma substantialis immediate ipse enim posuit datorem formarum à quo fluunt omnes formae substanciales istorum inferiorum existentium sub globo lunæ ut recitat Auerrois de eo in septimo methaphi. in commen. 31. et xy. methaphi. xij. & 18. comment. Et similiter licet Theophrastus hoc non haberet pro inconuenienti. Ut recitat commentator etiam de ipso in commen. adductis ipse posuit formas animalium genitorum per putrefactionem esse ab intelligentia separata. Tamen secundo fundamenta Auerrois in quibus modo insistimus hoc non est possibile sicut per longum processum ipse probauit in septimo methaphi. commen. xxxi. q̄ nulla forma materialis immediate potest procedere ab intelligentia separata: quia omnis talis agit mediante instrumento: quod secundum tetum est uniforme: & quoad partes eius est diffforme: quod instrumentum est ipsum corpus celeste. & sic saluatur nouitas quae est in effectibus: ancēdem sententiam habet ipse in octavo phisi. in commen. 15. ubi ex intento probat q̄ à uoluntate antiqua non potest immediate aliquid nouū prouenire. Et in xy. metha. in commen. 78. repetit eandem sententiam. & sine dubio credo q̄ ista etiam fuerit mens precep:cris sui sicut patet intuenti rationes eius in octavo phisi. u. Et in xy. methaphisi. (licet in hoc erraverit Aristot.) Ipse enim loquebatur ut experiebatur. unde secundum Auerro. in septimo metha. commen. xxxi. Omnes animæ dantes esse materiae educuntur de potentia materiæ à uirtute informatiua exsistente in spiritu gignituuo: in his quae generantur per propagationem. in his uero quae producuntur per putrefactionem: est aliquid proportionale uirtuti informatiue productum ab ipso celo: non sicut dicunt uulgares: q̄ ista qualitas proportionalis uirtuti informatiue: ita est à celo q̄ non sit educita de potentia materiæ. immo dico q̄ pro tanto ista qualitas diciatur à celo produci quia educitur de potentia materiæ non uirtute actionis quatuor elementorum: nec mediante calore elementari: sed mediante calore celesti. ut habet ipse i. xy. metha: in commen. 18. Et rō quam ibi assignat Auerrois super hoc. & ante ipsum Arist. in secundo de generatione animalium capitulo tertio. est quia calor celestis habet uirtutem generandi animalia. sed calor ignis corrumpt animalia. & sic qualitas ista proportionalis uirtuti informatiue dicitur qualitas à celo producta quia insequitur uirtutem caloris celestis ad hoc q̄ educatur de potentia materiæ. & t̄ sic etiam intelligitur dictum commentatoris in tertio de anima in commente sc̄ x. uili habet q̄ anima sensitiva non est uirtus attributa complexioni id est non insequitur uirtutes quatuor elementorum à quibus caufatur complexio. in commento enim quinto inuehit contra Alexandrum qui uniuersaliter dixit q̄ omnis forma materialis siue sit forma animati siue sit forma mixti inanimati insequitur refractionem quatuor qualitatum primarum. dicit enim contra Alexandrum. Et megis rematum de opinione Alexandri est hoc quod dixit. q̄ primæ preparationes ad intellecta. & ad alias postremas personæ de anima: sunt res perfectæ à complexione. non uirtutes factæ a motore extrinseco. ut est famosum ex opinione Aristotelis. unde breuiter opinio commentatoris est q̄ formæ animatorum dantes.

A y esse

esse materiæ sunt deducētæ de potentia materiæ non uirtute caloris ignei . sed uirtute caloris celestis. Concurrente tamem ipsa uirtute ipsius intelligentiæ. Nam uirtus informatua existens in se mine uel proportionale ei: agunt pro ut sunt rememorata ab intelligentia non errante ut habet ipsæ in.xij.metaphi.in commento:18. & in septimo meta.commè.xxi. Et ex hoc soluitur apparentis contra dictio quæ est in dictis Auerrois. Nam in septimo metaphi. accusat Averrois qui uniuersaliter dicit q. omnes formæ substantiales sunt à datore formarum. Et reprehendit ibi et Themistium qui dicit q. formæ animalium genitorum per putrefactionem sunt ab intelligentia separata. ut patet ibi in.xxi. illius septimi metaphi. Et in.xij. & 18. commen.xij. metaphi. in commen. autem quinto tertij de anima accusat Alexandrum qui opinatus est omnem animam dantem esse materiæ insequiri refractio nem quatuor elementorum. immo dicit Auer. q. tales sunt ab intelligentia separata ut est famosum in via Arist. sed ista contradic̄tio soluitur sic. Nam opinio Aver. & Them. est in uno extremo. Et opinio Alexandri est in alio extremo. Et uia Aver. est media: unde in aliquo discrepat ab utrisq. & in aliquo conuenit cum utrisq. Nam Aver. opinatus est q. omnes formæ substantiales sunt totaliter ab intelligentia illa separata quam datorem formarum appellavit. Et similiter et Themist. opinatus est q. animæ aī alium genitorum per putrefactionem sunt ex toto a motore extrinseco: & non sunt educitæ de potentia materiæ. Auerrois autem in septimo metaphi. com.31. inuehit contra eos dicens q. si ita esset sicut Aver. & Them. dicunt tunc generatio esset non materia. Alex. aut erat in alio extre mo. Dixit enim q. omnes formæ mixtorum tam animatorum q. inanimatorum ex toto insequantur actionem quatuor qualitatum primarum (ut sibi imponit commentatur in tertio de aīa in cōmē. quinto:) Et commentator inuehit contra ipsum quia inquit ipse impossibile est q. uirtus cognoscitiva sicuti est aīa sensitiua præcise insequatur actionem qualitatuum primarum non concurrentē extrinseco motore. Inquit enim sic. Ista enim opinio in uirtutibus aīa coprehensiuis. est secundum q. nos intellexerimus: est falsa: a substantia n. elementorum, & a natura eorum non potest fieri uirtus distinguens aut cognoscitiva. quoniam si esset possibile ut a natura eorum. & sine extrinseco motore fierent tales uirtutes: tunc esset possibile ut postrema perfectio quæ est intellecta esset aliquod factum a substantia eorum ut color & sapor fuūt. & parum infra dicit. Et ista opinioni s. Alex. est similis opinioni negantium causas agentes: & non concedentium nisi causas materiales tantum. Et sunt illi qui dicunt casum tantum. Ex quibus uerbis clare patet q. sententia Alex. fuit q. formæ aīatorum insequentur refractionem elementorum tantum & non uirtutem motoris extrinseci. Sed Auerro. sententia est q. oīs formæ dantes esse materiæ. siue sint formæ mixtorum aīatorum, siue sint formæ mixtorum inanimatorum sunt educitæ de potentia materiæ. & in hoc dissentit ab Aver. qui dixit oppositū huius: & dissentit et à Themist. q. tū ad formas aī alii genitorum per putrefactionem: & tenet Auerro. q. licet formæ animatorum sint educitæ de potentia materiæ: tamen non educuntur de potentia materiæ uirtute actionis qualitatuum primarum: sed insequentur actionem motoris extrinseci s. intelligentiæ separatae. Et in hoc dissentit commentator ab Alexandro. & ego multum delectatus sum in hac solutione. Ecce igitur (ut redeamus unde diuertimus) q. ex omnibus his apparet. q. intellectus agens non potest producere aliquā formā substancialē q. aut talis esset immaterialis aut mālis. si primū ista esset intelligentia quod nullus diceret: q. intellectus agens producit in formam materialē existentem in intellectum possibilem aliquam intelligentiam: ad hoc q. illa forma materialē possit mouere intellectum ad intellectiōem. Nec potest dici secundum q. producit aliquam formam materialē quia omnis talis educitur de potentia materiæ concurrente calore celesti ut instrumento ipsius intelligentiæ mouentis celum. Ista autem non copetunt intellectui agenti ut unicuiq; patet. præterea si ista forma materialē

lis producitur ab intellectu agente in intellectum possibilem sequeretur & eadem forma numero posset produci a diuersis agentibus: diuersis plusq; generi. Cum oppositi habet commentator in octavo phisi corum. in commen. 46: Et probatur sequela: nam forma asini substantialis secundum rem recipitur in intellectu possibili ratione intellectus agentis & suum esse formale. Et ista eadem forma est producta à virtute informativa existente in semine. Ista aut sunt duo agentia in nullo uniuoco conuenientia secundum Auer. quare &c. Sed dicebat q; est secundū diuersos modos essendi. Nam forma prout educitur de potentia materie ab ipsa uirtute informativa habet esse signatum in materia. Sed ipsa eadem forma secundum suum esse formale prout producitur ab intellectu agente in intellectu possibili habet esse uniuersale & abstractum. Sed contra. ista ratio non potest stare in via Auer. q; sit aliqua forma materialis & talis remanete suo esse formalis materiali sit uniuersalis & abstracta. quia sic est signata & non signata. uniuersalis & non uniuersalis: simul & semel oīs enim forma materialis secundum suum esse formale est quanta & signata secundum Auer. ut supra demonstrauit ex intentione eius. Si uero dicas q; intellectus agens producit quoddam accidens spirituale in ipsam formam materiali merito cuius forma ipsa pot mouere intellectum. Contra quia omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis. Et cum tale accidens per se recipiatur in ipsam formam habens esse formale reale. Cū talis forma materialis & suū esse formale recipiat signata. Cū ipsa sit signata tale accidentes signata recipiatur in ipsa forma. Et ex cōsequēti semper signata representabit talis forma q; tūcūq; sit disposita per tale accidentes q; si dicas q; tale accidentes productū ab intellectu agente recipitur in intellectu possibili & non recipitur in ipso obiecto motiuo intellectus. Contra igitur intellectus possibilis est actu ante intelligere quia prius natura recipitur tale accidens q; intelligere. Cuius oppositum isti habent pro impossibili. arg^m. ualeat ad hominē. præterea esto q; tale accidens recipiatur in intellectu possibili prop̄ ter hoc non tollitur. quoniam ipsa forma quae recipitur in intellectu possibili secundum esse reale non representet signata quia cum nulla actio sit facta ab intellectu agente circa ista formam. Sed solum in intellectu possibili. semper ista forma offeret se intellectui secundū esse signatum. quia omne agens naturale naturaliter representans representat se ipsum sicuti est & secundū modum essendi secundum quem est in natura: non concorrente aliquo agente extrinseco aliquid causante & operante circa ipsum præterea quicquid sit illud quod causatur ab intellectu agente. sequitur contra opinionem istius q; aliquid nouum secundum Auerro: immediate prouenit à deo. quia ipse tenet ad intentionem Auer. q; intellectus agens est deus. quod ego reputo falsissimum. Et sic ab agente antiquo proueniret noua actio. Cuius oppositum clamat Auer. in 8. phi. & in 12. metha. & ubiq;. Et in ueritate opinio istius hominis adeo est erronca. ut me pudeat amplius arguere contra ipsum. Ipse enim ignorat adhuc quomodo forma materialis generatur. Item habet fateri q; formae materiales secundum suum esse formale acceptiantur in sensibus interioribus. quia non ē maior rō quare in intellectu possibili materiales formae sint secundum esse formale & non in ipsa cogitativa & imaginativa. Quantum aut ista sint inconvenientia non solum sapientibus. sed etiā vulgaribus sunt nouissima. unde licet mihi dicere de isto hoīe. quod dixit commentator de Auic. in tertio celi in commen. 67. q; uidelicet paruitas exercitationis ipsius uiri in natura libis. Et bona confidentia in proprio ingenio deduxit ipsum ad maximos errores.

C Ad rationes autem sophisticas istius hominis facile est respondere. Quando enim ipse arguit: q; si intellectus possibilis non reciperet formas materiales secundum suum esse formale. Sed species eorum non concluderet demonstratio philosophi in textu commenti quarti tertio de anima. q; intellectus possibilis secundum essentiam sit denudatus à materialitate. Nego hoc. immo dico q; ex hoc q; intellectus possibilis recipit omnes species intelligibiles rerum materialium. concluditur ex hoc q; intellectus

clus possibilis sit abstractus à materia. Nam demonstratio illa ut habet ibi Auerrois in cōmento quanto fundatur super duas propositiones: quarum una est q̄ omne recipiens debet esse denudatum à natura recepti. Secunda autem propositio est: q̄ intellectus possibilis recipit omnes formas materiales, modo cum non sit maior ratio de una q̄ de alia. Si intellectus possibilis esset forma materialis. Tunc igitur reciperet species sui ipsius. Et tunc idem esset mouens & motum. Et idem esset recipiens & receptus. id est in actu. & in potentia quod est impossibile ut habet ibi Auerrois in commento. ¶ Et ex illo loco apparet contra ignorantiam modernorum quorundam: qui dicunt q̄ secundum Auerroym. Idem non potest esse agens et patiens in actione reali sed in actione spirituali potest idem esse agens & patiens mouens & motum. Ecce quo ipsi destruunt demonstrationem illam secundum expositionem Auerrois patet enim unicuique q̄ receptio intellectus possibilis est secundum spirituale esse. Ad autoritates autem Auerrois quae uidentur sonare q̄ intellectus possibilis recipit formas rerum materialium. Dico q̄ per formas commentator intelligit species: cuius signum est q̄ Arabes appellant formā illud quod nos dicimus speciem: ut patet in textu commē. sexti tertio de anima. ut i litera nostra habet intellectus est locus specierum. litera translationis arabice habet intellectus est locus formarum. Similiter infra in tex. com. 38. ubi litera nostra habet. lapis non est in anima sed species. litera translationis arabice habet: lapis non est in anima sed forma. Similiter in tertio textu eiusdem tertij de anima: ubi litera nostra habet: suscepit autem speciei litera arabica habet. sed recipit formam. & similiter commentator species sensibiles rerum appellat formas. sicut patet intuensi ipsi in libro de sensu & sensato. Et in libro de memoria & reminiscētia. Et in secundo de anima. Ecce igitur pauper homo quantum ostendis te esse parum exercitatum in doctrina Auerrois. cum adhuc ignores unum terminum unicuique incipienti philosophari notissimum.

¶ Alia est opinio quorundam modernorum Auerroistarum qui tenent non dari species intelligibles ad mentem Auerrois. Et isti imaginantur q̄ intellectio nihil aliud sit secundum rem nisi forma. Et quiditas intellecta vel comprehensa uerbi gratia quiditas lapidis. & est res intellecta. & est ipsa intellectio. ut enim est abstracta à materia. & conditionibus illius dicitur quiditas: ut uero est recepta in intellectu non subiectiue: sed obiectiue: & perfectiue dicitur intellectio. Fundamentum autem istius opinionis est auctoritas commentatoris in libro destructionum disputatione tertia in solutio ne dubij. 18. ibi enim hēc Auerrois hæc uerba q̄ quelibet forma habet esse duobus modis: uidelicet esse intelligibile: quando comprehenditur separatum à materia ab intellectu. & esse sensibile. uidelicet id quod habet accidentaliter de materia. uerbi gratia lapis sine dubio habet formam materialiē extra animam. & aliam formam quæ est intellectio & comprehensionis facta in anima prout anima rationalis capit eam separatam. Ex quibus uerbis apparet q̄ commentator non dixit q̄ habet aliam formam quæ est species intelligibilis. sed dixit q̄ habet aliam formam quæ est intellectio & comprehensionis facta in anima. Et propter hoc ista opinio tenet ad mentem Auerrois. q̄ intellectus possibilis non recipit species intelligibiles sed recipit quiditates rerum non subiectiue sed obiectiue. unde quiditates rerum abstractæ à materia per intellectum agentem obiectiue recipiuntur in intellectu possibili.

¶ Sed licet ista opinio fuerit doctoris sc̄olensis Henrici de gandaū. Et sit ista opinio quorundam Auerroistarum Neapolitanorum: qui licet sint amici nostri. tandem quia ut habet philosophas & commentator in primo celi in textu cōmenti centesimi primi disputationis dicitur esse remota ab odio & amicitia. Et quia duobus existentibus amicis sanctum est præhonorare ueritatem cōtra primo ethicorum. Quia ista opinio non est Auerrois. ideo arguam contra ipsam ex fundamentis Auerrois. & primo si intellectus possibilis reciperet solum obiectiue & non subiectiue. Sequeretur q̄ demonstratio phili

Iosephi in tertio de anima in tex:commen:quarti. secundum expositionem commentatoris est: in qua
tuor terminis. consequens est falsum ergo &c. Probat autem sequale quia secundum commenta-
torem illa demonstratio fundatur super duas propositiones: quarum prima est: qd amne recipiens dici-
ture est denudatum à natura recepti. Secunda autem propositio est: qd intellectus recipit omnes
formas: prima autem propositio patet qd non habet ueritatem nisi de recipiente subiective & non de re-
cipiente obiective solum. Nam certum est qd intellectus possibilis recipit seipsum obiectum. Et tamen nō
est denudatus à scipso. Et ita illa propositio habet ueritatem de recipiente subiectivo quod patet ex pro-
batione Auerrois ibi: ubi ipse probat illam propositionem in dictum de sensu uisus & de sensu audi-
tus. inquit enim qd sensus recipiens colorum caret colore & sensus recipiens soni caret sono. patet aut
qd tales sensus recipiunt species sensibiles subiective & non solum obiective. Ita agitur propositio ha-
bet locum de recipiente subiective: quod etiam patet per Albertum illidem dicit enim qd illa propositio
omne recipiens dicitur esse denudatum à natura recepti in potentia receptiva est necessaria. sicut est
in materia in omnibus & potentia sensuum patet aucto qd materia & sensus recipiunt subiective.
si igitur maior ista intelligitur de recipiente subiective. Et minor quae est qd intellectus possibilis re-
cipit omnes formas habet ueritatem de receptione obiectiva. Tunc clare patet qd argumentum Philoso-
phi est in quatuor terminis:

C Secundo principaliter arguitur si intellectus possibilis non recipere species intelligibiles: sequere-
tur qd essentia intellectus agentis est: occiosa in natura. consequens est contra philosophum in tertio de
anima in tex:commen: 17. ubi probat qd necessario est ponendum intellectus agens probatur. autem sec-
uela quia si non darentur species intelligibiles. tunc nulla est realis actio intellectus agentis. & per
consequens intellectus agens frustra ponitur. patet consequentia. Nam ut habet commentator in ix.
metha. in tex:commen: 7. quando entia non habent actiones proprias non habent essentias proprias: pa-
tet autem consequentia. quia si aliqua est realis actio intellectus agentis maxime est productio ipsorum
specierum intelligibilium sed ista per te non datur ergo &c. Forte dices qd actio intellectus agentis est
illustrare phantasmatum. Sed contra quero ita sit ista illustratio uel est substantia: uel accidentes non
primum ut supra probauit contra primam opinionem: nec secundum quia tunc cum ista illustratio quae
est accidentis recipiatur in phantasmate signata recipetur: sequela autem supra à me declarata fuit
Forte dices qd actio realis intellectus agentis est causare actum intelligendi in intellectu possibili. sed
hoc non potest stare. Nam primus terminus actionis realis intellectus agentis: secundum Auerroym.
est uniuersale in actu ut patet in commen:quinto. & in commen: 18. tertio de anima. ubi habet qd intelle-
ctus agens de potentia intellectus facit actu intellectum? Cum igitur ita sit qd uniuersale in actu est
primus terminus actionis realis intellectus agentis. Tale autem natura precedit actuum intelligendi. si-
c ut causa natura precedit causatum. Et ex consequenti non potes dicere qd prima actio intellectus agen-
tis sit producere actuum intelligendi in intellectu possibili.

C Tertio principaliter arguitur. si intellectus possibilis recipit quiditates abstractas à materia obie-
ctive solum. Quero à te. ubi sunt subiective iste quiditates abstractae per intellectum agente: uel sunt
in intellectu possibili uel in intellectu agente: uel hi sunt in cogitativa: uel in phantasmate existente in
cogitativa: uel nullibi sunt. Non potest dari per te primum: quia tu negas intellectum possibilem aliqd
recipere subiective. Nec secundum quia intellectus agens est pura actio teste Auerro. in. iiij. de ani-
ma in commen: xix: & nihil recipit. nec tertium quia omne subiective receptum in quanto & extenso
est quantum & extensum secundum Auerro. Et ita si istae quiditates abstractae per intellectum agen-
tem essent subiective in cogitativa essent quante & signata. & sic simul essent abstractae et non ab-
stractae

stracte signata & non signata: præterea sequeretur q[uod] aliquid impossibile recipi in aliquo: reciperez
tur in eo: præterea sequeretur quod aliquid naturaliter representans secundū ultimum virtutis suæ si
mul & semel representare: et eadē naturā sub rōnibus oppositis: quod est impossibile. patet: conseque
tia nā quiditas relucens in phantasmate existēre in cogitatiua representaret ipsi cogitatiua ipsam natu
rā signare. Eadē representaret intellectui possibili uniuersaliter: hoc aut̄ est impossibile quia idē
manens idē non pot̄ representare idē simul sub rōnibus oppositis: forte dices q[uod] hoc est respectu diuer
sorum. Nam secundū se signata representat: Tū rōne intellectus agentis representat uniuersaliter:
quia intellectus agens est qui facit uniuersalitatem in rebus: ut primo de anima: commen. 8. Sed
contra. Arguo ut prius quid producit ipse intellectus agens in ipsum phantasma: uel aliquid uel nihil
& si aliquid: uel illud est substantia: uel accidentis. Et arguat ut supra argutum est. Nec potest dici
quartum: q[uod] tales quiditates abstractæ subiectiue sunt in phantasmate. Quia: hoc commentator ex inten
to destruxit contra Auempatem in commento quinto. & in commento trigesimo tertij de anima. Auēc
pace enim posuit q[uod] intentiones imaginatae subiectiue recipiunt quiditates abstractas à materia: per in
tellectum agentem. Dicit enim in commento quinto tertio de anima commentator loquens de intentioni
bus imaginatis sic. Et hoc subiectū in intellectu quod est motor illis quo modo est illud quod reputa
uit Auempace esse recipientis: quia inuenit ipsum quandoq[ue] intellectum in potentia: & quandoq[ue] intelle
ctum in actu. Et ista est dispositio subiecti recipientis: & existimauit conuersationem: & eandem sens
tentiam habet commentator in tertio de anima in commento tertio. licet Albertus Magnus tractatu secū
do capitulo sexto in tertio de anima Recitans opinionem Abubacher: & Auempace dicat q[uod] secundum
Istos: quiditates istæ abstractæ nullibi sunt subiectiue: sed sunt ubiq[ue]: & semper. Sed ista expositio ad
ueratur Auēr. in locis præallegatis sicut uides: Nec potest dari q[uod] iste quiditates sint nullibi: quia que
ro de istis quiditatibus: aut iste quiditates sunt substantia aut accidentis: & si substantia aut igitur sunt
subiectæ immateriales: aut sunt subiectæ materiales: non potest dari primum quia omnis substantia im
materialis totaliter à materia separata est intelligens & intellectum & est una intelligentia. ut patet
ab Auer. in primo capitulo de substantia orbis: & tertio de aria in infinitis locis. Si sedūdū: aut igitur
materia aut forma aut cōpositū. Et quicquid istorū detur. Patet q[uod] unūquodq[ue] alicubi est: quia omne tas
le est cū quantitatibus interminatis. Bi in certa differentia temporis secundū Auer.

C Si uero dicas q[uod] istæ quiditates abstractæ sunt accidentia habeo intentum q[uod] uidelicet erunt subies
ctiue in aliquo loco quia naturaliter loquendo nullum accidens potest per se subsistere. Intellectus .n.
testis philosopho in primo phisi. querens separationem accidentis à subiecto. est querens impossibilia.
Forte dices q[uod] tales quiditates abstractæ sunt ubiq[ue]: Et semper quia uniuersale est ubiq[ue]: & semper. sed
hoc nihil ad rem quia si uniuersale dicit esse ubiq[ue]: & semper hoc non intelligitur: nisi q[uod] ad suum
modum significandi. uidelicet quia suum significatum non concernit aliquam differentiam uel
loci. Sed significat uniuersaliter & abstractæ. Et propter hoc non tollunt quin ipsum uniuersale relu
ceat in aliquo representatiuo: quod subiectiue sit in intellectu possibili. Alias rationes probantes dari
species intelligibiles require à subtilissimo Scoto in primo sententiarum distinctione iy. q. 6. Et in septi
mo meth. q. 18. Descendamus autem modo in spirituali ostendendo q[uod] ista opinio sit contra Auerr. &
arguo sic. si intellectus possibilis secundum Auer. non recipit aliquid subiectiue. sequitur q[uod] Auero.
non potest ponere differentiam inter aliquem qui est in potentia essentiali ad scientiam. & inter ali
quem qui est in potentia accidentalis ad scientiam. consequens est contra philosophum & commentator
rem in octavo phisi in tex. commen. xxxij. ergo illud ex quo sequitur. probatur autem sequela nam ex
quo tu ponis q[uod] intellectus possibilis non recipit subiectiue species non uidetur aliqua differentia inter

intellectum prout est in potentia essentiali: & prout est in potentia accidentalis ut patet unicuique in intellectu quid nominis potentiae essentialis & potentiae accidentalis. Forte dices quod aliquis est in potentia accidentalis propter habitum generatum in cogitativa. & quia phantasmatum ordinatum occurrit sed contra habitus non inclinat nisi potentiam in qua est subiective. Cum igitur iste habitus non sit in intellectu subiective sequitur quod intellectus non inclinabitur ad speculandum a tali habitu existente in cogitativa. præterea & fortius scientia quam habet intellectus possibilis prout est nobis applicatus aut est substantia aut est accidens non potest dari quod sit substantia quia unicuique patet quod scientia ponitur in prima specie qualitatis: præterea si scientia ista esset substantia tunc demonstratio philosophi in viii physi. in tex. commen. xx. ubi probat quod ad partem intellectuam non est per se motus. quia ad primam speciem qualitatis non est per se motus nulla esset. Nam scientia ipsa per se non est qualitas sed substantia. Si uero dicas quod scientia ista sit accidentes. Tunc erit alicubi subiective. Cuilibet enim accidenti est proprium subiectum assignare naturaliter inveniendo. Et tunc aut igitur scientia subiective est in intellectu possibili aut subiective est in ipsa cogitativa. Si primum habeo contra te quod intellectus aliquid recipit subiective. Non autem potest dari secundum quia scientia est habitus universalis consistens in induisibili. ut patet. vii physi. tex. com. xx. Habitum autem in diuisibili non potest subiective recipi in cogitativa. quia tunc haberet partibilitatem. & tunc etiam sequeretur quod aliquid impossibile recipi in aliquo recuperetur in eodem. præterea si intellectus possibilis non recipit species intelligibiles subiective. tunc consequentia quam facit Aristoteles. & commentator in vii de anima in tex. commen. vii. Laborat in equiuoco: ubi habet quod si intelligere est sicut sentire aut pati aliquid utique erit ab intelligibili aut aliquid habebit alterum. probo autem sequelam nam sensus recipit subiective. Intellectus autem per se non recipit subiective: sed solum obiective. igitur comparatio philosophi est in equiuoco. præterea commentator expavit illum tex. de recipiente subiective & non obiective. Dicit. n. dicamus igitur quod si posuerimus quod forma per intellectum est sicut sentire. i.e. virtutibus passiua: adeo quod per unum intellectum recipiat intellecta: & comprehendat ea: quemadmodum virtus sentiens recipit sensibilia: & comprehendit ea. patet autem quod sensus subiective recipit species: igitur & intellectus quia in nullo alio est comparatio inter sensum & intellectum, ulterius in tex. commen. vii. Aristoteles & commentator expresse statuerunt species intelligibiles habet enim philosophus in tex. impassibile. autem oportet esse: susceptuum quatenus speciei. Et potentia huiusmodi: sed non hoc. Et similiter se habere. sicut sensituum ad sensitivam intellectuum ad intelligibilia ubi iterum fit comparatio inter sensum & intellectum quantum ad receptionem specierum: ut clare patet in tex. & commentator in com. b3 quod intellectus non habet de intentione passio nisi hoc tantum quia recipit formam quam comprehendit. Et quia est in potentia ad illud quod comprehendit: sicut sentiens. Non quia est aliquid hoc in actu corpus aut virtus in corpore. Ex quibus uerbis patet quod in sensu duo concurrunt: primum quia sensus est potentia passiva receptans formas sensibiles: secundum uero est quod sensus est virtus in corpore. Intellectus autem conuenit cum sensu quantum ad primam conditionem quia uidelicet recipit formas id est species intelligibiles: & non conuenit quantum ad secundam conditionem quia intellectus nec est corpus nec uirtus in corpore. Similiter commentator in commen. vii. habet quod intellectus possibilis recipit omnes formas materiales id est species intelligibiles rerum materialium. ulterius ordinatum procedendo. commentator in commen. v. comparat materiam primam & intellectum possibilem: ponendo differentiam inter ipsa. Et dicit quod materia prima est in potentia omnes formas sensibiles. Sed intellectus est in potentia omnes intentiones formarum universalium: & dicit quod prima materia non est cognoscens neque distinguens. Et subdit quod causa istius est: quia materia recipit formas diuersas & istas. Intellectus

agens non uere agit secundum Themist. sed solum dicitur agens secundum similitudinem. Sed commentator tenet intellectum uere agere & uere producere species in intellectu. Et qui negant species secundum Auer. destruunt doctrinam eius; sicut uidet. Confirmatur. Commentator in commen. 5. in solutione primae qonis. ibi assimilat intellectum possibilem sensui uisus dicens: q. sic ut est in sensu uisus: q. species coloris non est perfectio coloris qui est in potentia. i. coloris existentis extra animam secundum esse reale. sed species coloris est perfectio sensus uisus: ita etiam intentiones intellectae non perficiunt intentiones imaginatae: ita q. subiective sunt in intentionibus imaginatis subiective ipse intentiones intellectae id est species intelligibiles: sicut sensit Auempace contra quem paulo superius argumentatus fuerat commentator. Sed d. sibi quod perficitur per intentiones intellectas est intellectus materialis. Nec ualeat euasio tua: q. hoc debet intelligi obiective & non subiective: quia tunc non est similitudo inter uisum & intellectum. Sensus enim uisus subiective perficitur per intentiones colorum: quia & intellectus per intellectas intentiones subiective perficitur. Accedit ad hoc q. tales intentiones intellectae sunt accidentia: sicut intentiones colorum sunt accidentia. Accidens autem subiective recipitur in subiecto receptivo. præterea q. illa euasio non sit de intentione. Auer. patet. Nam ibi contradicit commentator ipsi Auempace: qui opinatus est q. sibi intentionum intellectarum erant intentiones imaginatae existentes in cogitatione: sicut patet ibi. Et etiam in com. xxx. eiusdem tertii. patet aut q. Auempace ponebat q. subiective intentiones intellectae recipiebantur in intentionibus imaginatis. Alter argu. quod facit commentator contra ipsum in com. xxx. Nullum est. Inq. n. & si intentiones imaginatae essent. recipientes intellecta: tunc res recipere se: & motor esset motum. præterea non est ueri simile q. Auempace tantus philosophus opinatus fuerit q. intentiones intellectae obiective recipiuntur in intentionibus imaginatis. Puer enim non diceret hoc. Cum igitur ita sit q. secundum Auempacem intentiones imaginatae subiective recipient intentiones intellectas & Auerrois ex intento uelit ei contradicere in hoc: dices q. subiectum ipsarum est intellectus materialis. Reliquit q. secundum Auerro. intellectus possibilis subiective recipiat species intelligibiles: contradictione enim est ad idem. Et secundum idem oportet enim q. Auerro. eo modo accipiat subiectum receptuum intentionum intellectarum sicuti Anempace accipiebat. Confirmatur per uerba commentatoris in illo commen. xxx. Inquit enim q. intellecta sunt intentiones formarum imaginationis id est sunt similitudinesphantasmatum existentium in imaginativa: & dicit. & ideo indigent necessario in hoc habere aliam materiam: a materia quam habebant in formis imaginationis. ratio autem materie est ratione subiective recipientis: non obiective. Et isti cum tota sua famositate non possunt soluere hoc argu. cum ista confirmatione quam ego feci. præterea commentator commen. 18. habet quemadmodum enim uisus non mouetur a coloribus: nisi quando fuerit in actu: quod non completur nisi in re pnte. cum ipsa sit extrahens eos a potentia in actu. Ita etiam intentiones imaginatae non mouent intellectum materialem: nisi quando fuerint intellectae in actu: quod non perficitur in eis nisi aliquo presente quod sit intellectus in actu. Ex quibus uerbis patet q. secundum commentatorem intellectus agens causat species intelligibiles una cum phantasmate. & ex hoc patet error. Io. de gandaio in qonibus suis tertii de anima. q. xxiiij. ubi habet q. intellectus agens non ponitur nisi pro intellectione causanda: & non concurrit ad productionem speciei intelligibilis. præterea commentator in eodem commen. 18. habet q. intellectus agens transfert res de ordine in ordinem & facit de potentia intellectas actus intellecta. patet autem q. ista translatio de ordine materialium ad immaterialium ordinem: non sit nisi mediante aliquo uehiculo quod est species intelligibilis. sicut in potentia sensitiva uidemus. Nam sicut colores non transferuntur de esse materiali ad esse spirituali in ipsis sensibus nisi mediante specie sensibili. ita parviter oportet dicere. in ipso intellectu.

nostra

Non enim cognitio incipit a nobis notioribus: quod si tu negares: tu habes negare conimentum rem
Cuius maximum fundamentum contra Thethisium & Averroem fuit exemplum quod adduxit
Aristo in tex. commen. tertio de anima. uidelicet qd sicut se habet sensituum ad sensibilia.
Ita se habet intellectuum ad intelligibilia. ubi contra istam opinionem arguit. Nam omnes antiqui
Auerroystae ut Albertus Magnus in tertio de anima tractatu. iij. capitulo septimo ubi recitat opinionem
Auerroystae sibi ascribit species intelligibiles. Item bts doctor in questionibus disputatis de anima. q. iij.
Et in prima parte summae in questione. 76. Aristotele primo. & lo. de gaudio in questionibus suis ter
tij de anima. & breuiter omnes recte sententes in via Auer. concedunt species intelligibiles de inten
tione eius. & ideo proteruiunt qui dicunt oppositum: & destruunt totum quod dixit Auerroyst in ter
tio de anima sicut supra declaravi tibi.

¶ Ad fundumentum autem istius opinionis secunde: quod fundatur super auctoritate Auer. in libro
de destructione respondetur qd illud dictum non habet ueritatem in predicatione identica & formalis.
Sed solum in predicatione causali: unde dum dicit Auerroyst qd forma ipsa est intellectio intelligi des
bet ad istum sensum. uidelicet qd est causa partialis intellectionis: quia obiectum cum intellectu causans
intellectionem sicut causa totalitatum autem species intelligibilis realiter distinguatur ab intellectu
one non est presentis speculationis &c.

¶ Restat modo ponere opinionem quam credo esse ueram. ad mentem Auerro. uidelicet qd species in
telligibiles ad mentem Auerroyst. & Aristotelis dantur: cuius irrefragabile argumē. est istud. Arist.
enim in tertio de anima in tex. commen. 38. postq; præmisserat in tex. commen. 37. qd anima est quodam
modo omnia. Nam per sensum est omnia sensibilia. Et per intellectum est omnia intelligibilia. ibi deter
minat quomodo sit hoc. An uidelicet sit oīa secundum esse reale: an secundum esse spirituale. Et fina
liter concludit: qd anima est omnia secundum speciem & idem sensit Auer. in commen. pro hac aut opini
onie faciunt omnes auctoritates Auerroyst: quas adduxi contra alias opiniones. Modus aut istius posi
tionis meae est iste ad mentem Auer. uidelicet qd phantasma ex his in cogitationia una cum intellectu age
te concurrunt ad causandum speciem intelligibilem in intellectu possibili. ita qd intellectus agens est
principalius concurrens ad istam productionem specierum qd sit ipsum phantasma. Talis aut sp̄s intel
ligibilis subiectiue recipitur in intellectu possibili. & dico ulterius qd dum sp̄s intelligibilis subiectiue
causatur in intellectu possibili: quiditas relucens in specie ad causationem speciei causatur obiectiue et
representatiue. Et dico ulterius qd tales species intelligibiles secundum Auerro. sunt colligatae cum
intentionibus imaginatis. ut patet ab Auerroy in tertio commento tertio de anima.

¶ Verum ut melius ueritas istius opinionis appareat. Restat dubitare contra ipsam. Et primo argui
tur contra fundumentum opinionis. Non enim uidetur qd opinio Arist. in tertio de anima in tex. com. 38.
fuerit qd anima sit omnia per receptionem specierum: Hoc enim est falsum: tu in cognitione sensitua:
tum etiam in cognitione intellectua. In sensitua quidem quia non omnia sensibilia causent speciem uel
patet de sensibilibus communibus quae non causent speciem sui. Bi hoc uel quantum ad omnia sicut res
nuit bts doctor. uel saltem quantum ad aliqua illorum sicut tenuit commentator. ut patet secundo de
anima com. cxxxiiij. Similiter in cognitione intellectua non uidetur uerū qd cognoscit intellectus.
cognoscat per sp̄s. Instantia enim est de intentionibus secundis: et de substantiis abstractis: & de ipsis
relatiōibus quae ut tenet coīs opinio nō cognoscuntur per sp̄s. Nisi eēt qd dictū philosophi debet mode
rari uidelicet qd aīa ē oīa per sp̄s uel per se: primo uel secundarie. unde philosophus in 3º de aīa i tex.
com. 15. dicit qd intellectus possibilis intelligit se post intellectuē aliorū. unde iqt qd per sp̄s aliorū cogno
scit se. Ad illud uero quod obicitur de sensibilibus coībus parimenter pot dici: v3 qd sufficit qd talia

cognoscantur per species sensibilium proprietatum vel alterius quod licet sensibilia communia non causent speciem sive in sensibus exterioribus ut tenet via communis. Tamen sufficit quod causent speciem sive in sensibus interioribus. Multae nam intentiones sunt quae sunt coniunctae cum sensibilibus exterioribus quae tamen a sensu exteriori non comprehenduntur sicut est species amicitiae et inimicitiae. Et Auer. dixit de cogitatione hominis in com. 63 secundo de anima quod ipsa comprehendit intentiones docere praedicamentorum.

C Secundo dubitatur contra opinionem Islam. Nam absurdum uidetur dicere intellectum possibilem subiectum recipere species intelligibles. In ente enim aeterno non uidetur quod aliquid possum de novo recipi sicut famosum est in via Auer.

C Tertio de intellectu agente quia si dicas quod intellectus agens concurreat ad causandum species intelligibles ad mentem Auer. sed contra hoc i stat dñs Albertus in 8. phi. cap. 14. tractatu primo. Ibi enim reflexit ipse contra Auer. argu. quod ipse fecerat in com. 15. illius octauo phi. Ibi n. commentator arguebat quod ab agente antiquo non potest nouum prouenire quia oportet quod quandoque agit. et quandoque non est motor in potentia. Et oportet motor in potentia Indiget aliquo motore in actu extrahente ipsum de potentia ad actum. Et sic primus motor non est primus motor. Inquit ibi Auer. sed contra inquit dñs Albertus: a pari ego arguo contra te de intellectu agente quod etiam te est pura actio. Talis n. 2 te quandoque agit species quandoque non agit species ergo est motor in potentia. quod situ dicas inquit Alber. quod talis nouitas habet reduci in ipsumphantasma et non in intellectu agente. A pari ego sciuam argu. tuum: de primo motore: quod nouitas non est in eo sed est in ipso effectu. Et sic argu. tuum. O Auer. contra leges nullum est. he sunt duae arduae difficultates contra Auer. sicut uides. Dicam tamen quid sentiam.

C Et ad primum mihi uidetur quod Auer. formaliter respondet in tertio de anima in com. 28. Habet nam ista uerba. Et hoc quod induxit hoc est quasi dissolutio quod omniu[m] q[ua]nitu[m] aduenientiu[m] in hac opinione. Potest enim alius dicere quod possumus imaginari receptionem in se non mixta cum materia. cum declaratum est: quod causa receptionis est materia. Et quasi innuit dissolutionem dicendo: quod materia non est causa receptionis simpliciter: sed causa receptionis transmutabilis scilicet receptionis huius entis individualis: unde necesse est ut illud quod non recipit receptione individuali: ut non sit materiale aliquo modo. Et sic non remaneat locus q[ua]nis: haec ille. Ex quibus uerbis patet quod intellectus possibilis recipit universaliter. Et quod materia non est ratione nisi recipiendi signata. Et ideo propter hoc non tollitur quod aliquid abstractum a materia possit recipere universaliter sicut est intellectus materialis.

C Sed dices quare est quod solus intellectus possibilis de novo recipit accidentia ista quae sunt species intelligibles. et tamen nulla alia intelligentia secundum Auer. potest aliquo accidens recipere.

C Sed ad hoc dicimus nos quod hoc nihil est querere. omnium enim querere causas est hominis indisciplinatus. et ideo dico quod hoc accidit intellectui possibili: quia talis intellectus est obtinens postremum gradum in ordine entium abstractorum: ut patet in tertio de anima commen. xix. Et ideo ex sui imperfectione accidit sibi hoc quod recipiat.

C Ad tertium dubium respondet quod non est similitudo de primo motore: et de ipso intellectu agente. Nam ante quod intellectus agens causet speciem intelligibilem: praecessit noua actio in phantomate: quia tale phantomasma fuit nouiter productum ab obiecto extrinseco: similiter cogitativa in qua subiectum est ipsum phantomasma educta: est de potentia materiae ab agente particulari putata virtute. informatione existente in semine. Sed si tu ponas primum motorem immediate producere ipsum orbum de novo. Talis nouitas non habet ad aliud agens reduci. Nisi in ipsum primum motorem quia nulla alia nouitas praecessit: sicut est in phantomasma respectu intellectus agentis: quia phantomasma non dependet effectu ab intellectu agente. sicut orbis effectus depe[n]det a primo motore ei propter hoc nouitas in orbe habet redundans.

et ad primum motorem. Et per hoc etiam patet solutio ad id quod queritur quare est q̄ intellectus agens agit in intellectum possibilem mediante phantasmate quod est instrumentum nouū: cū tñ intelligentia nō agat in ista inferiora nisi per instrumentum aeternū quod ē corpus celeste. Ad hoc rñ detur dando rōnem diuersitatis. Nā ipsa intelligentia ē cā effectiva oīum generabiliū et corruptibiliū. intellectus aut̄ agens nō est cā effectiva phantasmatis. ista ēst solutio quorundam similium Auerroistarum: sed salua semper reverentia tantorum virorum mibi videtur q̄ ista solutio non soluat argu. Alberti. licet n. præcesserit aliqua nouitas in fractione phantasmatis q̄ tū ad suam essentiam q̄ū ad actionē illā per quā intellectus agens nūc agit in phantasma sortis. Et prius non agebat ista nouitas non pōt reduci ut uidetur nisi ad intellectum agentem. Et est rō fortis apud me. Nā s̄ possemus cœlū esse ab æterno productū. Et tñ q̄ ipsum cœlū non ab eterno fuerit motū sed incepit moueri in tempore determinato patet q̄ ista nouitas non haberet reduci secundum philosophos. Et secundum Averro. in octauo physico. nisi in ipsum primum motorem. Et tamen patet q̄ ista nouitas non esse nisi quantum ad actionem motuam: quia uestrum esset dicere q̄ primus motor nūc mouet cœlum. Et prius non mouebat. ergo est motor in potentia. consequentia ista conceditur ab Averro. quare etiam à pari uidetur q̄ ualeat de phantasmate. intellectus agens. nūc agit in phantasma. Et prius non agebat ergo est motor in potentia. Preterea si responsio illa ualeat sequeretur. q̄ secundū cōmentadre deus pōt immediate mouere caput meū. quia ego dicā q̄ aliqua nouitas præceſſit in favore capitū mei à virtute informatuā. hoc aut̄ cōmentator negat quia deus mediante calo mouet ista inferiora secundū philosophos. Et ideo aliter ego soluo argu. Alberti. unde dico q̄ illa propositio oē quod qñq; agit. Et qñq; non essentialiter ē motor in potentia. nō sic falsa est minor quæ dicit q̄ intellectus qñq; agat essentialiter. Et qñq; non agat essentialiter immo intellectus agens semper agit per se. Et essentialiter. sed q̄ qñq; dicatur agere hoc accidit ei. pro quo tu debes scire q̄ intellectus agens. Et intellectus possibilis. primo. Et per se respiciunt totam spēm humānam: tāq; primū. Et adequatum suum mobile. secundario aut̄. Et quasi per accidens respicunt determinatum individuum. puta sortem uel Platōnem. Et pōt dari ad hoc accommodatum exemplū de materia prima. In qua sunt oēs formae materiales in potentia. Et ēt pōt dari exēplū de pō motore. in quo sunt oēs formae materiales in actu: ut hēt cōmentator in xij. meth. in cōm. 18. quod ego intelligo de actu virtuali. Et eminētiālī. Et nō de actu formalī. patet aut̄ q̄ potentia subiectiva materiæ pō. Et per se respicit formā in cōi: sed hanc determinatā formam secundario. Et quasi per accidens respicit. sicut patet pō. cœli cō. cxy. Similiter ī tertio pō. motoris pō. et per se 2^m. philosophos terminatur ad ipsam spēm: per accidens aut̄ et quasi secundario terminatur ad individuum. sicut hēt uideri in 12. meth. x. Et li. cōmē. Et propter hoc ēt bene dixit Auic. q̄ natura primo intendit spēm. Ita tu debes imaginari de intellectu possibili. Et de intellectu agente in via Auer. q̄ intellectus possibilis per se respicit spēm humānā. Et sic non quandoq; dicitur intelligere. Et quandoq; non immo intellectus possibilis ut sic semper intelligit. Et propter hoc cōmentator in cōm. 5. Et in cōmēto uigesimo et trigesimo sexto iterū de aīa posuit intellectum speculatiūm aeternū 2^m. spēm. Similiter ēt intellectus agens respectu totius speciei humanae quæ non pōt deficere teste Auer. in 8. phi. cōmē. 35. non dicitur qñq; agere. Et qñq; non: immo semper agit: sed si dicatur quandoq; agere. Et quandoq; non hoc accidit ei quia hoc erit respectu determinati individui: quod nō ē mobile. adequatū eius. Et est exēplū. accommodatū super hoc. In re. n. difficulti Auer. in tertio de aīa. licet exemplis uti: Si. n. possemus unū ignē aeternū qui continet cōbus reuertit oīum cōbustibilia certū est q̄ ipse ignis diceretur semper cōbure. sed si quis de novo apponereat ei aliquod nouūm combustibile. Talis ignis respectu istius non diceretur semper comburere. Sed per accidens diceretur nunc cōbure: Et prius non. Et ista est indubitate sententia Auerro. in tertio de

anima in commento quinto in solutione secundae quaestione: & eiusdem in commento vigesimo: & in commento decimo nono & trigesimo sexto. Ad formam igitur argumenti ipsius Alberti nego similitudinem: de primo motore respectu orbis & de intellectu agente respectu fortis: qui non est orbis. Qui primo & per se afferat intellectus agens. Et ideo cetera non sunt paria. Comparat enim id quod est per se ad illud quod est per accidens. Et ideo argumentum commentatoris secundum viam suam procedit de primo motore quod si quando monetur & quandoq; non est motor in potentia: sed de intellectu agente respectu fortis non ualeat propter causam quae dicta est. Et uides q; ista solutio mea uadit usq; ad radices doctrinae Averrois. & malos rourdes in hoc gymnasio qui uadunt exposito capite qui haec ignorant. Sed laus deo semper attribuatur.

C Similiter ad aliud quæ situm respondeo. Argumentū n. illud imaginatur q; phantasma nouū sit ade quantum instrumentum intellectus agentis. Sed hoc est falsissimum secundum Auer. quia ad tu illud: esse sit. A. phantasma nouū quod est adequatum instrumentum intellectus agentis. patet autem q; tale alia quando corruptibile. Cum sit corruptibile. Et tunc sequitur q; intellectus agens carebit suo adequato instrumento quia corruptum non potest redire idem necessario natura loquendo. Et tunc intellectus agens erit ociosus in natura. quia amplius non producit sp̄s. Agens n. naturale naturaliter agens nō potest exire in suam actionē sine suo adequato instrumento. Quare oportet dicere q; adequatum instrumentū intellectus agentis sit phantasma hominis secundum speciem: non phantasma huius hominis.

C Sed obiecies contra hoc. Nam ex primo methaphi. actiones sunt suppositorum: nisi esset q; illud intellectus ut quod, non ut quo.

C Vnde breuiter ad illud quæ situm dum queritur quare intellectus agens agit mediante instrumento corruptibili secundum individuum. Et aliae intelligentiae agunt mediante instrumento æternō secundum individuum dico: quia talis natura est: & quia accidit ei in quantum intelligentia est. licet non accidat ei in quantum talis: q; assistat orbi corruptibili secundum individuum: unde sicut dicunt peripatetici ei q; intelligentia mouens cœlum per se intendit motum æternū: & q; ista circulatio bodierna quæ præcessit non primaria intentione intendit ab intelligentia: sed secundaria intentione pro quanto uidelicet ista circulatio facit ad continuationem motus æterni: sic diceret commentator de intellectu agente q; primaria intentione intendit causare species intelligibiles: ut continuetur intellectio æterna secundum speciem in intellectu possibili quantum ad nos considerato: sed q; intellectus agens causet hanc speciem intelligibilem hoc secundaria intentione intendit. Et ita de intellectu possibili dicatur suo modo: uidelicet q; intellectus possibilis primaria intentione intendit intelligere æternū secundum speciem quod competit speciei humanæ: cui assistit: sed hoc uel illud intelligere fortis uel Platonis secundaria intentione intendit.

C Sed adhuc intellectus hominis non quiescit. Mirabile n. uidetur: quomodo est hoc q; intellectus agens & intellectus possibilis non primaria intentione intendant ista singularia Circa quæ agunt: & à quibus pati habet intellectus materialis cum actiones sint suppositorum sicut circa quod.

C Sed ad hoc nos dicimus q; ista admiratio quæ tangitur in argomento prouenit ex falsa imaginazione. Imaginaris enim q; ita est in rebus abstractis à materia: & in rebus æternis: sicut est in generabilibus & corruptibilibus: sed ista est imaginatio uana secundum philosophos. Nam secundum philosophorum sententiam. Entia abstracta primaria intentione intendunt species ipsas. Et secundaria intentione intendunt individua. Sed in generabilibus & corruptibilibus sic est. Quia talia primaria intentione intendunt individuum. Et secundaria intentione intendunt speciem. Vnde si medicus intendit sanitatem: primaria intentione intendit sanare Socratem. & secundaria intentione intendit hominem.

hominem. Et sic est de intellectu agente: Propter hoc dixit Auerrois in commentario: q[uod] intellectus agens nihil intelligit eorum quae sunt hic.

Contra istam opinionem instatur. Nam tu dicas q[uod] intellectus possibilis intelligit quiditates rerum per susceptionem specierum intelligibilium. Et si ita est quero a te. utrum tales quiditates sint substantia vel accidens: Et quicquid detur ego reflectam argumentum quod tu fecisti in hoc contra primam opinionem.

Contra sed ad hoc soluimus dicentes: q[uod] tales quiditates relucentes in speciebus intelligibilibus: ad causationem specierum factum ab intellectu agente causantur species subiectivae in intellectu possibili: Et ex consequenti quiditas relucens in specie causatur in intellectu in esse obiectivo. Et ideo dicimus q[uod] tales quiditates obiectivae et representatiue possunt esse: Et subiectae et accidentia secundum auersitate emphantasmatum existentium in cogitativa.

Contra sed arguebam socius q[uod] species intelligibles ad mentem Auerrois non possunt dari: quia tunc afferuntur ydeae Platonis. nam tales quiditates uidentur esse ydeas Platonis.

Contra sed ego dixi q[uod] non sequitur. Nam secundum Auerroym species intelligibles in quibus relucent quiditates non sunt omnino separatae. Dependent enim a phantasmatibus et sunt colligatae cum ipsis ut patet tertio de anima commento trigesimo. Non sic autem posuit Plato ydeas sicut fecis.

Contra sed adhuc remanet dubitatio contra istam positionem quia si species intelligibilis obiectiva recipitur in intellectu possibili: Tunc species ipsa denominaret ipsum intellectum possibilem. Et sic species intelligibilis asini denominaret intellectum possibilem asinum: Et species ligni ligneum.

Contra sed præterea uidetur contra sententiam Auerrois q[uod] intellectus possibilis aliquid recipiat in se subiective. immo uidetur q[uod] quicquid recipitur in intellectu possibili recipiatur sicut locatum in loco: Ut habet commentator in duodecimo metaphysice in commento dcimo sc̄ptimo h[ab]iens de intellectu possibili dicit. Et intellectus de intelligentia agente et eius loco et prosperitate ex ipsa quae est in potentia est quasi locus istius: non quasi materia: haec ille.

Contra sed licet istax dubitationes sint fortes: dicam tamen quid sentiam.

Contra sed primum dico negando consequentiā. Nam ego posuit quiditatem relucentem in specie intelligibili non sicut accidens in subiecto recipi in intellectu possibili: sed solum est ibi in esse obiectivo. Et sicut cognitum in cognoscente: sed bene posui ipsam speciem intelligibilem esse in intellectu per informationem: sicut accidens in subiecto. Et propter hoc ipsa species intelligibles denominat intellectum possibilem in quo est: Dicimus enim intellectum esse informatum per speciem intelligibilem asini. Sed obiectum relucens in specie non denominat intellectum quia non est in eo per informationem: sed solum est in esse obiectivo. Et ideo intellectus possibilis non denominatur asinus a qualitate asini relucente in specie intelligibili asini. Et ex hoc patet tibi declaratio illius dicti Alberti Magni in capitulo quarto secundi sui libelli de intellectu et intelligibili: ubi habet q[uod] eadem forma est in intellectu possibili et in materia. quia est eadem obiectiva et representativa. Et non est eadem secundum suam esse reale et formale quod habet in materia extra animam. sicut pessime intellectus prima opinio. Nam idem Albertus in tertio de anima super expositione textus commentarii trigesimi octaui habet. Non enim hic lapis demonstratus in esse materiali extra animam est in anima: sed species lapidis est in anima. Et ibi expresse Albertus secundum propriam opinionem concedit species intelligibles cuius oppositum falso sibi imponebat opinio prima. q[uod] autem illa responsio sit bona in qua diximus q[uod] quiditas relucens in specie non est in intellectu sicut accidens in subiecto sed in esse obiectivo patet: q[uod] hoc est de intentione Magni Alberti in primo posteriorum cap. iij. ubi habet q[uod] uniuersale

Salē nō est i intellectū sicut accidens in subiecto. sed est in esse abstractionis. Et hoc est sibi i intellectū esse: quod est abstractum esse. Et ideo intellectus non dicitur humanus ab hominis forma: nec ligneus à forma ligni. Et hanc eandem sententiam repetit ipse in cap. xij illius primi tractatus teriy de anima. Et dicit q̄ hoc etiam sensit Auerrois. Et patet q̄ Albertus loquitur de ipso uniuersali quod relucet in ipsa specie: Et eandem sententiam habuit subtilissimus Scotus meus in septimo meta. in. q. xvij. Et siā responso est metaphysicalis & similis ualde sicut uides: posset etiam logice sīlui argumentum. Nā ut colligatur ex sententia philosophi in. y. topicorum. capi. y. duplex est denominatio accidentis. uidelicet secundum esse: & secundum inesse. Et sic dicerem in proposito q̄ species intelligibilis denominat intellectū denominatione de inesse. Et hoc modo dicatur de sensu respectu specierum sensibilium suo modo, & hanc responsones ignorauit Io. de gandaio in. q. xvij. secundi de anima. sicut uidere potes &c.

C Ad secundum de auctoritate commentatoris in commento. xvij. xy. meta. Dico q̄ si uelimus saluare commentatorem à contradictione opus est distinctione. Commentator enim infinites in tert. o de anima. Appellauit intellectum possibilem esse sicut materiam intellectus agentis, & specierum intelligibilium, ut patet in commento. viij. viij. & xxvij. & xxxv. & xxx) Et ideo dico q̄ intellectus possibilis potest dici materia respectu intellectus agentis, & respectu specierum intelligibilium, & potest etiam dici locus secundum diuersas considerationes. in materia enim inueniuntur due contentiones, prima est q̄ non immediate recipit formam sed mediantibus quantitatibus interninatis secundum Auerro. sc̄m perq; machinatur ad maleficiū ratione priuationis annexae. Alia est conditio materiae q̄ ipsa recipit formam, & q̄ ipsa est in potentia & non fit in actu nisi per formam: cum nullius actiuitatis materia sit causa de se. Et considerando ad primam conditionem materiae intellectus possibilis respectu intellectus agentis rectius dicitur locus quam materia, quia non recipit signate & mediantibus dimensionibus & non machinatur ad maleficiū. unde sicut locus habet uirtutem conseruatiuam locati: sic etiam intellectus possibilis est consciatuus specierum unde species intelligibiles quantum est merito intellectus possibilis nunquam corrumperentur secundum Auerro. sed q̄ corruptantur hoc est quid dependet à phantasmatibus in esse. ut patet ex com. xx. & xxx. tertio de anima; & ad istam primam considerationem respiciens commentator dixit q̄ intellectus de intelligentia agente dicitur locus & non materia. Si vero consideremus secundam conditionem materiae sic dico q̄ intellectus possibilis dicitur subiectum & materia respectu intellectus agentis & respectu specierum intelligibilium. Intellectus enim possibilis fit in actu per intellectum agentem, & per ipsum intelligibile, sicut materia suo modo fit in actu per formam. Et ista est formalis solutio magis Alberti in questione propria qua querit in libro de homine. utrum species intelligibiles sunt in intellectu ut in loco; & ex hoc patet error illius modernus qui finit q̄ intellectus possibilis recipit essentias per se secundum suum esse formale & materiale ad mentem Auerrois, & etiam ad mentem Alberti ne quae species intelligibiles esse de structo totius philosophie, quomodo falsitates & chimerae tuas uiris excellentiissimis inponis. Nonne Auerrois ad proprium communem xvij. tertij de entia id est q̄ intellectus possibilis est omnia modo similius dñis & receptionis. Nonne Albertus Magnus dicit in ix de entia super compositione etextus. septimi: q̄ forma rerum materialiter nullo modo sunt intellectua possibili. Et nonne Albertus in tertijs. & iij. tertijs. ex presso facetur species intelligibiles ex proprio loco in. ante. sexto. & septimo & xxx. facetur illud idem: sed opus est uerbi in illa que in aliis palii intelligi in libro suo de homine: fatecir species intelligibiles? Frustrā enim quae si uerbi ultimū. species intelligibiles sunt in intellectu possibili sicut in loco: si ipse negat species. que libet enim composta presupponit quae si p̄cipiunt simili-

cem: opinio igitur illa nō est Auer. nec Alberti. sed est opinio hominis habetis cogitatiuam depravatam.

C Restat modo soluere argumenta principalia adducta in principio questionis.

C Ad primū dico q̄ illa auctoritas commentatoris in com. i. 12. meta intelligitur de omnibus alijs intelligentijs praefer ultimam q̄ nulla recipit aliquid accidens.

C Vel aliter anima intellectua potest considerari dupliciter uno modo in se alio modo ut assistit orbi humano secundum Auerroym: primo modo non recipit aliquid accidens nec sua intellectio est accidens: quæ est intellectio eterna. sed secundo modo bene recipit aliquid accidens; quia accedit ei in quantum intelligentia est q̄ assistat orbi humano & q̄ sit ultima in genere entium abstractorum.

C Ad secundum dico q̄ illa propositio nulla substantia separata patitur &c. intelligitur de passione corruptiua & transmutatiua. Et hoc apparet ex probatione Auerroys ita quia inquit ipse materia est causa passionis & transmutationis: & ideo forma quæ est separata à materia non patitur tali passione. Et sic argumentum concludit ueritatem de anima intellectua: cum hoc tamen est q̄ possit pati ipsa anima intellectua passione perfectiua. sicut etiam superius dixi ex intentione Auerro. in tertio de aīa in com. 2. 8. Vide ibi ample.

C Ad tertium dico q̄ commentator ibi loquitur secundum opinionem Platonis: & sic etiam exponit illum textum dicens q̄ Aristο. ibi loquitur secundum opinionem aliorum. dicit enim q̄ illa non est opinio Aristο. sed Aristο. intendebat ibi demonstrare uim illius opinionis: unde exponendo commentator rem per commen. patet q̄ auctoritas illa adducta est de intentione Pla. commentator enim in iij. de anima in commen. ij. recitans opinionem Platonis & Themistij dicit. & debes scire q̄ nulla differenzia est secundum expositionem Themistij & antiquorum expositorum & opinionem Platonis in hoc q̄ intellecta speculatiua sunt eterna. & adiscere est rememorari. & subdit. Sed Plato dixit q̄ ista intellecta sunt in nobis quandoq;. Et quandoq; non propter hoc: q̄ subiectum preparatur quandoq;. & quandoq; non ad recipiendum ea: Ex quibus uerbis clare patet. q̄ commentator dum dixit in 7. phi. in commen. xx. q̄ cognitio non sit in cognoscente ita q̄ pars cognoscens sit transmutata. sed sit quando aliqui aliud transmutatur q̄ hoc dixit commentator 2^m opinionē Plato. non secundū mentē propriam. Et illa auctoritas fuit lapsus Burlei qui negauit species intelligibiles in illo loco ad intentionem commentatoris quia inquit ipse: Nulla substantia æterna secundum commentatorem potest aliquid accidens recipere. Et illa auctoritas etiam fuit lapsus quorundam excellentissimorum virorum in via Auerroym. dicebant enim fundantes se super illo commento. xx. septimo phisi. q̄ opinio commentatoris fuit non dari species intelligibiles. Et q̄ nostrum scire est reminisci ad mentem Auerro. unde secundum ipsos opinionem Platonis & Aristο. & opinio Auerro. in hoc sunt conuenientes.

C Sed ista proculdubio non fuit sententia Auerro. quod patet per ea quæ subiungit commentator in illo commen. xx. tertij de anima qui postea q̄ recitauerat opinionem Themistij: & Platonis dicit. Considera igitur q̄ est differentia inter istas tres opiniones s̄ilicet Themistij: Platonis. & nostram. Siz similiter idem commentator in 7. phisi. commen. xx. dixit q̄ illa opinio fuit Platonis: & non est Aristote. sed uoluit demonstrare uim illius opinionis. similiter commentator in commen. xx. super primo posteriorum habet ista uerba. Nec est anticipatio scientia discipuli: sicut sensibilium priorum in re ad sensibilia secunda eius in tempore alio. Et illud est quia iam sentimus quod iam prius sensimus: & cum sentimus illud secundo scimus q̄ est illud quod iam sensimus prius quoniam si esset dispositio scientiae acquisitæ per doctrinam cum scientia præcedente hæc dispositio. Esset necesse ut sit disciplina recordatio. hæc ille Ex quibus uerbis clarissime patet q̄ secundum Auerroym nostrum Scire non est reminisci. immo ipse habet hec pro impossibili: quia ipse tenet q̄ intellectus possibilis de nouo recis-

piat species intelligibiles sicut ad longum demonstravi tibi superius ex intentione eius. Nec iſſicum tota sua famositate possunt soluere iſlam auctoritatem niſi deſtruant uiam commentatoris. &c. Ad quārum dico q̄ nihil prohibet intellectum possibilem prius natura recipere speciem intelligibilem: q̄ actum intelligendi: Et ad auctoritatem philosophi dicens q̄ intellectus nihil est actu eorum quae ſunt: ante intelligere dico q̄ iterum eſt ſecundum ſuam eſſentiam: nam Aristotle ibi loquitur contra opinio- onem antiquorum ſicut optime dixit in hoc Ioh. gandavensis in q. v. tertii de anima.

C Ad ultimum dico q̄ argum. concluderet ueritatem: Si phantasma uirtute propria non concurren- te opere intellectus agentis ageret in intellectum possibilem. Nunc autem non eſt ſic in proposito. Nam species intelligibilis producitur in intellectu possibili uirtute intellectus agentis. Tanq; principi palis agentis. Et phantasma ipsum concurrit tanq; agens minus principale. Accedit ad hoc q̄ inter- potentiam & ipsum obiectum non requiritur proportio in eſſentia nec in natura: ſed requiritur ſolū proportio motui & mobilis. ſicuti optime declarauit subtiliſſimus Scotus meus in ſecundo metha- in q. iij. & in quarto ſententiarū diſtincto xxxix. q. xi. Et ſic decreuerit finem imponere queſtioni mea cum laude dei & virginis Mariae in qua ſi qd dixi quod christianæ religioni aduerſetur. Illud diculum ſcias ad opinionem Auer. & philofophorum: Et à me ut recitatore opinionis eorum non à me christi- ano. Deo gratias. à quo eſt omnis sapientia & intellectus. Amen.

L AVS. DEO. FINIS.

FRANCISCVS STORELLA ALEXANENSIS ARTIVM.

Doctor, Excellentissimo Philofopho, ac uerae peripateticæ philofophiaæ inſtau- ratori maximo, D. Paulo de Oliua Caietano felicitatem.

Vditores quidam noſtri, cum Marci Antonij Zimaro Philofophi ſanè Excellen- tissimi quaſtionem, qua ſpecies intelligibiles ad Abenrois aures defenduntur, apud nos conſpexiſſent, eamq; in bibliothecis uenalem inuenire non potuiffent, me ina- ſlanter rogarunt, ut ekm typographis cuſendam commiſſerem, ne Abenrois fa- quaces in opinione ab omnibus ferre inculcata tanto deſenſore priuarentur. Ego autem conſiderans, nec Christiani, nec Philofophi eſſe, eorum petitioni ſatis facere nolle, (propaganda enim bonarum ſemina rerum) eam imprimi curauit, ac ut tutius per hominum manus circumferri poſſit, illa- lam tuo fulgentiſſimo nomine fulſui: te enim ut uerum philofophiaæ fontem, ueraq; peripateticæ di- ſciplinae inſtauratorem, atq; propagatorem maximum, noſtra. Et merito quidem admiratur, polit, atq; ueneratur actas. Vale Neapoli pridię Idus Ianuarij, Anno à Virgine o partu, ſupra millesimum ac quingentesimum, quinquageſimo quarto.